

YIRMİNCİ ASIR İNSANLIĞINA ARMAĞAN
BEKTAŞİLİĞİN İÇ YÜZÜ
DİBİ - KÖŞESİ - YÜZÜ VE ASTARI NEDİR ?

İsmi Azan, kâmil insan esastir

YAZAN - M. TEVFIK OYTAN

CİLT - 2

İstanbul Maarif Kitaphanesi

Yirminci Asır İnsanlığına Armağan

Yazan : M. Tevfik Oytan

Bektaşiliğin İçyüzü

Dibi, Köşesi, Yüzü ve Astarı Nedir?

Cilt: 2

Baskı: 2

Bu eser Bektaşî tarikatı hakkında şimdiye kadar yazılanların en doğru ve en orijinalidir.

Sahib ve Nâşiri :
İSTANBUL MAARİF KİTAPHANESİ ve MATBAASI
Ankara Caddesi, Cağaloğlu Yokuşu No. 38
M C M L X

اسْتَعِدُّ بِاللَّهِ
(مَرَجَ الْخُرَيْنِ تَلْقِيَانِ نِيَهْمَا رَرَحَ لَايُفِيَانِ مَخْرُجَ مِنْهُمَا اللَّوْلُؤُ وَالْمَرْجَانِ)

Dış mânası :

Allah iki denizi birbiriyle kavuşmak üzere bırakıverdi. Aralarında birbirine karışmamak üzere bir engel vardır. O iki denizden inci ve mercan çıkar.

Mutasavvifeye göre mânası :

(Merecel bahreyn) den murad; kalb-i mürşit ile kalb-i tâlib, (yeltekiyan) dan murad; iki gönül bir olmak. (Beynehüma berzehun lâ yebgiyan) dan murad; mürşit ile talib beyninde zuhur eden ahvale sülûk. İki inciden murad; meratib-i tasdik ve sohbet-i tahkik.

Bektaşî bilginlerine göre mânası :

İki denizden murad; Aliyyülmürtezâ ve Fatimetüzzehra, aradaki haddi fasıl Muhammed Mustafa, o iki denizden çıkan inci ve mercan da Hasan ve Hüseyin aleyhimesselâm'dır.

İkinci Kısım

OKUYUCULARIMA CEVAPLARIM :

Birinci cildi yayınladığım zaman yurdun muhtelif köşelerinden gelen mektuplarda bazı okuyucularım, Hacı Bektâşî Veli ile Balım Sultan ve Seyid Ali Sultanın hüviyetleri hakkında etraflıca malûmat vermeliğimi istiyor, kimisi de Hazreti Peygamberin vefatını müteakıp kurulan Hilâfetin dinî mi, yoksa siyasî bir teşekkül mü olduğunu soruyor, bir kısmı da Bektaşî erkânlarında mum yakılmasının sebep ve hikmeti ne olduğunun, farazâ bol elektrik ziyası olsa yine mum yakılmasına ihtiyaç olup olmadığını anlamak istiyorlardı.. Bazı okuyucular da, Bektaşîlerin Caferî mezhebine sâlik oldukları malûm ise de akaid hususunda diğer mezheplerle aralarındaki farkların ne olduğunu ; meselâ abdest ve namaz gibi ibadet şekillerinin nasıl yapıldığını bilmek ve öğrenmek istiyorlardı. Titiz bir adam olduğu, kullandığı kaleminden anlaşılan öfkeli bir okuyucu da Bektaşîlere (kâfir) dediğime kızıyor ve bana haylice serzeniş ediyordu.

Her şeyden evvel bu öfkeli okuyucumu tatmin etmek istedim : Bu müşkülpesent okuyucuya derhal haber vereyim ki, burada (kâfir) tâbirinden kastedilen mânanın (gâvur) demek olmadığını anlatsın.. Bu tâbir (örtücü, gizleyici) anlamına gelen bir (lügaz) dır. Bektaşî edebiyatında (küfür, kilise, zünnar) gibi kelimeler çok gelir geçer.. Sevgilisine (zalim, kâfir, gaddar, mekkâr, sitemkâr) diye hitap eden şairler vardır. Göstereceğimiz şu birkaç parça sözler bu iddiamıza bir delil sayılabilir :

Nice bir gayre vefa eyliyesin ey zalim
İşimiz niceye dek nalevü efgan olsun...
Âlemi kırdı bu kâfir medet Allah, medet...
Gönlüne rahmetini sal ki müselman olsun

— Ruhî Bağdadi —

Hâlik; küfr ehline iman arzeder, ben dembedem
Küfr-ü zülfün eylerim göğsümdeki imana arz

— Fuzuli —

Sevdim seni bir can ile sen daahi bilirsin,
Lütfeyle güzel canlı kilisâyı seversen
Erdir güzelim vuslatına (Hilmi) yi bir şeb,
Meryem anayı, hem dahi İsâyı seversen

— Hilmi Dede —

Bu misaller sayın okuyucumun öfkesini yatıştırmağa kâfidir sanırım.. Bektaşî edebiyatını okuyanların, çarnâçar onların küfürlerini iman yerine saymaları lâzımdır. [1]

Diğer mektup sahiplerinin istediklerini de kısmı mahsusunda yerine getirmeğe çalışacağım.. İnsanlar hatâdan sâlim olamayacaklarından eserimde görecekleri her hangi bir eksiği hüsnü niyetime bağışlamalarını, kusur saymamalarını bilhassa sayın okuyucularımdan dilerim..

22 / Mart / 1947

Emekli Öğretmen
M. Tevfik Oytan

[1] Bir mukayese :

Fuzulî Hazretleri, Cenab-ı Şâh-ı Velâyet hakkında yazdığı uzun bir kasideinde şöyle der :

Aceb yok eylesem ikrâh ehli imandan
Cemii zümrel İslâmdan olup bizar
Necefte bağlamayım Hak hizmetine kemer
Gidüp Firenk diyarına bağlayam zünnar
Belâların çeküp dönmeyüp tarikinden
Tutup tariki sülûki Muhacir-ü Ensar
Beni tarikına ihlâsı pâk ve sıdki dürüst
Çeküp der ki sana candan etmişim ikrar

İlâah...

Mensuresi :

“Benim, iman sahiplerinden ikrah ettiğime, bütün İslâm zümresinden bizar olduğuma sakın taaccüp etmeyin.. Alinin Hak hizmetine Necefte kemer bağlamayıp, Firenk diyarına gidip papaslar gibi zünnar bağlasam bence müsavidir. Ali için her belâyâ razıyım.. Ben Muhacir ve Ensarın tuttuğu yolu tutmuşum... Temiz hulûsum ve dürüst sadakatim beni Aliden yana çekmiştir. Ben, ona candan ikrar edip bağlanmışım..” ilâahır.

Bir de Bektaşî Sırrı'nın 157 nci sayfasındaki şu satırlara bakınız :

“310 tarihlerinde Necefîl-Eşrefte yani Aliyyülmürteza'nın dergâhında postnişin olan Sükûti Babanın vefatından sonra yerine kim olduğu belirsiz Hintli bir tesbih satıcısı tâyin edilmiş. Bu adam, ailesi halkı ile uzun müddet dergâhta kuzu gibi beslenmiş. Fakat hiç bir gün hattâ bayramlarda bile Alinin merkadi kapısından içeri ayak atmamış. Fakat ara sıra dışarıdan Alinin merkad kubbesine bakarak Allaha karşı el açıp şu dilekte bulunmuş :

— Ya Rab! Bu Ali çok adam katletti, bunun günahlarını şu ak sakalım hürmetine affet.”

Fuzulî ile bu Hintli şeyhten hangisinin koyu Müslüman olduğunu okuyucularım ayırt etsin...

HALK ARASINDA BEKTAŞILIK HAKKINDA

BESLENEN KANAATLER

1 — Zühdü takvâ ile muttasıf olup yedi kere haccetmiş ve kırk erbain çıkarmış ehlûllahtan âbid ve zâhid bir veliyyi kâmil olan Hacı Bektaşî Veli, tarıkı hâcegândan, yani Tarıkı Nakşibendiyenin dayandığı yoldan bir tarikat ise de mensupları zühdü takvâ yolundan sapsmiş kimselerdir.

2 — Bektaşîlik Şîî bir meslektir. Bunlar Peygamberden sonra yalnız on iki imamı tanır. Peygamberin damadı olan Aliyi ülûhiyet mertebesinde görür. Müslümanlarca maruf olan dört mezhepten hiç birine sâlik değildir. Hattâ o mezhep sahiplerine muarızdır. Namaz kılmazlar, oruç tutmazlar, bu halleriyle kendilerini Mezhebi Caferiyenin sahibi olarak tanıdıkları İmam Cafer Sadık'a tâbi göstererek dalâlette kalmışlardır.

3 — Bektaşîlik, Kızılbaşlık denilen bir camiadır. Bunların İslâm akideleriyle hiç bir alâkaları yoktur. Ahkâmı İslâmiyyeyi inkâr ederler. Helâl ve haramı farketmezler. İbadet diye yaptıkları merasimde mumları söndürerek kadın ve erkek birbirine karışır.

4 — Bektaşîlik te diğer İslâm tarikleri gibi bir tarikat olup, dinlerin felsefesini idrâk etmiş, hikmeti edyanı bilmiş ve bu suretle din ve mezhep bağlarından kurtulmuş bir camiadır.

Halkın Bektaşîlik hakkında böyle muhtelif kanaat ve görüşleri olduğu gibi, Bektaşî olduğunu söyleyenlerin de ayrı ayrı kanaatleri ve görüşleri vardır. Bunlar da şöyle tasnif edilebilir :

1 — Tıpkı bugünün Müslümanları gibi ana ve babasından kalma Bektaşîlik. Bunlar baba ve dedelerinin yoluna girmiş olmaktan başka bir gaye gütmazler.

2 — Bektaşîliği serbest bir kanaat ve meslek olarak gören-

lerdir. Orada içki ve saz bulunduğu için hevesatı nefsaniyelerini tatmin edeceklerini düşünürler. Böylelerine göre Bektaşlık yalnız sarhoşluk ve zevktir.

3 — Riyasız olarak Bektaşiliğe girenler ve bunun hakkında lâzımgeldiği kadar derin bilgiye sahip olanlar ve tarikatın an'anelerine sıtk ile uyup feyiz almağa çalışanlardır ki; bizce hakiki Bektaşî bunlardır.

SOFİYAN KOLU

Tarikatlerin ilgasından evvel mevcut Bektaşî tarikatı; Babagân ve Sofiyan Kolu diye ikiye ayrılmıştı. Sofiyan Kolu Anadolu ve Rumelinde Tahtacı, Abdal, Sürek, Kızılbaş ismi verilen Türklere ki; bunlar Hacı Bektaşta oturan ve Hacı Bektaş evlâdı oldukları iddiasında bulunan Çelebilere tâbi idiler.

• Bektaşî büyüklerinden Seyid Ali Sultan, Karaca Ahmet Sultan, Abdal Musa Sultan, Akyazılı Sultan vesaire gibilerin evlâtlarından olduklarını iddia eden birçok dedeler ve her dedenin ayrı ayrı köy ve kazalardan müteşekkil mıntakaları vardır. Dedeler Çelebilere mensup olup, Çelebî namına kendi mensuplarını idare ederler. [Bu hususta Besim Atalayın Bektaşilik ve Edebiyatı eserinde geniş malûmat vardır].

BABAGÂN KOLU

Babagân kolu ise, Hacı Bektaş dergâhında şeyh olduğu söylenen ve ismine Dede baba denilen zatın nezareti altında bulunanlar demektir ki, Anadolu ve Rumeli ve Arnavutlukta mevcut bütün tekkeler bu kola mensuptu.

Bu da Mücerret ve Müteehhil Kolu diye ikiye ayrılır. Müteehhiller: Evlenmiş, dünya evine girmiş, çoluk çocuk yetiştirmiş olanlar; Mücerretler ise, hiç evlenmeyenler ve evlenmemek üzere ahdü misak ederek kulaklarını Balım Sultan eşiginde veya Kerbelâ'da İmamı Hüseyin'in türbesi eşiginde deldirenlerdir. Bunların Mücerret olduğu, kulaklarındaki küpelerden bilinirdi.

Gerek müteehhil, gerek mücerret olsun, gerek babagân ve ge-

rekse sofiyan adı verilsin, bunların hepsi de kendilerini Hacı Bektaşî Veli tarikatine mensup sayarlardı. Erkânlarında - bazı farklara rağmen - birlik ve benzerlik mevcuttu.

İşte Hacı Bektaşî Velinin kurmuş olduğu bu kuvvetli teşkilât, uzun yıllar yaşamış, Suriye, Irak, Mısır da dahil olduğu halde bütün Anadolu ve Rumelinin birçok yerlerine dal budak salmıştır [1]

MUHİB, DERVİŞ, BABA, HALİFE

Başka tarikatlerde, (Şeyh) tâbir olunan mürşide Bektaşîler (Baba) derler. Ve bu babalar, Bektaşî yoluna girecek olanları onlarca mevzu erkân dahilinde - merasimle muhib veya derviş yaparlar.

Diğer tarikatlerde yola giren kimseye (derviş) derlerse de Bektaşîlik yolunda bunlara (muhib) adı verilir. Muhibliğe eriştikten sonra bir dergâhta soyunarak taç ve hırka giyer ve erkânı mahsusunu görürse o zaman (derviş) olurlar.

Sevrü sülûkünü itmam eden bir derviş (Baba) olabilir. Daha sonra pîr evindeki (karakazan)ı kaynatarak (Halife) olur.

Muhib olmanın, derviş olmanın, Baba olmanın, Halife olmanın hep erkânları vardır ve başka başkadır.

Babalar, yalnız âşık olanları (muhib) yapar. Muhiblerden ehliyetli olanlara da (dervişlik) erkânı gösterebilir. Yalnız şu kadar var ki, babalar kendi muhibbine dervişlik erkânı gösteremez. Kezalik, babalar kendi oğullarına veya kardeşlerine, yakın akrabasına (muhiblik) veya (dervişlik) nasibi veremez ve hizmetini görmez.

Bektaşîlikte her zaman (merkeziyet) hâkim olmuştur. Bektaşîliğe intisap etmiş bir dervişin, (baba) lığa getirilmesi, Hacı Bektaş dergâhındaki Dede baba ve Çelebiye ait bir vazifedir. Yalnız şu kadar var ki Dede baba tarafından, muhtelif dergâhlara (Halife) nasbedilmiş olan vekil Babalar da, erkân açıp kıdemli bir dervişe babalık verebilir. Ancak bu halifeler tarafından verilmiş olan icazetlerin nihayet üç sene zarfında (Dede baba) tarafından tasdiki lâzımdır.

[1] "Bektaşîliğin tetkikleri" ne bak. Yazan F. V. Haslok. Tercüme eden: Ragıp Hulûsi.

Kıdemli bir dervişin babalığa getirilmesi lâzımgelirse, o zatın ehliyet ve liyakatini tasdik eden bir mazbata yapılır, dede babaya veyahut muhitlerine yakın bir halifeye götürülür; âyini mahsusiy-le babalık verilir. Bektaşî tekkelerinden inhilâl vukubuldukça, bu babalardan birisi yine muhibbanın intihabiyle oraya oturtulur.

Babalardan Halife olmak isteyenler de Hacı Bektaş dergâhına bizzat giderek kara kazanı kaynatır ve âyini cem açıp erkânı mahsusiy-le Halifelik alır.

Hacı Bektaş dergâhının Dede babalığı inhilâl ederse, bu Halifelerden birisi veya dergâhtaki ev Babası olan Halifelerden birisi, babagân ve dervişanın intihabiyle seçilerek dergâha oturtulur.

Pîr evinde, dede babadan başka, at evi, mihman evi, kiler evi babalariyle ahçı, ekmekçi, çırakçı, meydancı, kurbanacı, kahveci, rehber namıyla de babalar bulunurdu.

TARİKAT MEFKÜRESİNİN MENŞEİ

1300 senedenberi, tarikati Aliyye nâmiyle âlemi islâm arasında beslenip asrımıza kadar gelen tarikat mefkûresi nereden alındı, niçin alındı ve nasıl zuhur etti? Bunu kısaca anlatmak faydalı olacaktır :

Cenabı Resulullah Efendimizin Hudeybiyede bir ağaç altında Eshaba mübayaada bulunduğunu ve son haccında da Gadirihum menziline Cenabı Şahı velâyeti, (Aliyyülmürtezayı) deve semerlerinden kurdurulan minbere çağırarak hakkında bazı hadisler irat ettiğini ve eshabının işitip işitmediğini sorduktan ve müsbet cevap aldıktan sonra (Yârab, sen şahit ol!) diyerek kendisine vasi tayin ettiğini birinci cildimizde yazmış ve tarikatın esası buradan alındığını beyan etmiştik.

Bazı eserlerde Cenabı Peygamberin bir ara Aliye kelimeyi tevhit telkin ettiği, Ebubekire de Garda lâfzai celâl telkin ettiği yazılıdır. Bundan başka diğer Sahabeye böyle bir telkin vaki olduğunu hiçbir eserde görmedik. Belki birçok Eshaba da bu telkin vâki olmuştur. Fakat başka müslümanlara telkin etmiye mezun olarak yalnız İmamı Aliyi biliyoruz.. Zeyneddin Hafiin "Avarifilmaarif" hâşiyesinde Resaletpenah Efendimizin Aliyül-

mürtezaya, onun da Hasan Basriye hırka giydirdiğini beyan ettiği halde, Ebubekire böyle bir şey yaptığını söylemiyor.

İmamı Ali, Hasan Basriden başka Eshabı Soffadan [1] bazılarıyla Sahabeden bir kısmını telkine mezun etmiştir ki, bunlar on yedi kişidir. İşte tarikat bunlardan intişar etmiştir.

HASAN BASRİ VE TARİKAT ULULARI

Hasan Basri bütün tarikatlerin baş halkasıdır. Onun vasıtasıyla, Habibi A'cemi, Davudu Tâi, Marufu Kerhî, Cüneydi Bağdadî gibi eâzım yetişmiş ve Taraiki Aliyye 1300 sene gibi uzun bir zaman devam edip gelmiştir.

Hasan Basriden teselsül eden maruf ve meşhur silsileler ile tarikatlerden birçok büyükler yetişmiştir ki, bunlar beynelhak Evliya diye tanınmış kimselerdir. Bunlar içinde mensup olduğu mesleğe göre içtihadatta bulunarak kendi isimlerine izafetle birer tarikat şesis eden Evliyauallah vardır ki, onlara da (Pîri tarikat ve müçtehid) nâmı verilir.

Beynelislâm içtihat kapısı kapalı olduğu itikat edilmesine ve dört mezhep içtihatları üzerinde ittifak eden müslümanların diğer mezhepleri batıl görmesine rağmen, tarikat yoluyla içtihat devam etmiş, tarikat pirleri tanınan bu zevat kendi içtihatlarını (Tarik) nâmı altında neşretmişlerdir.

Bir tarikat Pîri olarak kendi içtihatlarını neşir ve tâmin etmiş Evliyauallahtan birisi olan Hacı Bektaş Veliyülhorasanî de Tarikatı Aliyyei Bektaşiyenin Pîr ve müçtehididir.

[1] Eshabı Soffa, Fukarayı Müsliminden 300 kişi olup Mescidi nebevide yatar ve kalkarlar, tarafı Peygamberden iase ve ilbas edilirlerdi. Peygambere en yakın bulunan büyük Sahabelerden sayılırlardı. İlk Eshabı tarik bunlardır. Bundan sonra onlara benziyenlere sofi ve sofiye dediler.

Bursalı İsmail Hakkı, Ruhu Mesnevisinde: Sofi, suretâ deve ve koyun yünününden aba giyici ve mânen mukarrip demektir; der.

Tarihî menbalara nazaran iptida sofi namını alan ve Suriyede ilk zaviyeyi kuran zat [150 H.] vefat eden Küfeli Ebû Haşimdir. Ondan sonra Süfyan Sürî (Vefatı 168 h.) Bünnunî Mısri (245), Bayezîdî Bistamî (261), Cüneyd-i Bağdadî (267), Hallac-ı Mansur (309).

Osmanlılığın ilk teşekkül etmekte olduğu sıralarda İslâmiyete de büyük bir temayül ve muhabbet göstermekte olan Rum diyarı, İran, Arabistan ve Maverayı Türkistandan şeyh, derviş, baba, sultan namlarıyla gelen muhtelif mezhep ve itikattaki kimselerin revaccâhı âmali olmuştu.

Osman ve Orhan devrine ait olan tarih sayfalarında Geyikli baba, Arslan baba, Baba Resûl, Baba İlyas ve saire gibi kimselere dair bizi tenvire kâfi malûmat vardır. Muhtelif meslek ve meşrepte olan bu kimselere muhit ve hükûmetin nasıl muamelede bulunduğunu da biliyoruz.

TARİKATLERİN ANADOLU VE RUMELİDE KÖKLEŞMESİ

Selçuk hükûmetinin zevale yüz tuttuğu ve Osmanlı Devletinin ilk teşekkül ettiği zamana ait şu parçaları bir eserden aldık. Hacı Bektaşî Velinin, Ruma geldiği vakit, muhiti nasıl bulduğunu ve nasıl çalışma zemini hazırladığını pek güzel tasvir etmektedir :

“Selçukî hükûmetinin zeval bulmaya yüz tuttuğu tarihte Anadolu'nun Türklerle meskûn olan beldelerinde artık tasavvuf cereyanları bütün halk tabakasının arasına girmiş ve çok büyük bir revaç temin etmişti. Bu da pek sebepsiz değildi. Çünkü bütün Anadolu Türklerinin dayandığı Selçuk İmparatorluğu günden güne kudret ve kuvvetini kaybediyordu. Birinci Alâeddin Keykûbaddan sonra büsbütün kuvvetten mahrum kalan hükûmet, Mogolların istilâsı, Selçuk Prenslерinin taht kavgaları, Rum ve Ermenilerle muharebelerin devamı yüzünden her gün biraz daha yıkılıyordu.

Aynı zamanda, emniyet ve âsaiş de kalmamıştı. İçtimâî nizam bozularak halkın refah ve saadeti bozulmuş; yaşayış şartları korkunç bir hal almıştı. Şehirlerde yaşayanlar, âdeta sefsemlemişlerdi. Kendilerini hayata bağlayan ümit ve emellerini hemen hemen kaybetmişlerdi. Artık kendilerini bu fânî cihana bağlayan rabitaların birer birer koptuğunu görüyorlardı. Ve ellerinden giden dünya nimet ve saadetlerine mukabil hiç olmazsa ahret mükâfatını kazanabilmek için tekkelere, şeyhlere, mürşitlere koşuyorlardı. Kendilerini mânevî selâmete çıkaracak rehberler arıyorlardı.

İrandan, Turandan, Arabistandan gelerek, halkın mistik şeylere zaafından ve ruhi temayülâtından istifade ederek geçinen dervişler, umumî vaziyetin aldığı şekilden memnun oluyor, şehirlerde ve kasabalarda mütemadiyen tekkeler, zaviyeler, dergâhlar ve hânkahlar kuruyor:

— Ey ahali, geliniz.. İstedığınız dünya ve âhîret feyiz ve neccatı buradadır.

Diye feryat ediyorlardı.

Sonra.. Bütün şarkta olduğu gibi, halkın sırtından geçinen ve daima zayıfları istismar ederek kendilerine büyük menfaatler temin eden bir [Eşraf ve mütegalibe] zümresi vardı ki, bunlar halkın bu yeni temayülâtından da kendilerine dolgun bir hisse çıkarmak tarafını kaçırmıyorlar.. Bu defa da şeyhleri ve dervişleri ellerinde tutarak onların vasıtalarıyla halka bütün arzularını yaptırmak için tekkelere yardımlar ediyorlar.. Yeni yeni tekkeler ve zaviyeler yaptırarak bunlara şeyhler ve dervişler yerleştiriyorlar; bol paralar ve vakıflar tahsis ederek kendilerini tarikatın hâmilileri mevkiine çıkarıyorlar; böylece halkın üzerinde nüfuz ve kudretlerini arttırdıkça arttırıyorlardı.

Hattâ Cenabı Mevlânanın ilâhî bir aşk ve ruhanî bir şevkle esasını ortaya koymuş olduğu tarikin merkezleri bile bu cereyandan kurtulamamıştı. Artık dünya saltanatının ellerinden gitmekte olduğunu gören Selçuk Prensleri, hiç olmazsa mânevî saltanatlarını biraz daha olsun yaşatabilmek için Mevlevî tarikinin genişlemesine ve kökleşmesine taraftarlık ediyorlar; böylece Anadolu'da yeni tarik ile eski tariklerin çarpışması için yeni bir rekabet sahası vücuda getiriyorlardı. Bu çarpışma, sessiz sadasız baş göstermişti. Mevlevî tarikatının cazip âyinleri, hikmet ve felsefeleri ham sofuluğun kıpkızıl taassup ve dinî istibdadını hiçe sayan hürriyeti şehirlerin münevver kütlelerini derhal bu tarikin muhitinde birleştirmişti. Neylerin, kudümlerin ilâhî âhenleriyle ruhları cezbeden semahaneler, birdenbire doluvermişti... Fakat semahaneleri dolduran bu kesif halkın ekserisi münevverlerden mürekkepti. Cahil halkın irfan seviyesi, Mevlevî tarikinin zarafet ve hassasiyetini idrâke müsait değildi. Buna başlıca sebep de lisan meselesiydi.

Arap tarikatlerinin virdleri, zikirleri, dua ve ilâhileri arapça olduğu gibi, Mevlevî tarikinin lisanı da tamamiyle farsîye müstennittir. Cahil halk, her iki lisanı da bilmiyordu. Yabancı dillerde

ilâhiler ve kasideler dinliyerek, onların mâna ve mefhumundan ziyade, musikinin ilâhî âhenginden müteessir olarak cezbeyle geliyordu.

Halbuki halkın ruhu açtı. Kendisini ebedî bir mestî içinde yaşatacak bir gıdaya muhtaçtı. Öyle bir gıda ki, onun bütün anasını, bütün mürekkebatı kendisince malûm olmak lâzımdı. Tıpkı Orta Asyada, halkın ruhuna hitabeden (Yesevî tariki) nin âyin ve erkânında olduğu gibi Anadolu'da da vicdanlara hitap eden öz dile ihtiyaç muhakkaktı.

Aradan çok geçmedi. Bu lüzum ve ihtiyacı tatmin eden yeni bir tarik zuhur etti. Arap tarikleriyle Mevlevî tariki nasıl ki, şehirlerin münevver halkını etraflarına toplamışlardı. Orta Asyadan gelen bu tarik de öylece, köylülerin saf ve basit ruhlarına hâkim oluverdi... Bu da [Bektaşî Tariki] idi."

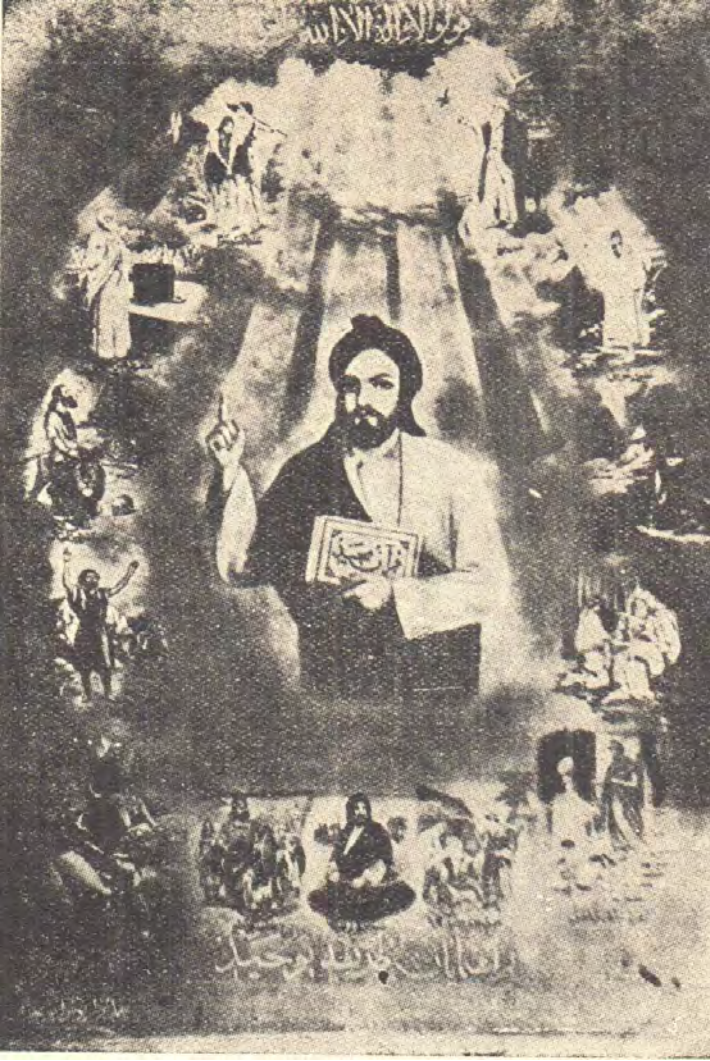
BEKTAŞILIKTEN EVVEL

RUMELİ VE ANADOLUDA DİNİ VAZİYET

(Hazreti Hünkâr Hacı Bektaş Veli) tarafından, (Bektaşî Tariki) nin esasları vazedilirken, Anadolu'nun Osmanlılarla meskûn olan Söğüt, Domaniç, Eskişehir, İnegöl ve havalisinde; henüz tarikat cereyanları kökleşmemişti. Dervişlere karşı gösterilen temâyül, sadece bir hürmetten ibaretti. Aynı zamanda, ham sofuluğun telkin ettiği softa zihniyeti de henüz halk üzerinde tesirini göstermemişti.

Vâkıa (Ertuğrul) Beyin saf kalbli ve samimî düşünceli arkadaşları, birer birer göçüp gidiyorlardı. Fakat, Horasandan getirdikleri iman ve itikadı da kendilerinden yetişen nesle terk ediyorlardı.

Domaniç yaylalarından Keşiş dağının eteklerine kadar uza-yıp giden mıntakada yanyana yaşayan iki zümre vardı. Bunun biri, ruhlarına (Yesevî Tarikatının) vicdan hürriyeti sinmiş olan Ertuğrul neslinin saf ve açık kalbli evlâtları; diğeri de kılıç zoriyle islâmiyeti henüz kabul etmiş olan hıristiyanlardı. Ve her iki zümre de birdenbire etraflarını saran itikat cereyanları karşısında şaşır-mışlardı.

Resim: 2

Hazreti Muhammed'in diğer bir resmi

(Senirkend, Ahmet Turyan'dan alınmıştır)

Sensin ol sultanı kevneyni risalet kim mıldam,
Ásitanı dergehinde Cebreil olmuş nedim,
Gelmesen bu kevne, gelmezdi vücuda künfekân
Nuru vechin çün vücade geldi eşyayı adim,
Zâhir-ü bâtında kurb-i bârigâlı izzete,
Şer'i pâkın de cihan içre sıratalmüstakim.

— Hilmi Dede —

ÜÇ CEREYAN

Bu cereyanlar, başlıca üç kaynaktan geliyordu. Ve en kuvvetlisini mutaassıp birer şeriatçi olan (Ulema) zümresi teşkil ediyordu.

Bu zümre, islâmiyeti sadece makineleşmiş âdap ve erkâna hasrediyordu. Aynı zamanda (Mezhep) gayreti de güdüyordu. Anadolu'da (Hanefî) adı verilen mezhepten başka hiç bir mezhebe yer vermek istemiyordu.

İkinci cereyanı, (Sofuluk) teşkil ediyordu. Ve bu da; islâmiyette esas olan vicdan hürriyetine dayanarak bâtil itikatlarla, hurafeden doğan gayrı makul imanlarla ve nihayet kara sofulukla mücadele ediyordu.

Üçüncü cereyan, (Tarikat) ti. Bu da kuvvetini sofuluktan alarak mutaassıp şeriatçilerle cidal halinde idi.

ULEMA ZÜMRESİ

Ulema zümresi, ellerindeki (Din silâhı) nı çok büyük bir maharetle kullanıyorlardı. Kendilerini, (Peygamberin vârisi) add ederek mevcut olan insan sanat ve mertebelerinin üstünde görüyorlardı... (Cennet) vaatleriyle (Cehennem) tehditleri, kâmilan ellerinde idi; hattâ bu sayede en basit halk tabakalarından hükümdarlara kadar her zümrenin dinî hissiyatına hükmetmekte idiler.

İslâmiyetin yüksek hikmetlerini tamamiyle hazmetmiş olan asil bir (Ulema) zümresi vardı ki, bunlar, hakikaten (Din Uluşu) sıfatını haiz bulunuyorlar; halkın hürmet ve tekrimine lâyık görünüyorlardı. Fakat yine aynı kisveyi taşıyanlar içinde (Şeriat) i (şer) re âlet eden öyle bir güruh da vardı ki, bunlar daima siyaset cereyanları yaratıyorlar.. Şahsî menfaatlarını temin etmek için bazan halkı ve bazan hükümdarları kışkırtıyorlar.. Ve çok zaman milletle hükümeti çarpıştırarak beyhude yere islâm kanı dökmekten çekinmiyorlardı.

Bunlar halktan iki şey istiyorlardı: Biri durup dinlenmeden (ibadet); diğeri de şeriat nâmına söyledikleri her söze körükörüne (itaat)!..

MUTASAVVIFLAR

Buna mukabil mutasavvif zümresine mensup olanların en gür sesleriyle :

— Hiç şüphesiz ki her Müslüman, Tanrıya ibadetle mükelleftir. Fakat bu mükellefiyet, şahsî bir vazifeden ibarettir. Bu vazifenin ifası için hiç kimse, diğer bir kimseye cebretmek hakkına malik değildir. Bu husustaki (günah) ve (savab) ın takdiri, ancak Tanrıya aittir. Tanrı ile kul arasına hiç kimse girmemelidir.. diye haykırıyorlardı.

Horasanda Ahmed Yesevînin vicdan hürriyeti esasına müstenit tarikatın tasavvufî telkinleri kulaklarında kalmış olan Ertuğrul Bey ve arkadaşlarıyla henüz dinlerini değiştirmiş olan Hıristiyanlar, bu zıt cereyanlar karşısında şaşırmışlardı. İki zümreden hangisine inanacaklarını bilmiyorlar.. akıl erdiremedikleri bu çarpışmayı, derin bir hayretle uzaktan temaşa ediyorlardı.

DERVİŞLER

İşte tam o sırada idi ki üçüncü zümre zuhur etmişti : Bunlar da (dervişler) di..

Birçok tarihî rivayetlerden anlaşılıyor ki dervişler; Sultan Osman ile onun sadık arkadaşlarına çok mülâyim gelmişlerdir.

HACI BEKTAŞ

Az zaman zarfında Hacı Bektaş'ın şöhreti etrafa yayıldı. Hayatını tam bir zühdü takvâ içinde geçiren genç mürşidin etrafına toplanan müridlerin adedi arttıkça arttı.. Baba İshakın şurada burada toplanan müridleri de birer ikişer onun muhitine koşuyordu. Pîrlerine büyük bir sadakat besliyen bu vefakâr dervişlerin yaralı gönülleri, Hacı Bektaş'm huzurunda bir teselli ve şifa buluyordu.

Yedi haneden ibaret bir köy olan Karahöyük, kısa bir zaman

zarfında şenlenivermişti. Hacı Bektaş'ın cazibesine kapılanlar tarafından yapılan ilâvelerle, onun mütevazı hanesi, birdenbire büyüyerek âdeta bir dergâh haline gelmişti. Bu dergâh, her gün yeni yeni ziyaretçilerle dolup boşalıyordu. Ve günler geçtikçe, Hacı Bektaş karşı gösterilen alâka ve merbutiyet artıyordu.

Bu perestîşkârların arasında — Baba İshakın müridleri gibi — dervişliği siyasete âlet edenler bulunduğu gibi, şeriatî şerre âlet eden kadınların, kendilerine ulema süsü veren kızıl mutaassıp ve ham sofulardan nefret ederek İslâmiyetin yüksek hikmetine en kısa yoldan vâsıl olmak isteyen ilmü irfan talebeleri de vardı.

Hacı Bektaş, muhitin derdini çarçabuk anlamıştı. Her şeyden evvel cehalet, taassup ve ham sofulukla mücadele etmek lâzımdı. Genç mürşit te, böyle yapmayı kararlaştırdı.

Birdenbire nail olduğu umumî hürmet, ona en küçük bir gurur bile vermedi. Tantanalı bir hayata girmekten içtinap gösterdi. O yedi evli köye, fakir bir mihman sıfatiyle nasıl geldiyse, aynı hali tavazuu muhafaza etti. Büyük bir itidal ve temkinle hareket ederek yeni bir tarikatın (müessisi ve müceddidi) gibi değil; yalnız muhitinin ruhî ihtiyaçlarını kolayca tatmin edecek bir (mürşid) gibi harekete karar verdi. Hattâ bir müddet, (Yesevî) tarikatının âdab ve erkânını muhafaza ederek Pîrinin eserine hürmet gösterdi.

İKİ MÜRŞİD

Selçukîlerin son günlerini yaşadığı ve Osmanlılığın ilk teşekkül ettiği sıralarda Rum diyarının nasıl bir manzara arzettiği bu satırlardan pek güzel anlaşılmaktadır. İşte bu sıralardadır ki, eskiden kurulmuş veya yeniden kurulmakta olan müteaddit tarikatlar arasında en ziyade şöhret alan, devlete ve muhite istediği tesiri yapmağa muvaffak olan başlıca iki mühim sima göze çarpmaktadır ki, bunun birisi Mevlâna Celâleddini Rumî, diğeri de Hünkâr Hacı Bektaş Veli'dir.

Mevlâna; felsefesini şiirleriyle ve Farsça söylemiş olmasına rağmen Mesnevînin elde mevcut olması ve onu müteakip (Siph-salar) gibi eserlerde kendi mensupları tarafından tercümei hali yazıldığı için, onun şahsiyet ve hüviyetini en ince noktasına kadar

bildiğimiz halde, aslen Türk olan ve bir Türk tarikatını kuran, tarikatına muazzam bir camia toplıyan Hacı Bektaş Veli'ye ait tarihî malûmatımız pek noksandır.

Evli mi, yoksa bekâr mı, Ahmed Yesevîye mi, yoksa Lokman Perendei' Kâşâniye mi intisabettiği, hangi yılda doğduğu, Ruma ne vakıt geldiği, nasıl geldiği, silsilei nisbeti tarikatı kimlere ittisal ettiği, halifeleri olup olmadığı, makamına kimi istihlâf ettiği şimdiye kadar iyice aydınlanamamış ve Hazreti Pîrin hüviyeti bir silsilei meçhulât içinde gizlenip kalmıştır.

Bu karanlık perdeyi açabilmek için, Bektaşilik hakkında tetkikata esas olabilecek birçok eserleri [1] gözden geçirdim ve bunlardan çıkarabildiğim neticeyi, kendimce doğru olduğuna kanaat getirerek, şuraya yazmayı uygun buldum :

HAZRETİ PİRİN NESEBİ ÂLİLERİ

Hazreti Pîrin pederi âlileri (Muhammed Vâridülhorasanî) dir. Onun da pederi (Seyid Ali Harun-ül-Horasanıyyünnişaburî) dir. Silsilei nisbeti siyasetleri şöyledir :

Hünkâr Hacı Bektaş Veliyülhorasanî, Seyid Mehmed Vâridülhorasanî, Seyid Ali Harun-ül-Horasanıyyünnişaburî, Seyid Cafer Tayyar, Seyid İbrahim Sani, Seyid Musai Sani, Seyid İbrahim-ül-Mükerrem-ül-Mücab, Seyyidina İmamı Musa vü Kâzım.

On iki imamın yedincisi olan İmam Musa Kâzımın yedinci oğlu İbrahim-ül-Mücab, İmam Ali Muserrıza ile bir anadan doğmuşlardır. Hazreti Hünkâr yedinci İmamın, yedinci oğlu İbrahim-ül-Mücabın yedinci batında oğludur.

Valideleri de Nişabur müftüsü âlim ve fadıl (Şeyh Ahmed

[1] Kanaatlerime me haz olan eserler :

Âli tarihi, Ebülfeda tarihi, Hayrullah Efendi tarihi, Tevarihi Mevleviye, Evliya Çelebi, Taberî, Siyeri Kebir Tercümesi, Ravzatül-ahbab, Tarihi Turuku Aliyye, Tezkiretül-evliya, Tomarı Turuku Aliyye, Semretülfuad, Sergüzeştname, Selâsilüttarik, Camiüddüvel, Camiüssagîr, Şekayıkı Numaniye, Zeyli Şekayık, Şemsülâfak, Fitretülislâm, Nefehatül-üns, Nurülhüda, Osmanlı Müellifleri, Hacı Bektaş ve Hâcım Sultan Velâyetnameleri, Mir'atülmekasid, Bektaşî Sırrı, Müdafaa, Ankayı Maşrık, Bektaşilik ve Edebiyatı, tefsirler, gizli mecmualar.

Âmil Nişaburî) nin kızı olan Hâteme'dir. Bazı tarihler (Hâtem) diye yazarlarsa da yanlıştır, doğrusu (Hâteme) dir ve (615) te Nişaburda doğmuştur. Validesi Zeynep hatundur. Doğduğu sene Cengiz askerleri buralara hücum ettiğinden, Ahmed Âmil 53, Zeynep 60 yaşında, Hâteme de süt emerken olduğu halde âhir mahalle firar ettiler. Hattâ o sene İbrahim Nişaburînin oğlu meşhur Ferideddini Attar 126 yaşında Tatar elinde şehit düşmüştür. Hazreti Pîrin tarihi velâdetleri bütün rivayat ve menkulât hilâfına olarak (639 - 640) dır. [1].

Hazreti Pîrin pederleri Muhammed Vârid-ül-Horasanî (77) yaşında bir pîri fanî iken, zevcesinin vefatı üzerine henüz yirmi beş yaşlarında bulunan, Nişabur müftüsünün kızı Hâteme hatunla izdivaç etmiş ve bu izdivaçtan sonra (Muhammed Bektaş) Nişaburda doğmuştur.

Tam yirmi yaşında iken (660) senesi Ahmet Yesevî dergâhında postnişin olan (Lokman Perendei Horasanî) ye intisab ederek tarikata girdi [2].

HAZRETİ PİRİN NİSBETİ TARİKATI

Hacı Bektaş Veliyy-ül Horasanîyünnişaburî 738, Lokman Perendei kâşanî 663, Yahyai Kahistanî 620, İshak Hemedanî, Yakup İsfahanî 513, Hoca Cafer Sicistanî, Hoca Rüstem Taberistanî 445, Hoca Ahmed Yeseviyyüttaşkendî 397, Muhammed Züccac 384, Ebubekir Şebelî, Cafer bin Yunus 335, Cüneydi Bağdadî 297, Sersekatî 245, Marûf Kerhî 204, Davut Taî 185, Habib A'cemi 142,

[1] Velâdeti: Mürüvvet 646, Ruma gelişi: Rıf'at 680, sinni: Muhammed 92, rihleti: Bektaşîye 738 diye rivayet vardır. (680) de Ruma geldiğini kabul edersek, o zaman Mevlâna ile görüşmesi mümkün olamaz. Çünkü Mevlâna 672 de vefat etmiştir.

[2] 659 Hicride Vârid-ül-Horasanî'nin zevcesi Hâteme hatun 45 yaşında Nişaburda vefat ettiği zaman, oğlu Muhammed Bektaş yirmi yaşında idi. Bel-desinde duramayıp Ahmed Yesevî dergâhına gelip, altıncı postnişin, Lokman Perendei Kâşanî huzuruna varıp hizmetinde mukim oldu (Tevârihi Mevleviye; Sayfa: 165).

Hasan Basrî 99 [1], İmamı Ali 40. (Burada gösterilen yılların hepsi Hicrî yıldır.)

Bütün Türkistanda büyük bir tarik tesis etmiş olan Hoca Ahmed Yesevînin, halifeleri Horasanın muhtelif yerlerinde tekkeler açarak, neşri feyzü irfana çalışmakta idiler. Birçok kimselerin zannettikleri gibi, Ahmed Yesevî 550-600 ricalinden değil, tam üçüncü karnı hicrî eazımındandır. Tam 300 de doğmuş, 345 te hilâfet almış, Yes [2] beldesine giderek bir dergâh bina ve ihya etmiş ve tam 52 sene meşihatte bulunarak (Piri Türkistan) unvanını kazanmıştır. 397 de 97 yaşında vefat ettiği zaman, Yes belde-sinde tesis ettiği tekkesine halifesi Hoca Rüstem Taberistanî 42 yaşında şeyh olmuştur [3].

Rüstem Taberistanîden sonra, sırasıyle Hoca Cafer Sicistanî, Yakup İsfahanî, İshak Hemedanî, Yahyai Gühistanî, Lokman Perendei Kâşanî postnişin oldular.

[1] Hasan Basri, Peygamberimizin hâdimi Muhammed Yesarinin oğludur. Hicretin üçüncü senesi doğmuştur. İmam Muhammed Bâkır zamanına kadar yaşamış, 88 Hicrîde vefat etmiştir. Validesi, Peygamberin zevcesi Ümmü Selmenin cariyesi Eminedir. Hasan Basrî doğduğu zaman, Ömer'in kucağına vermişler; O da çocuğun yüzüne bakarak (سَمِيَهُ حَسَنًا فَإِنَّهُ حَسَنٌ الْوَجْدِ) dediği için, ismini Hasan koymuşlardır.

Ümmü Selme, cariyesi Emineye bir hizmet emrettiği zaman, henüz medede olan Hasan Basriyi validesinden alarak kendi kucağına yatırdığı ve ağladığı zamanlar, oyalayıp susturmak için ağzına kendi memesini verdiği ve bir defasında Ümmü Selmenin memesinden süt gelerek Hasanın onu emdiği rivayet olunmaktadır.

Bu suretle Hasan Basri, Peygamberimizin süt evlâdı olmuş oluyor. Hasan Basri Cenabı Aliden sonra bütün taraiki aliyenin baş halkasıdır. Tarikatların ekserisi onun vasıtasıyla Hazreti Aliye ittisal eder.

[2] Yes: Eskiden Özbek Hanlarının tahtgâhı idi.

[3] Ahmet Yesevinin pek çok halifeleri vardı. Bu sebepten kendisine (Nevedü noh hezar pıranı Türkistan) derler. Yani Türkistanın doksan dokuz bin halifesinin piri demek. Bu halifelerden en meşhur olanlar: Ebülhasan Harkanî, Ebülkasım Gergânî, Hoca Rüstem Taberistanî'dir. Bunlardan da üç tarikat teessüs etmiştir: Ebülhasan'dan (Tarikatı Nakşibendiye), Ebülkasım'dan (Tarikatı Sadiye), Hoca Rüstem'den (Tarikatı Bektaşîye) maruf olan neseplerle teselsül eder.

Nakşîler; Ebülhasan Harkanîyi, Bayezidi Bıstamiye; Bayezidi de İmam Cafer Sadık mensup gösterirlerse de, Hasan ile Bayezid arasında 164, Bayezid ile İmam Cafer Sadık arasında 113 sene gibi uzun bir zaman vardır.

Hacı Bektaş, Lokman Perendeye intisapla, üç sene bu dergâhta hizmette bulunduktan sonra, istidadında merkûz olan hakayik inkişaf etti.

Az bir zamanda kemale erdiğini gören şeyhi, diğer müritlerinin daha çok sene evvel hizmet ettiklerini ve sinnen de Bektaştan büyük olduklarını bildiği için, genç dervişin kemalini onlara da tasdik ettirmek maksadiyle bütün müridan ve bendegânını davet edip, şehirden bir saat hariçte sahraya çıkararak harman olan mahallere geldikleri vakit gördükleri bir darı (Çeçi) [1] üzerinde iki rekât namaz kılmalarını cümlesine teklif ettiği ve bu teklifi üç defa tekrarladığı halde hepsi sükût ettiklerinden cenabı Bektaş bu emri yerine getirerek namazı eda eyledi.

Umum dervişan bu hali görünce, Bektaşın kabiliyet ve ehliyetini tasdik ettiler. Dergâha avdetlerinde, Lokman Perende, şeyhinden mevdu emanetleri [2] Seyyid Bektaşta teslim ile icazet ve hilâfet vererek makamına oturttu. Ve kendisi de bu senenin Zilhicce sonlarında 90 yaşında olduğu halde vefat ettiğinden, Hazreti Hünkâr bilfiil postnişin oldu. Bu dergâhta beş sene kadar şeyhlik ettikten sonra 668 de Hacca gidip Nefefi Eşref, Kerbelâ, Bağdad, Kâzimiye vesair mahallerde makamâtı ehli beyti ziyaret ederek, Şam, Kudüs, Halep, Antep, Elbistan, Tarsus Bozöyük, Muğlan kalesi ve Kayseriyeye uğrıyarak Kırşehirine (Baba Resul) Han-kahına [3] gelip kırk gün hizmetle naili feyz ve himmet oldu ve mükerrer Hilâfet ve icazet alarak 669 Zilhiccesinde veya 670 de Suluca Karahöyük, namı diğer Hacım ve elyevm Hacı Bektaş nahiyesi denilen mahalle gelerek orada ikamet eyledi. (Tevarihî Mevleviyeye Şa. 175).

Ahmed Yesevî dergâhından çıkıp buraya geldikleri vakte ka-

[1] Çeç: Yığın, öbek mânasına gelir. Bazıları darı çiçeği sanırlarsa da yanlışdır.

[2] Bu emanetlerin: Taç, hırka, sofrâ, çerağ, alem, seccade gibi şeyler olduğu rivayet edilmektedir.

[3] Bazı kimselerin zannettikleri gibi, Babailerin reisi olan (Baba İlyas) ve (Baba İshak) ile Hazreti Pîrin bir münasebeti yoktur. Kendisine (Halife-i has Baba Resul) denmesi, işte bu Baba Resule nisbetinden ve ondan mükerrer Halifelik almasındandır. Babaf isyanı 635-637 de olduğuna ve bunların reisi olan Baba İshak 638 de öldürüldüğüne göre Hacı Bektaş bu tarihte henüz çocuk yaşta olup Anadoluya gelmemiştir. Anadoluya gelişi 669 dadır.

dar 25 ay geçmiş, kendileri 30 yaşında oldukları halde 669 da Ruma gelmişlerdir.

Kırşehir civarında bugün Hacı Bektaş nahiyesi denilen yere o zaman (Suluca Karahöyük) yahut (Hâcim köyü) derlerdi. Ananevî rivayetlere göre burası Selçuk hükümdarı Alâaddin Selçukî tarafından (Yunus Makri) nâmındaki bir zâtı fâzıla yurtluk olarak tevcih olunmuştu. Yunusun vefatından sonra İdris, İbrahim, Süleyman, Sarı namıyla dört erkek evlâdı kalmış ve diğer bir mahalden hicret eden üç aile dahi burada mesken tutarak yedi hane olmuşlardı. (Bektaşî sırrı S. 12)

Hazreti Pîrin bu yedi haneli köye geldiği zaman ilk karşılaştığı insanların kimler olduğu hakkında iki rivayet mevcuttur: Tevârihi Mevleviyede yazılı rivayete göre, ilk önce Sarı İsmail ve zevcesi Ümmetullah hatun ile karşılaşmış, kendisinin ilk mürit ve müridesi bunlar olmuştur.

Velâyetnamelerdeki rivayetlere göre de: Kendisini ilk karşılayanlar, İdris hoca ile zevcesi Kutlu Melek olmuş ve hakkında çok büyük hürmet ve itibar göstermişlerdir.

Ve yine velâyetnamelere ve bir kısım Bektaşilerin kabul ettikleri kanaatlere göre, Hacı Bektaşın hayır duasıyla İdris hocanın Mahmud, Habib, Hızır Bâli isminde üç evlâdı dünyaya gelmiş, diğer ikisi hazretin hali hayatında vefat ederek Hızır Bâli ismindeki oğlu (Yurdumun bekçisi bunlardan olsun) yolundaki vasiyeti pîr mucibince dergâhı şerife kaymakam olmuştur. [1]

Çelebiyan ve çelebi kolundaki Bektaşilerin bir kısmı ise “Hazreti Pîr evli idi; Fatma Nuriye, namı diğer Kutlu Melek, yani kadıncık ana İdris hocanın karısı değil, kızı olup, Hacı Bektaş Velinin nikâhlı kadını idi” derler.

Diğer bir kısmı da, İdris hocanın karısı, Pîrin himmetiyle, yani burnundan akan bir damla kanı içmesinden hâmile kalıp Hızır Bâliyi doğurdu; Çelebiler de onun neslinden geldi; derler.

İşte altı asırdan beri çözülemiyen bir muamma ki, çelebilerle babagân arasında her zaman atışma ve tartışma havası yaratmış, ve bu hal zamanımıza kadar, bazan yatışmak, bazan alevlenmek suretiyle devam edip gelmişti.

[1] Bu kanaat daha ziyade mücerret kolundaki Bektaşilerin iddiası idi.

Bir aralık (1177) tarihinde dede babalık mevkiini işgal eden Abdüllâtîf Çelebi merhum, hem sofiyan ve hem de babagân koluna nezaret eden, Sersem Aliden bu yana ilk defa müteehhil olarak posta oturan bir zattır. Bu zatın otuz seneyi müteceviz Meşihati esnasında her iki kolu da kiyaset ve fetanetle idare ettiği, ve o devrin babagânına icazet vererek lâzım gelen mahallere sevk ve izam ettiği, bugün ele geçen bazı icazetlerden anlaşılmaktadır.

Şurayi Bektaşiyeden merhum Mehmet Ali Hilmi dede babanın 1286 hicrî tarihinde pîr evinde postnişin olduğu zaman, muasırı bulunan Çelebi Feyzullah Efendi ile dost geçindikleri anlaşılmaktadır. Bu dostluğu, müşarünileyhin (tarihi Naimâ) ismindeki bir eseri Çelebi Feyzullah Efendiye hediye ettiğinden anlıyoruz. Elimize geçen bu kitabın iç kabında, Hilmi dedenin el yazısı ve mührü mevcut olduğu gibi, Feyzullah Efendinin de aynı sayfaya yazdığı yazısı ve mührü görülmektedir. Bu vesikayı dostluklarının bir nişanesi sayarak kılışesini eserimize koyduk.

Müdafaa sahibi Çelebi Cemaleddin Efendi merhumun da Bektaşî hilâfet erkâmı gördüğü ve Halife olduğu rivayet olunmaktadır. Hattâ Kıvrımlı İbrahim Mihrabî babaya babalık icazetnamesi verdiği söylenmektedir. Hal bu merkezde iken maalesef sonraları yine tevliyyet meseleleri yüzünden araları açılmış ve geçimsizlik baş göstermiştir.

İyi düşünürsek anlarınız ki, bu ayrılıklara sebep, daha doğrusu, Pîrin evli olup olmaması dâvasını körükliyen başlıca âmil, dergâhın geliri olan binlerce sarı altının göz kamaştırıcı cazibesinden başka bir şey değildir. Binaenaleyh bu para dalgasının yolun ruhiyle bir alâkası olamayacağı meydandadır.

Son zamanlarda, yazma bir mecmuada Hazreti Pîrin (Evlilik, bekârlık) muammasını çözen bir yazı gözümüze ilişti. Fakat mehaz gösterilmediği için doğruluğuna pek inanamadık; bunu yazan kimsenin, kendi karihasından mı, yoksa bir vesikaya dayanarak mı yazdığını bilemedik. Bir şey ilâve etmeden bu yazıyı şurada gösteriyoruz :

“ [Kutlu Melek], İdris hocanın karısı ve Hızır Bâlinin validesidir. Onların kızları (Fatma Nuriye) Hacı Bektaşın nikâhlı zevcesi Kadıncık anadır. Fatma Nuriye ve Kutlu Melek ikisi bir kimse değildir. Tam 700 tarihinde Kadıncık anadan Hacı Bektaşın (Timurtaş) isminde bir evlâdı olmuştur. Hazret buna da İdris hocanın oğlu Hızır telmihan (Hak muinin, Hızır lalan olsun) buyurdular. Bu sebeple Timurtaş, (Hızır Lala) diye şöhret aldı.

738 de Hacı Bektaşın vefatı vukubulduğu zaman, nefs evlâdı olan Hızır Bâli ile, Evlâdı sulbisi olan (Timurtaş = Hızır Lala) dan hangisinin makamı Pîre geleceği Bektaşiler arasında tereddütleri mucip oldu. Bir kısmı; Pîrin sarahaten Hızır, yurdunun bekçiliğine intihap ettiğine, diğer bir kısmı da Hazreti Pîrin sulbi evlâdı varken başka birinin makamına gelemeyeceğine ve kendi oğlu (Timurtaş) için, Hızır, Lala yaptığına kail idiler. Nihayet ârayı umumî ile Hızır Bâli postnişin oldu. Ondan sonra, Timurtaş bin Hacı Bektaş, Hankahı Pîri meşihate ve babasının mevkiine getirildi.

Hızır Lala diye şöhret alan bu Timurtaşın Resul ve Mürsel isminde iki oğlu vardır. Çelebiler bu iki evlâttan teselsül etmişlerdir.

Hızır Lalanın küçük mahdumu Mürsel Bâli ki, Balım Sultanın babasıdır. Seyyit Ali Sultanla Rumeline geçmiş ve Dimetokada dergah tesis etmişlerdir. Mürsel Bâli Seyid Ali Sultanın vefatından sonra Postnişin olmuş ve orada vefat ederek aynı yere defnedilmiştir.

Hızır Bâli ve Hızır Laladan sonra kimlerin postnişin olduklarını kati olarak tâyin mümkün değilse de, Hülefayı Pîrden olduğunu bildiğimiz, Seyid Ali Sultan, Sarı Saltuk, Sarı İsmail, Hâcim Sultan, Abdal Sultan gibi meşahiri Bektaşiyeden bazılarının âsitanei Pîrde postnişinlik ettikleri muhakkaktır.

Seyid Ali Sultanın, Pîrin ölümünden sonra Asitanei Bektaşiyede 45 sene kadar meşihat ettikten sonra Mürsel Bâliyi alarak Rumeliye geçtiği rivayet edildiği gibi, Abdal Musa Sultanın da bir müddet posta oturduktan sonra o dahi terkle Elmalıya hicret ettiği ve orada namına mensup dergâhı tesis ettiği tarihî rivayetler arasındadır.

Zeyil :

Seyid Ali Sultan, Horasan Erenlerinden Hasan Atanın oğludur.

Abdal Musa Sultan, Hazreti Pîrin amcası Haydar Atanın oğlu Hasan Gazinin mahdumudur. Azerbaycanda (Hoy) dan gelmiştir. Bursa fethinde Orhan Gazi ile bulunduğu, Kepekli baba ile mülâki olduğu rivayet edilmektedir. Şahı Nakşibend ile de muasırdır. Abdal Musa, Elmalıda icrayı Meşihat ederken Alâiye beylerinden birisinin oğlu olan Kaygusuz Sultanı terbiye ve teslik ederek Mısır'a göndermiştir. Kaygusuz da Mısırda tesis ettiği dergâhında medfundur. (Mağarevi) diye meşhurdur.

Velâyetnamelere göre Hacı Bektaşın hizmetinde 366 Halifesi vardı. Bunların bazılarını, hali hayatında irşat için birer tarafa göndermiştir. Silsiletilsadatta yazılı olduğuna göre bunların en meşhurları: Cemal Sultan, Sarı İsmail, Hacim Sultan, Seyid Kadı, Ali Baba, Pırayı Sultan, Barak Baba, Bahaeddin Yahya Paşa, Atlaspuş, Dost Hüda, Hızır Samut'tur."

Yukarıdaki malûmatı kaydı ihtiyatla yazdıktan sonra diyebiliriz ki :

Çelebiyanın ellerinde bulunan fermanlar, bunların Hacı Bektaş evlâdı olduklarını tevsik etmektedir. Balım Sultana (Bâniî tarihi tecerrüt) denilmesinden de bu tarikte daha evvel mücerretlik olmadığı anlaşılmaktadır. Binaenaleyh Pîrin mücerret olduğunu iddia edenlerin ellerinde tarihî ve makul bir müeyyideleri olmasına ve Çelebilerin iddiaları da kuyudu resmiye, ferman, vakfiye gibi vesaike müstenit bulunmasına binaen evli olduğunu kabul etmek zarurîdir.

BALIM SULTANA GELİNCE..

Bu yüksek şahsiyetin hüviyeti hakkında rivayetler de yekdiğerini mütenakızdır. Gördüğümüz eserlerdeki ölüm ve doğum tarihleri de birbirini tutmamaktadır.

Müdafaa : Doğumunu 878, vefatını 927 gösteriyor ki, bu hesaba göre 49 yıl yaşamış olur.

Bektaşî sırrı : 922 de vefat ettiğini yazar.

Mısır baskısı Arapça bir eserde de 862 de doğduğu, 922 de vefat ettiği yazılıdır ki, bu kayda göre 60 yıl ömür sürmüş olur.

Başka bir eserde de vefatının 932 olduğu yazılı ise de bu kayıt, büsbütün yanlıştır. Çünkü Balım Sultanın merkadi (925) te yapılmıştır.

Balım Sultanın babası kim olduğuna dair görülen ve söylenen rivayetler de karışıktır. Seyid Ali Sultanla Rumeline geçen Mürsel Bâlinin oğlu olduğu kanaati herkesçe kabul edilmesine rağmen, merkadinin kapısı üzerindeki Arapça kayıt bunu nakzetmektedir. Bu kayıt şöyle okunmaktadır :

(بناء القبة الشرف الامير العالی بك ستهواريك لقطب الاولياء خلاصة البدلاء
حضرت رسول بالی بن رسول بالی و حاجی بکاتر الخراسانی نورالله مرقدہ فی سنۃ
خمس وعشیرین و تسمائة)

Türkçesi :

(Bu şerafetli kubbeyi yaptıran : Büyük Emir Âli Bey bin Şeh-süvar Beydir. Evliyaların kutbu, Budalaların zübdesi Hazreti Bali bin Resul Bali bin Hacı Bektaş Veliyyülhorasanî için yaptırmıştır. Allah merkadini nûr etsin. (Sene 925)

Bir de, Balım Sultan hakkındaki şu tuhaf rivayetlere bakınız : Rivayetin birisi ; Gûya Balım Sultan bir Sırp veya Macar asilzadesi olup, Macaristan seferinde alınan esirler meyanında İstanbul'a getirildiği ve hüsnü cemaline meclûp ve meftun olan Padişah Bayezit tarafından, bir müddet sarayda alıkonulduktan sonra, terbiye edilmek üzere Demetokadaki Seyid Ali Sultan dergâhına gönderildiği.

Diğer rivayet de Macar mühtedilerinden Gedik Ahmet Paşanın oğlu olduğu.

Büyük Osmanlı tarihinin bildirdiğine göre (Sayfa 154) Macar asilzadelerinden olan Hersekli zade Gedik Ahmet Paşa - Karaman mesaili hariciyesine vukufu olduğu için - o sırada Mısırdan kuvvetli bir ordu ile Konya havalisine gelen ve Karaman Emiri Kasım Beyle ittifak etmiş bulunan Şehzade Cem üzerine gönderilmiş ve iki oğlu, sarayda rehine olarak alıkonulmuştur. Buna da sebep, Padişahın henüz şehzadeligi zamanında Ahmet Paşa ile aralarında bir ağız dalaşıklığı çıkması ve o zaman Paşanın :

— Sen Padişah olursan, ben senin maiyetinde bir kumandan olarak kalamam. Demesi imiş.

Paşa, aynı zamanda şehzade Cem taraftarlığı ile de şüphe altındadır.

Ahmet Paşa bu memuriyetten muvaffakiyetle avdet etmiş ise de, bilâkis lûtuflar yüzünden kahra uğramış ve 888 tarihinde kapıcılar odasında katledilmiştir.

İşte; Ahmet Paşanın sarayda merhun kalan iki oğlundan birisi gûya Balım Sultan imiş.

Balım Sultan, dergâhı Pîrin meşihatına oturduktan sonra, Bayezidin daveti üzerine İstanbul'a gelerek kendisine nasip vermiştir [1].

Balım Sultanın bir Macar çocuğu olması rivayeti, bazı kısa görüşlü insanlar arasında bir dedikodu uyandırmış ve şu iftiralara yol açmıştır :

[Hacı Bektaşın tesis ettiği tarikat, zühdü takva üzerine kurulmuştu. Sonraları, bunu bir Macar çocuğu olan Balım Sultan bozdu, erkân ve âdabını değiştirdi. Bu yolda evvelce içki yokken, işreti de soktu, Hacı Bektaşın yolunu çığırından çıkardı.]

Dışarıdan böyle görenlere, böyle düşünenlere ne denir?...

Velev bir Macar çocuğu da olsa, Füyuzatı ilâhiye için had ve pâyan olmadığından, İslâmı kabul etmiş ve sonra da tarikati âliyeye intisapla ondan feyiz almış ve mertebeli velâyete çıkmış bulunmasının mümkün olamayacağını kimse iddia edemez.

Kaldı ki, kendisini yalnız Bektaşî güruhu takdis ve tâziz etmekle kalmamış, şimdiye kadar bu zatın büyüklüğünü her aklı selîm sahibi de tasdik ve idrâk edegelmiştir. Nitekim, Türkçe ve Arapça yazılmış birçok eserlerde kendisinin yüksek şahsiyetini ögen yazılar görmekle buna şahit olmaktadır. Binaenaleyh; Balım

(1) Bazı rivayetlere nazaran Beyazidin ilk mürşidi, Seyid Ali Sultan veya Mürsel Babadır. Rivayetlerin hangisi doğru olursa olsun muhakkak olan bir şey varsa Beyazidin Bektaşî olmasıdır. Ve şu söz onundur:

Felekler intikamın almağa kasdeyiyor her şeb,
Şafak sanma kenarı asûmanı kan eden Hayder...
Elinde top iken sırrı kader çovkânı kudrette,
Ne hikmettir adûye sevdiğin kurban eden Hayder.

Sultan, Bektaşî tarikatini ilk defa disiplin altına alan mezhebi Caferî üzere ve Hacı Bektaşın güttüğü gaye dahilinde, tarikate [Erkân ve kavaid] vazeden bir zattır. Bundan dolaydır ki, kendisine (Pîri sanî) ünvanı verilmiş ve müntesiplerine de Bektaşî ve nâzenin denilegelmiştir.

Bundan sonra yazacağımız Bektaşilik akaidi, bu zatın vaz ettiği düsturlardan mülhem olacaktır.

Bektaşî tarikatının en mühim tarafı, salıklarının, o tarihin pîr ve müçtehidinin içtihatlarına bağlanması ve diğer müslümanlar gibi Bâbı içtihadın kapalı olmasını kabul etmemesidir. Mezahibe bağlanmış ve o mezheb müçtehidinin içtihadını taklit etmiş olan dört mezheb saliki müslümanlardan saklanması bunun içindir.

Bir de diğer tarikatlerde, mürşit olarak Fahriâlemi tanıdığı halde, bu yolda mürşidin (Ali) olması, mürşit, Aliyi; rehber (Muhammed) i temsil etmesi ve Bektaşî meydanında gösterilen erkânın pek ince hakikatlere temas etmesi hasebiyle erkânı gizlemeğe mecbur kalmıştır.

Aliye mürşit, Muhammede rehber denmesi, Bektaşîlerin kendi aralarında bile (Sır) olarak telâkki edilmiş, müptedi salıkların bu ince noktayı birdenbire hazmedemiyerek taassuba düşeceği sanılmıştır. Halbuki bunda ne taassup gösterecek ne de sır diye saklanacak bir mâna yoktur. Aynen (مُحَمَّدٌ رَّسُولُ اللَّهِ . عَلِيُّ وَوَلِيُّ اللَّهِ) cümlesinin müradifidir.]

Muhammed: [Şeriatin sahibi ve bütün insü cinni şeriatine çağırıp, doğru yolu gösteren rehberi âlemdir]; Ali de: [Sahibi tarikat ve Şahı velâyet olan zatı mükerrerdir]; demektir.

Daha doğrusu, tarikate girecek olan talip, zaten bir müslümandır, müslüman olmak itibariyle Hazreti Muhammedi bulmuş ve bilmiş ve onun şeriatinin nuriyle feyiz ve hidayete erişmiştir. Şimdi de onun lütfuyla ve rehberliğiyle şeriaten sonra gelen ve şeriatin esrarı ve mütemmimi olan tarikati bulmuştur. Onu bu hakikate erdiren Muhammeddir. Nübüvvet, Muhammed Aleyhisselâmda hitam bulup, ondan sonra nebî gelmiyeceği için devri velâyet, vârisi mutlak Muhammedi, Halifei hâsı Ahmedî feyizlerini saçmıştır. Talip de şeriaten tarikate geçmektedir; binaenaleyh ta-

rikatin sahibi ve mürşidi Ali demek olur. Ve bu itibarla da mürşit, Alinin mümessili sayılır.

VELÂYET VE İMAMET

Mezhebi Câferiye salık olan Bektaşiliğe göre, müslümanlığın şartlarından biri (elâyet ve imamet) tir. Nübüvvet hitama ermesiyle devri velâyet başlamıştır. Ve bu velâyet, vârisi mutlak Muhammedi, Halifei hâsı Ahmedî olan imamı Aliden ibtida ederek tâ kıyamete kadar devam edecektir.

Nübüvveti Muhammediyenin tesis ettiği ahkâm, nebînin dünyadan intikaline kadar kendisi tarafından, intikalinden sonra da - başka nebî gelmeyeceği için - anı istihlâf edecek velî tarafından neşredilecektir.

(أَنَا مَدِينَةُ الْعِلْمِ وَعَلَى بَابِهَا)

hadisi de bunu natık-

tır. Yani Muhammed demek istiyor ki: Benim hakikati ilmiyeme, şeriati Ahmediyeme tamamen vukuf peyda etmek için bu hakayiki Aliden öğrenmek lâzımdır [1].

Herkesin bildiği bir hakikattir ki, Aliyi aliyül'âlâ eden, onu vasıl olduğu makamı âliye is'at eyliyen Hazreti Fahri Âlem olup şeriat ve tarikati ve sahip olduğu bütün kemalât ve hakikati ondan almıştır. Daha evvel gelen nebî, Mürsel ve Resul namıyla yâdedilen ülul'âzm Peygamberâni kiramın şeriat ve dinleri üzerine mebus diğer Peygamberler, nasıl ki, o nebii Mürselin dini üzerine ba's ve irsal edilmişlerse, Hâtimül'enbiyadan sonra dini Muhammedî üzere gelen ve gelecek olan veliler de aynı o Peygamberan gibi mebus ve o dinin hârisleridir. İşte bu suretle başlamış olan velâyetin reisi ve Muktedası İmamı Alidir; devri velâyet onunla iptida eder.

Hazreti Peygamberin (أَنَا وَعَلَى مِنْ نُورٍ وَاحِدٍ) ve (حُكْمُكَ تَحْتِي)

tevcihine mazhar olup aralarında ayrılık, gayrılık; büyüklük ve küçüklük gibi bir fark yoktur.

İşte buna binaendir ki, menzili Gadîrhum'da deve semerlerinden kurulan minberde Cenabı Fahri Âlem, Şahı velâyeti bütün islâmlara (İmam) ve (Veli) olarak tanıtmış, kendisinin yegâne vâ-

[1] Arapça lisanının kavaidini vaz'eden de Ali'dir. O kavaid sayesinde Kur'anı Kerim yazılmış, fıkıh tedvin edilmiş, lisan meydana gelmiştir. Bütün ulemanın (Tefsir, fıkıh, akaid, hadis) ilimlerini öğrendiklerini tevsik için, aldıkları icazetnameler - tıpkı tarikat silsilenameleri gibi - Hazreti Aliye çıkar.

risi Ali olduğunu tavsiye etmiş, ümmetlerine, nübüvvet ve risalet vezâifinin iblâğ ve ifasında hiçbir eksiklik bırakmamıştır.

Eğer Ebûbekir, Peygamberin vefatını müteakip, başına geçtiği Arap kavminin hükûmet reisliğine (Hilâfet) süsünü vermeseydi, hiçbir gürültü, patırdı çıkmıyacaktı. Din ile dünya işleri tâ, o zaman birbirinden güzelce ayrılmış olacaktı.

Cenabı Şâhı Velâyetin Ebûbekire iğbirarı işte bu yüzdendir. Bütün fenalıklar, Ebûbekirin hiç hakkı yokken, İmamet ve Velâyet hakkını (Hilâfet) namı altında uhdesine alması, kendisini âlemi islâma, (Veli) ve (İmam) tanıtmak istemesinden doğmuştur [1].

Bu mühim ve nazik noktayı biraz daha tafsil etmek yerinde olacaktır :

Hazreti Alinin Ebûbekirin Hilâfetine muarız gibi görünen vaziyeti, ben Halife olayım diye değildir. Onun itirazı Hilâfet namıyla bir heyulâ kurulmasınadır. Bu sebeptendir ki, tamamen bitaraf kalmış, bütün tarihlerin rivayetine göre evinden çıkmamış ve bu işe karışmamıştır.

Hattâ Siyeri kebirde (Tercüme cilt 6, sayfa 99) nakledildiğine göre Muaviyenin babası olan Ebû Süfyan, Ebûbekirin Halife olması üzerine Şâhı velâyetin nezdine gelerek şöyle demiştir :

(يا على ما نال هذا الامر في انزل قبيلة من قريش) yâni: “Yâ Ebelhasan, bu na-

sıl şeydir ki, emri Hilâfet Kureyşin en zayıfında ve kabilece en azında takarrür ediyor, eğer sen arzu edersen, Medineyi atlara çığnettirir, atlılarla doldururum” demiş. Hazreti İmam da

(قاتلك الله يا انا سمان طال ما غشيت الاسلام) cevabıyla red buyurmuştu.

Eğer Muhammedden sonra müslüman câmiasını idare için bir Emîr ve bir Reis lâzımsa o riyasete kim istersé geçsin, Ali bu hususta hiçbir veçhile muhalefete taraftar değildir.

[1] Câferiler; İmamı Malik, İmamı Hanbelî, İmamı Ebû Hanife, İmamı Şafîî, İmamı Ebû Yusuf, İmamı Fahri Razi vesairelere izafe edilen (İmam) kaydını yanlış görürler. İmamet, yalnız Ali'nin ve onun neslinden gelen on iki imamın hakkıdır; derler. Son asırda imamlık mefhumu o kadar bayağı bir hale gelmişti ki, üç beş haneli küçük bir koyün hocasına kadar, her başı sarıklıya (İmam) adı verirlerdi. Cumhuriyet kurulmadan önce bu köy hocalarının, resmî imam mührü de bulunur, yalnız dinî bir vazifeyi uhdesinde tutması lâzım gelen bu adamlar, hükûmetin resmî muamelâtına bile burunlarını sokarlardı.

Resim : 3

Hazreti Muhammed'in nübüvvetten sonraki resmi

(Bir Amerikan Kolej müdüründen alınmıştır)

**Yâ Resulâllah, cemalin (Kulhtivallahü elhad)
Keşfolnmuş levhi ruhsarında (Allahüssamed)
(Lem yelid) zatın, (ve lem yuled) sıfatın vasfıdır.
Nola şarında denilse (lem yekün küfven elhad)**

— Zekâl Dede —

Onun muhalefeti Peygamberin Halifesi olduğunu iddiaya kendinden başka kimsenin hakkı olmadığı noktasındadır. Çünkü bu hak, insanlar tarafından değil, Allah tarafından verilen, bir mânevî hak ve bir batınî mevkidir. Bu makamı mânevinin sahibi de bizzat kendisidir. Bu hilâfeti mâneviyeyi idame için de Müslüman câmiasının başına geçip Saltanat kurmaya, kendisini onlara Reis veya Hükümdar intihap ettirmeğe lüzum yoktur. Bu riyaset, riyaseti mâneviye olduğu için, herhangi nam ve isimle olursa olsun, o günün Arap kütlesinin başına geçecek olan bir adamın bunu Cenabı Aliden nez'edemeyeceği muhakkak ve tabiidir.

Ebubekir de dahil olduğu halde o gün böyle bir Hilâfet makamı ihdas etmek isteyenler, nasıl bir iddiada olurlarsa olsunlar, kurulan o teşekkül; bir Arap hükümetidir. Bunun riyasetinin şuna veya buna hasredilmesi de Aliyi alâkadar etmez.

Onun itiraz ettiği cihet böyle bir makam ihdas edilmemesi ve o makama getirilen şahsın kendisini Allah ve Resulûllahın Halifesi olarak tanıtmak istemesidir.

Çünkü Resulûllahın kurduğu din, şark ve garbı, Arap ve Acemi, ve hattâ ins ve cinni dairei şumulüne alacak âlemşümul bir teşekküldür. Bütün bir beşeriyetin dinidir. Bunu yalnız, Arabistana ye hem de Arablığın bir cüz'ü kaliline hasr ile tahdit ve takyid etmek, Allahın ve Resulûllahın rıza ve muradına muhaliftir.

Bu heyûlâ kurulduktan sonradır ki, Müslümanlar nazarında Hilâfet ve onun müradifi olan İmamet şöyle tebellür etmiştir: (Din ve dünya işlerinde Peygambere umumî vekâlet ve riyaset).

Beyzavî'de :

“İmamet, bütün ümmet için vacibil'ittiba olacak bir şekilde kavanini şer'iyeyi icra, milletin mevcudiyetini muhafaza suretiyle eşhastan birinin Peygambere Halife olmasıdır.” diyor.

İbni Haldun :

“Hilâfet, dine nıgehbanlık ve onunla dünyayı idare hususunda sahibi şeriate vekâlettir” diyor.

Diğer âsar da aynı noktada müttehidir .

Fakat bunlar hep, başlarında bulunan ve Halife diye tanınan

kimselere kendi dinî kanaatlerine göre sonradan verdikleri mânalardır.

Bu mânalara müsteniden müslümanlar arasında şu kanaatler tahaddüs etmiştir :

(Halifenin mevkii, Peygamberin ümmeti nezdindeki mevkiine müşabihtir, Halife de velâyeti âmmeyi haiz, itaati tammeye lâıyk, şâmil bir saltanata malik bulunuyor. Umuru diniyyeyi ifa, hududu şerfi ikame, ahkâmı dini icra, dünya işlerini de idare eder. Halife, Resulü Ekrem'in vekili olduğu için müslümanlar onu sevmeğe mecburdur. Peygamberin vekili olmak gibi, hiç kimsenin yükselemeyeceği bir mevkie sahip olduğundan, her tebcile, her hürmete lâıyktır. Ve hattâ iman ancak bu itaatle tamam olur. Halife, Allahın gölgesi, Peygamberin vekilidir.)

Beşinci asırdan sonra yazılmış olan birçok eserler ve o devirdeki şairler hep bu nakaratı terennüm ederler. Halife nasbının vacip olduğunu, Müslümanların, bu vacibi ihmal ederlerse günahkâr olacaklarını, Halife nasbında (icmaı ümmet) olduğunu söyler dururlar.

Halbuki, ne Allah kitabı olan Kur'anda, ne de sünneti nebevide, Hilâfete ait hiç bir şey yoktur; Peygamber de bundan hiç bahsetmemiştir. Ulemanın Hilâfeti isbat etmek için hiç bir delilleri yoktur. Bugüne kadar bir hadıs olsun gösterememeleri bu iddianın delilidir.

Sadeddin Teftazanî, ve Mevakıf sahibi bile bir delil bulamadıkları için olacak ki: (İcmaı sarıh olduğundan delil iradına lüzum yoktur) diyip geçiveriyorlar.

Fakat hangi icmâ?..

Bütün tarihî rivayetler Ebûbekire biat hususunda Ashabın ihtilâf ettiğini, Ashaptan bâzılarının Ebûbekire biattan imtina ettiklerini beyanda müttefiktirler.

Çünkü Resulü Ekrem irtihal ettiği zaman kendine halef, yani Halife ve Kaymakam tâyin etmemiş, kendi makamına getirilip, kendisi gibi tanınması için bir kimse göstermemişti; bütün hayatı esnasında bir İslâm devletinden, yahut bir Arap hükûmetinden de bahis buyurmadılar. Hedeflerinden biri, bir devlet tesisi olsaydı bu işi müphem bırakarak arkasından Müslümanların bıçak bacağına gelmesine sebep olmayacağı pek tabii idi.

Müslümanlık, bütün dünyanın, şark ve garbın Arap ve Acemin, erkek ve kadının, zengin ve fakirin, âlim ve cahilin hayır ve menfaati için gönderilen bir dâvettir; bir vahdeti diniyedir. Cenabı Hak, bu birlik ile bütün insanları bağlamak, bu bağlılığı bütün yer yüzünde yaymak istemişti.

Müslümanlık, bir Arab dâveti, Arab vahdeti, Arab dini değildir.

Arabistan, zamanı dâveti Peygamberîde: Muhtelif kabilelere mensup, muhtelif dillerle konuşan, birbirinden uzak, kısmen şarkî Romaya tabi, kısmen müstakil, ufak ve büyük kütlelerden müteşekkildi. Bu muhtelif kütleler arasında tarzı hükûmet şekli idare, ahlâk, âdat, hayatı iktisadiye ve maliye itibariyle de mübâyet vardı.

Peygamberimizin tesis ettiği islâm dâveti, bu ayrı kütlelerin hepsini islâm sancağı altında birleştirerek din rabıtasıyla bağladı. Ve hepsi Peygamberin riyaseti altında toplandı.

Hazreti Muhammedin tesis ettiği bu vahdet, hiçbir veçhile siyasî bir vahdet değildi. Devlet ve hükûmet mânalarını haiz olmayan ve siyasetten tamamen âzade, din ve iman vahdeti idi.

Peygamber, bu dağınık kütleleri, kendi riyaset ve idaresi altına almış iken, onların siyasetine karışmamış, tarzı idarelerini değiştirmemiş, herhangi kabilenin idarî, adlî teşkilâtına el uzatmamış, kendi aralarında ve yahut kendileriyle başkaları arasındaki içtimaî, iktisadî münasebata müdahale etmemiş. Bir valiyi azil veya bir Kadıyı nasbetmemiş, ticaret, ziraat ve sanayie kendi arzusu gibi yeni esaslar koymamış, bu işleri kendilerine bırakarak, bunları kendilerinin daha iyi idare edeceklerini söylemiştir.

Her kütle, medenî ve siyasî işlerinde kendi hallerinde kalmış, bunlar arasındaki rabıta yalnız İslâm Birliği olmuştur.

Cihadı fî sebilullah maksadiyle muharebe etmesine ve zekât cemi için şuraya buraya adam göndermelerine bakıp ve bâzı malî işlerde hükûmet belirtileri görüp Peygamberimizin bir hükûmet kurduğunu zannetmek yanlıştır.

Risalet, hükümdarlıktan tamamiyle ayrı bir şeydir.

Kur'anı Kerimin bütün âyetleri Peygamberimizin Saltanatla

alâkası olmadığını, sadece tebligat ile iktifaya mecbur olduğunu gösterir..

Bütün bunları bile o zamanki Müslümanlar ve Ashap, Halife nasbı üzerinde birçok münakaşalar etmişler, (Emîr bizden, Vezir sizden) gibi sözlerle infirad ve iftiraka düşmüşlerdir. Emaretten, Vezetten, kılıçtan, servetten, kudretten bahsetmişlerdir. Ashap arasında da Hilâfet ve Halife mânasız görülmüştür.

İSLÂMDA İLK AYRILIK VE SEBEPLERİ

Resulü Ekrem irtihal eder etmez Arap kütleleri arasında ayrılık başgöstermiş, her kütle kendini diğerinden mümtaz görerek, kendi mevcudiyetini başkalarından müstakil hissetmeye başlamış, Peygamberin riyaseti altında toplanan birlik de böylece parçalanmak tehlikesini geçirmiştir. Ebulfeda tarihinin ve Taberînin rivayetlerine göre: Mekke, Medine ve Taif ahalisinden maada Arapların ekserisi irtidat etmişlerdi.

Resulü Ekrem'in tesis ettiği Arap birliği, İslâmî bir birlik olup; Hazreti Resulün haiz olduğu riyaset de dinî bir riyasetti. Arapların itaatleri de, itikad ve iman itaati olup, hükümet ve saltanat itaati değildi.

Peygamberin irtihaliyle, Risalet hitam bulduğu gibi, riyaset de nihayet bulmuştu. Ve şimdi Müslümanların başında bir reis bulunması lâzım ve zarurî ise, herhalde bu riyaset, Peygamberin riyasetinden başka bir mahiyette olması lâzımdı.

Nitekim Ashap, Ensar ve Muhacirin arasında bu münakaşalar yapılmış ve iş mücadeleye kadar varmıştı. Nihayet Ebûbekire biat edilerek tarihi İslâmın ilk hükümdarı, o olmuştu.

Bu yeni devlet, Arapların tesis ettiği bir devletti.. Bir Arap devlet ve hükümeti idi. Müslümanlık ise âlemin ve beşeriyetin dini olduğu için, Ebûbekirin kendini dinî bir Reis mahiyetinde görmesi ve göstermesi, İslâm dinini tahdide uğrattıyordu. Bununla beraber, Ebûbekir, hükümetine ve mevkiie tamamiyle dinî bir Riyaset mevkii de veremedi.

Hazreti Saad bin Übbade gibi en muhterem Ashaptan birisi, Ebûbekire biatı reddederek :

“— Bütün oklarımı atmadan, kılıcımı kana boyamadan, bütün ailem efradiyle, kavmimin içinde bana itaat edenlerin, kâffe-siyle beraber, sizinle döğüşmeden, bu işi kabul etmem ve size biat eylemem...”

Diyordu. Tarihi Taberînin rivayetine göre “Saad” sair müslümanlarla birlikte namaz kılmaz, onlarla birleşmez, onlarla beraber Haccetmezdi [1].

Ebûbekire itaati reddedenlere (Mürted) ve Ebûbekirin kendileriyle harbettiği cemaatlerle vukubulan müsademelere (İrtidad) muharebeleri denmesine rağmen, bu âsiler hakikatte mürted değillerdi. Çünkü bunlar, Allahı ve Peygamberi inkâr etmemişler, Müslüman kalmışlar, yalnız Ebûbekirin tesis ettiği vahdete iltihak etmek istememişlerdi. Hiç şüphe yok ki, bunda bir mahzuru dinî de görmediler.

Ebûbekire, Müslümanların biatlerini müteakip, İmamı Ali, Saad bin Übbade gibi, bu biati reddedenlere mürted muamelesi yapılamadı. Bunların irtidad ettiklerine dair bir şey de söylenmedi.

Zekâtı vermediklerinden dolayı, Ebûbekirin kendileriyle harb ettiği Araplar, hiç şüphe yok ki, bu hareketle, müslümanlığı reddetmek ve kâfir olmak değil, ancak Ebûbekirin hükûmetine inkiyat etmek istemeyenlerdir. Netekim birçok güzide ashap bu hükûmeti istememişlerdi. Ebûbekir hükûmetini tanımadıktan sonra, ona zekât vermemek de gayet tabiidir.

HİLÂFETİN ZARARLI TESİRLERİ

Tarih; irtidat ettikleri söylenen Araplara karşı Ebûbekirin ilânı harb etmesine, Ömerulfaruk itiraz ederek (Lâilâhe illallah) diyenlere kılıç çekilemeyeceğine dair bir de hadisi nebevî naklettiğini kaydeylemektedir.

(Ebûbekirin, irtidat edenlerle muharebe etmek için bir salâhiyeti diniyeyi haiz olup olmadığını ve gayri dinî bir takım esba-

[1] Cemaatle namaz kılma mecburiyeti mutlak olsaydı, kibarı Ashaptan birisi bu emri terketmek küstahlığında bulunmazdı.

bın sevkiyle bu harblere giriştiğini tetkik etmek bu mevzuun haricindedir.)

Şu kadar var ki, Ebûbekirin ilk işi, bu mürted denenlerle muharebe etmek olmuş, ve bir (Mürtedler lâkabı) zuhur etmiştir. Bu suretle, o muharebelere (dinî) bir mahiyet verilmiştir. Ona iltihak etmek, dindarâne bir hareket sayılmıştır. Ve ona muhalefet ise, irtidat ve cinayet addolunmuştur.

Bir takım şeriat, avâmın bu telâkkisini tamime hizmet ederek, Ebûbekirin dinî bir mahiyet ihdas etmesine yardım etmiş, o da ilk hükümdar olduğu devlete dinî bir renk vermiş, Arapları teshir etmek hususunda Halifelik lâkabının büyük bir tesiri olacağını bilerek ondan istifade etmiştir.

Haddi zâtında böyle bir şey yoktur, İmamı Alinin muhalefeti de işte bu noktadır. Alinin pek haklı olarak itiraz ettiği bu namdam pek çok istifadeler temin edilmiş, âmmei müsliminin, Hilâfeti bir (Makamı dinî) telâkki etmesine, bu makama gelenlerin Peygambere vekâlet ettiği zannedilmesine badî olmuş, Âl ve evlâdı Muhammediye, bu nam altında kılıç çalınmıştır.

Yine, bu nam altında gelen bir takım hazele, dini bozmuş, şeriatı tahrip etmiş, ahkâm ve akaidi islâmiyeyi tahrif etmiştir.

Halifeler, Padişahlar, tac ve tahtlarını sıyanet ve kendilerine isyan edenlere galebe için bu namdan istifade etmişlerdir. Emevîliğin, evlâdı Aliyi katl ve imha ederek galebesi, Muaviye ve Yezit denilen mel'ûnların Halifei Müslimin tanınmasındadır.

Hilâfet her devirde daima tedhişkâr bir kuvvet üzerinde kaim olmuştur; çünkü Halifeleri; ancak kılıçlarla mızraklar, ordularla toplar ve silâhlar muhafaza ediyor ve ancak bu vesait sayesinde onlar tahakküm ve tagallüblerini idame edebiliyorlardı. Tarih meydanda ve bunun yüzlerce, binlerce misali gözlerimizin önündedir.

Ebûbekir ve Ömer makamlarını nasıl maddî kuvvete ve tagallübe istinat ettirmişlerse, Ali ve Muaviye de, Hilâfet tahtına kılıçların gölgesi, mızrakların uciyle yükselmişlerdir.

Tarihte hiçbir Halife yoktur ki, müsellâh ve kahir kuvvetlerle; sıyrılmış kılıçlarla muhat olmasın!

Emevî, Fatımî, Eyyubîlerin ve onları takip eden muhtelif teşekküllerin ve hattâ zamanımıza kadar gelen Halife ve Padişahlığın nasıl kanlı maceralarla dolu olduğunu biliyoruz.

Muaviyenin oğlu Yezit aleyhillâneyi, Peygamberimizin hafidi Hazreti İmamı Hüseyin kanını dökmeğe sevkeden de, beldei Resul olan Medinei Münevvereyi pâmali tecavüz ettiren saik de Hilâfet hırsından başka bir şey değildir.

Abdülmelik bin Mervan, mahzâ Hilâfet için beyti mâmuru hüdayı çiğnedi. Ebül'abbasa, müslüman kanını su gibi döktüren yine bu oldu. Âli Abbas, bu yüzden bıçak bıçağa gelmiş... Sebüktekin oğulları aynı saikle, aynı harekâtı tekrar etmiş, Necmeddin Eyyüb, kardeşi El'âdili bu maksatla hal' ve hapsedmiş, Kölemenlerin tarihi bu hâdisatla bir sicilli kıtal haline gelmiştir. Pek yakından bildiğimiz Osmanlılar da birbirlerinin kaniyle ellerini bulaştırarak Saltanata geçmiş değiller miydi?

Daha sayalım mı? Dünyayı fesada veren bu mânasız heyulânın, gadrına uğramamış mâsum canlar, yıkılmamış mamur hanümanlar mı kaldı ki? Artık yetişir diyelim. Yalnız, bu bahse son verirken şurasını da arzedelim ki: Cenâbı Şahı velâyetin, devri Hilâfetinin bütün bir iğtişâş ve buhran içinde geçtiğini görenler, bu iğtişâşa sebep olarak Alinin idarî kabiliyetinin azlığını ileri sürerler. Fakat, bizce bu, tamamen yanlışdır. Bizim bildiğimiz Ali, çok zeki olan Ömere bile birçok akıl öğretmiştir. Ebûbekir ve Osmanı, birçok defalar ikaz ederek düşecekleri tehlikeden kurtarmıştır. O, siyaset, kiyaset ilminin en derin noktalarını gören, sezen, bilen bir dâhi idi.

Onun, dünya ihtiraslarından ve ihtiraslara kapılmaktan uzak yaşadığını görenler, hakkını arıyamıyacak kadar kudretsiz ve beceriksiz olduğunu sanmakla aldanmışlardır. Halbuki birçok gazalar ve muharebelerde temin ettiği muvaffakiyet ve bir çok idarî, siyasî vazifelerde gösterdiği dirayet ve isabet, tarihi islâmın ölmez sayfalarını, altın kalemle süsleyebilecek birer şehamet ve mefharet destanıdır.

Onu hakkını arayamıyacak kadar kabiliyetsiz ve zavallı mevkiine düşürmek veya öyle göstermek, onun yüksek şânına nakîse iras etmeyi istemekten başka bir mâna ifade etmez. Tevekkeli şair dememiş :

Ali gibi er gelmedi cihane
Ona da buldular binbir bahane

— Hatâyî —

İBADET [1]

İbadetle bulanlar buldu hakkı
İbadetsiz kimin var Hakda hakkı

İnsanların ulûhiyete karşı birçok vazifelerle mükellef olduklarını kimse inkâr edemez. İbadet en mühim din rükünlerindedir. Samimî kalbimizle Allaha karşı duyduğumuz aşk ve tâzim, kendisine tapmakla, onu zikr ve takdis ile tezahür eder. İbadet, Allah ile kullar arasında bir rabitadır. İnsanları Allaha yaklaştırır, fevahiş ve münkirattan uzaklaştırır. Tabiattaki fenalıkları giderir.

Felsefei diniye noktai nazarından ibadet, aşk ve takdis hislerinin bir netice ve gayesidir. Bu, bazan aklî ve vicdanî olduğu gibi, bazan da ef'al ve harekâtı uzviyye ile tezahür eder. Hepsinde aranan, tezkiyei nefis, tehzibi ahlâk, saffeti kalb, hüsnüniyet gibi insanlığın umumî seciyeleridir. Ve bunlar Allahın indinde şayanı kabul olabilecek bir ibadetin şartlarıdır.

Hakkın ve kelâmı Hakkın tarifine göre müslümanlık : Taharetî kalbden, iyilikten, insanlara rahm ve şefkatten, hukuku nâsa riayetten, Allah yolunda mücadeleden, emanetlere ve ahtlere riayetten, Allah korkusundan, ittikadan, fevahiş ve münkirattan uzak olmaktan, doğru söz; doğru özden, iyilikle başkalarına ih-san ve başkalarını infaktan, halkı iyiliğe çağtırmaktan, hakkı batıl ile karıştırmaktan, selâmeti fikirden, adaletten, izalei adavet ve islahı beyinden başka bir şey değildir.

{ sûrelerinden (ص. فصص. لقمان: طه. انعام)

[1] Bir zaman gelecek: Halkta ibadet duygusu azalacak, emanete hiyanet edilecek, devletler nakzı ahd eder olacak, din bilgisi azalacak, gönüller ihtiras dolacak, hercümerç, fitne ve fesat çoğalacak, insanlar birbirine girecek.

[Hadis: Buhari]

İşte Bektaşiler de ibadet hususunda, Kur'anın emrettiği bu gibi hükümlere tamamiyle riayetkârdırlar. Yalnız onlarca ittikanın mânası: Nefsi, ağır yükler, çetin mecburiyetler altında ezmek değil; sadece günahtan sakınmak, selâmeti kalb sahibi olmak demektir.

Bu sebeptendir ki, Bektaşiler, zühtü takvaya, tesbih, esma ve riyazet gibi şeylere (Meslek ve meşrebi İseviyye) göziyle bakmışlardır. Sülukû hakikînin mesleki Muhammedî olduğuna kanaat getirmişlerdir.

Hayatı Muhammediyi bildiren âsardan pek açık olarak öğrendiğimiz ahval ve ef'ali Muhammedî meydandadır. Hazreti Muhammedin riyazat ve itikâflar yaptığını, hadsiz ve hesapsız nafile namazları kıldığını kendine zühtü şiar eden bazı erbabı zühtün yaptığı gibi bütün bir sene (صائم الدهر) olduğunu, sene orucu tuttuğunu bilmiyoruz.

Tarikatleri, zühdü takva yolu zannedenlerin kanaatlerine, Peygamberimizin ef'ali katiyyen intibak etmediği gibi, Cenabı Şahı Velâyetin de onların iddialarına benziyen bir zühtü, şiar etmedikleri meydandadır.

Onların ibadet diye vazettikleri ahkâm, cebir ve ikrah suretiyle altından kalkılamıyacak ağır şartlar değil, akıl ve mantığın kabul edebileceği ahlâk ve fazilet ve muhabbet düsturlarıdır.

Bakınız Hazreti Peygamber ne diyor : (أَسَأَعْتُمْ مِنْ مَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ) , yani : "Ben, ahlâkı tamamlamak için ba'solundum."

Yine bir hadisinde de : (أَلَدَّرْتُ الْمَغَانِمَةَ) , buyuruyor.

Bu hadisler, bize ağır ibadetlerden ziyade muamelâta ve ahlâkıyata ehemniyet verilmesi lâzım geldiğini beyan etmiyor mu? Bir insanın kıymeti ancak ahlâkiyle ve muamelâtındaki dürüstlüğüyle ölçülebilir. Yoksa insanların maddî hiçbir değeri yoktur [1].

(المحكومي شرح الحكم) adlı eserde ibadet hakkında bir hikâye yazar. Bahsimizi ilgilendirdiği için, kısaltarak şuraya aldım, birlikte okuyalım :

[1] Köylüler insanı tarif ederken (Etimiz yenmez, gönümüz giyilmez; güler yüz tatlı dilden başka nemiz var?) derler.

Kimyagerler insanın maddî kıymetini hesaplamışlar, iki buçuk lira kıy-

“İsa Peygamber, seyahati esnasında bir memlekete varmış. İbadet ateşiyle cayır cayır yanan bir kavim görmüş. Kimler olduğunu ve sebebi ibadetlerini sormuş. (Bizler ibadullahız, cehennem korkusu çekeriz) demişler. İsa ,(Allah büyüktür, sizi korktuğunuzdan emin eder) demiş.

Tekrar seyahate devam ederek, zikre müdavim bir taifeye daha rastlamış, onların da sebebi ibadetlerinin (Şevki cennet, ricayı minnet) olduğunu öğrenmiş. (Rica ettiğinizi vermek Allahın şânına yararır) diyerek oradan da ayrılmış. Başka bir kavme daha uğramış. Onların halleri hoşuna gitmiş. Kimler olduğunu sual edince : (Biz ehli muhabbetiz. Ne şevki cennetle, ne de havfı cehennemle ibadet ederiz; bizim isteğimiz ancak rızayı rebbanî, İclâli celâli suphanîdir) cevabını almış. Hazreti İsa :

(Benim aradığım sizsiniz, birlikte bulunmağa memur olduğum ibadullahsınız) diyerek onların içinde ikamet etmiş.”

Bu hikâyeden anlaşılır ki, ibadetten maksut olan gaye, cennet umusu, Tamu korkusu değil, rızayı Bâri ve muhabbetüllâhtır. Ehli hâl olanlar - cennet meyli, Tamu korkusu şurada dursun - din, mezhep, dünya, âhîret endişesi bile çekmezler. Onların her nefeste zikir ve fikri, biricik . (الله) . dır. Gönüllerinin yegâne arzusu, samimî ve riyasız, dostunu sevmek, her yerde, her zaman onunun cemali ba kemalini hayretle müşahede etmektir.

(لَيْلَةُ الْمَتْرِقِ وَالْمَعْرِبِ فَأَيْنَمَا تَوَلَّوْا فَتَرَوْحَةَ اللَّهِ)

Şemsi Tebrizî Hazretlerinin şu sözüne bakınız : [1]

Ne tedbir eyleyem ey müslümanlar, ben ki hayranem

Ne kebrü ne yahudiyem, ne kâfir, ne müselmanem

Ne şarkiyem, ne garbiyem, ne berriyem, ne bahriyerş

Ne erkânı tabiiyem, ne de eflâki gerdanem

[1] Fârisîden tercüme eden (R. Vahyi)

met takdir etmişler: Altında iki tavuğun tüneyip barınabileceği kadar bir miktar kemik ile, biraz da fosfor vesair kimyevi madde bulabilmişlerdir. İki buçuk liraya bir tavuk bile alınmadığına göre tavuk kadar değerimiz olmadığı anlaşılmaktadır. Binaenaleyh madde yönünden pek kıymetsiz görünen insan, şüphesiz ki, mâna itibariyle çok yüksektir. İnsanın (Âlemi Kebîr) olduğunu Allahın mazharı tamamı, Âdem olduğunu, ehli tasavvuf anlatır dururlar. Bir mutasavvif da şöyle der :

İlâhdır Âdem Âdemdir Allah

Ben de inandım âmentü billâh

Ne Hindiyim, ne de Çini, ne Bulgarem, ne Japoni
 Ne mensub-ı İrakım ben, ne mevlûd-u Horasanem
 Ne dünya, âhîret meyli, ne dûzah, cennet â'mali
 Ne Havva, Âdem âmali, ne de müştak-ı rıdvānem
 Ne kalbiyem, ne de kalî, ne vecdiyem, ne de hâli
 Seni özler, seni gözler, gezer yer yer dil-ü canem
 Nişanım bî nişan amma, mekânım lâ mekân fermâ
 Ne ten kalmış, ne can gûya ki ben maksud-u cânānem
 Riyayı dilden attım bir: İki dünyayı gördüm bir,
 Demadem fikr-ü zikrim bir: Muvahhid bank-i ekvanem
 Senin aşkın, senin şevkindir ancak hırka vü lokman,
 Safâyı hû veya men hû, nasib-i dinü imanem

Eğer ömrümde bir dem sensiz almışsam nefes ey dost!
 İlahi öyle demden, öyle ömrümden peşimanem...

İşte bütün varlıklardan soyunan, dostundan başka bir düşün-
 cesi olmıyan, ve hayatı boyunca alıp verdiği nefeslerinde bile Hak-
 kı unutmıyan, daimî bir ibadet ehli!

Bir de Edip Harabiyi dinliyelim :

Ey gönül lütfeyle dünyadan da, ukbadan da geç,
Hakkı istersen eğer (lâ) dan da, (illâ) dan da geç..
 (Leyletül-esra) da kalma, menzili maksut, değil
 Bayret eyle (Kabe kavseyini ev edna) dan da geç
(Ma arefnâke) buyurmuştur Habib-i kibriya,
Sırrı Hakkı halka ihfadan da, ifşadan da geç
 Yokluğu varlıkta bul, varlığı yoklukta hemin
 Boş yere uğraşma esmadan, müsemmadan da geç
Ne azaba kail ol, hem ne sîfata mail ol,
Nârı duzahtan da geç, firdevsi âlâdan da geç
 Huri, gılman ravzai rıdvânı hatırdan çıkar,
 Eyleme terk-i edep, bu hal-i hülyadan da geç..
Ey Harabî cümleden geç söylerim; amma demem :
 Sâkiden, peymaneden, meyden de, miynâdan da geç..

Bu mübarek zat da her şeyden geçilmesi lüzumunu birer bi-
 rer sayıp dökerken, bereket versin, bize dört şey mübah bırak-
 mış. Onlar da: Sâki, kadeh, şarap, billûrdur. İyi ama mezesini ne-
 den unutmuş acaba?

Şişe, göğsün geçirir lebleri öptükçe kadeh,
 Dili varmaz ki, derunun dolu kandır demeğe

BEKTAŞILIKTE İBADET TELÂKKİSİ

Herkesin bildiği bir hakikattir ki: Bektaşilik, islâmlar arasında resmen kabul edilmiş olan dört mezhepten hiç birisine ittiba etmez. Bunlar on iki İmamın altıncısı olan İmamı Caferi Sadıkın mezhebine bağlıdır. İbadet ve muamelâta müteallik şeylerde oraya istinat ederler.

Mezhebi Hanefîde: Savm, salât, hac, zekât, kelime-i şahadet denen beş rükün, İslâmın şartı olarak kabul edilirken, mezhebi Caferide bunlar furuu dinden sayılırlar. Eğer hakikaten bu beş şart, dinin esası ve İslâmın şartı olarak kabul edilirse, namaz kılmıyan, oruç tutmıyan, zekât vermıyen müslümanların dinsiz olması, müslümanlıktan çıkması lâzımgelir.

Halbuki ehli sünnette namaz kılmıyan müslüman, sadece günahkâr tanındığı halde, namaz kılmayı islâmiyetin şartı ve dinin esası olarak kabul etmiştir ki, şart olmazsa meşrut bulunmayacağına göre, bu beş şarta riayet etmiyen birçok islâmların dinden hariç olduklarına hükmetmek lâzımgelir. Halbuki kelime-i şahadeti dil ile ikrar, kalbe tasdik edenlerin ehli tevhit olduklarını hepimiz kabul etmekteyiz.

Hani meşhur bir fıkra vardır; Bektaşinin birisine sormuşlar:

— İslâmın şartı kaç?

Cevap vermiş :

— Bir.

— Nasıl olur?

— Efendim, hac, zekât zenginlerin; savm, salât zahitlerin...

Fakirin hisseme yalnız kelime-i şahadet kaldı demiş...

Buyurun bakalım, şimdi bu adamcağızı müslüman saymıyacak mıyız?

— Yarın mahşer gününde İmamı Ali havzı Kevserin başına

Hocanın birisi camide va'zederken :

Bir fıkra daha :

geçecek. Namaz kılanlara kevser şarabı verecek. Oruç tutanlara kevser şarabı içirecek. Hac edenlere, zekât verenlere, hülâsa tam mânasiyle müslüman olanlara kevser şarabını doldurup doldurup sunacak,

Dermiş. Cemaatten bir Bektaşî dayanamamış bağırılmış :

— Yâ Ali! Böyle bir müslüman dünya yüzünde yoktur. Kevser şarabını kendin doldur, kendin iç!

CAFERİYE MEZHEBİNİN ESASLARI

Mezhebi Caferiye göre esas din beştir: (Tevhit, Adl, Risalet, İmamet, Miat)

Tevhit : Allahı birlemek.

Adl : Kendi nefesine güç geleni başkasına yapmamak.
Yani nefesine ve âhara dokunacak her şeyden çekinmek.

Risalet : Nübüvveti Muhammediyeyi tasdik ve kabul etmek.

İmamet : İmamı bilhakka, yani nübüvveti istihlâf eden velâyeti kübraya iman etmek [1].

Miat : Rücumuzun hakka olacağına iman getirmek. Yani âhirete iman.

Mezhebi Caferinin fûruu dini de ondur: Savm, salât, hams, hac, zekât, cihat, emir, nehiy, tevellâ, teberrâdır.

Hams demek, Ehli beyte ait hisse demektir. Diğerlerinin mânaları malûmdur.

[1] ، لَكِنَّ رَسُولَ اللَّهِ وَحَاطَمَ التَّيْبَتَيْنِ ، ve buna benzer âyetlerle, Hazreti Resulden sonra Peygamber gelmeyecek denmesi, dünyanın Allahtan ve tasarrufatı mâneviyeden mahrum kalacağı mânasına değildir. (Ondan sonra, ondan başka nebî gelmez, gelecek olan hep kendisidir) demektir. Nitekim daha evvel gelenler de hep kendisi idi. Hazreti Peygamberin; (Ben halk olduğum zaman, henüz Âdem toprak ve su arasında idi) hadîsi de bunu teyit eder.

İşte Bektaşilerin Caferî mezhebine sâlik bulunması, ve indelcaferiye namaz, oruç, hac ve saire gibi tekâlifi fûruatı dinden sayması haysiyetle namaz ve oruca karşı lâübalî davrandıklarını görüp, onların ahkâmı şeriate muhalif hareketleri olduğunu zannetmek günahdır.

İndelcaferiye cem'i salât caiz olduğu için Bektaşiler evkatı hamse ile mukayyet olmazlar. Namazın erkânı da ehli sünnete mutâbık olmadığından, mezheplerini ta'nettirmemek için (Bizim namazımız kılınmıştır) diye camie gitmezler.

Şüphesiz ki, bu (Namazımız kılınmıştır) tâbirini yanlış anlayanlar, kendilerini sui zandan kurtaramamışlardır.

Biz, şimdi Bektaşilerin abdest ve namaz gibi şeriat hükümlerini gizli olarak nasıl yerine getirdiklerini burada açığa vurarak herkesi tatmine çalışacağız.

CAFERİYE GUSÛL VE NAMAZI

Evvelâ gusûlden başlayalım :

Su ile ağza mazmaza, buruna istinşak yapıldıktan sonra, ilk önce sağ omuza, sonra sol omuza, daha sonra da baştan dökülme suretiyle bütün vücut tertemiz yıkanılır.

Abdest şöyle alınır :

Üç defa eller yıkanır. Üç defa sağ el ile ağza ve buruna su verilir. Üç defa, sağ el ile su alınarak yüzün, önce sağ, sonra solu, üçüncüde merkezi yıkanır, sakal varsa hilâllenir. Sağ el ile sol ele su verilerek sağ kolun dirseğinden aşağı doğru üç defa yıkanır. Sonra da sol kol, sağ el ile böylece üç defa yıkanır. Sağ el ile bir defa başa meshedilir. Ayaklara, parmakların aralarından topuk hizasındaki mafsala kadar bir defa meshedilir.

Namaza gelince :

Namazı hazerde on yedi, seferde on bir kılarlar; yani yalnız farzları eda ederler.

Sefer demek, bulunduğu yerden dört beş saat uzak bir yere gitmek demektir. Eğer o gün, geri dönmiyecekse ve sefere niyet etmişse, vatandan yarım saat ayrılınca namazları kısaltmağa başlar.

Namazın vakitleri :

Sabah namazı : Şafaktan güneş doğmasına bir saat kalınca-caya kadar.

- Öğle** " : Zevalden güneşin gurubuna bir saat kalınca-ya kadar.
- İkinci** " : Öğle namazından fariğ olduktan sonra gün ininceye kadar.
- Akşam** " : Kızılık kaybolduktan, gece yarısına bir saat kalasıya kadar.
- Yatsı** " : Akşam namazından fariğ olduktan sonra gece yarısına kadar.

Namazdan evvel ilk önce ezan, sonra da kamet getirilir. Ezan ve kamet, ehli sünnetinkine benzerse de yalnız Muhammedi andıktan sonra iki defa da (عَلَىٰ وَلِيِّ اللَّهِ) anılır. İki kere de (Hayırlı amellere geliniz) cümlesi ilâve edilir.

Namaz şöyle kılınır :

Musallî kıbleye yönelir, seccadesini serer, üstüne Kerbelâ toprağı kor. Namazın sıfatını kalbinde hazırlar. Edasına kalben niyet eder. İftitah tekbirini alırken ellerinin baş parmaklarını, kulaklarının yumuşağına koyar, ellerinin içi kıbleye karşı gelir. Sonra kollarını uyluk hizasına indirip salıverir. Besmele, Fatiha, zammı sûreden sonra tekbir alıp rükûa eğilir ve ayaklarının arasına bakarak (سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ) der. Andan kamete doğrulup

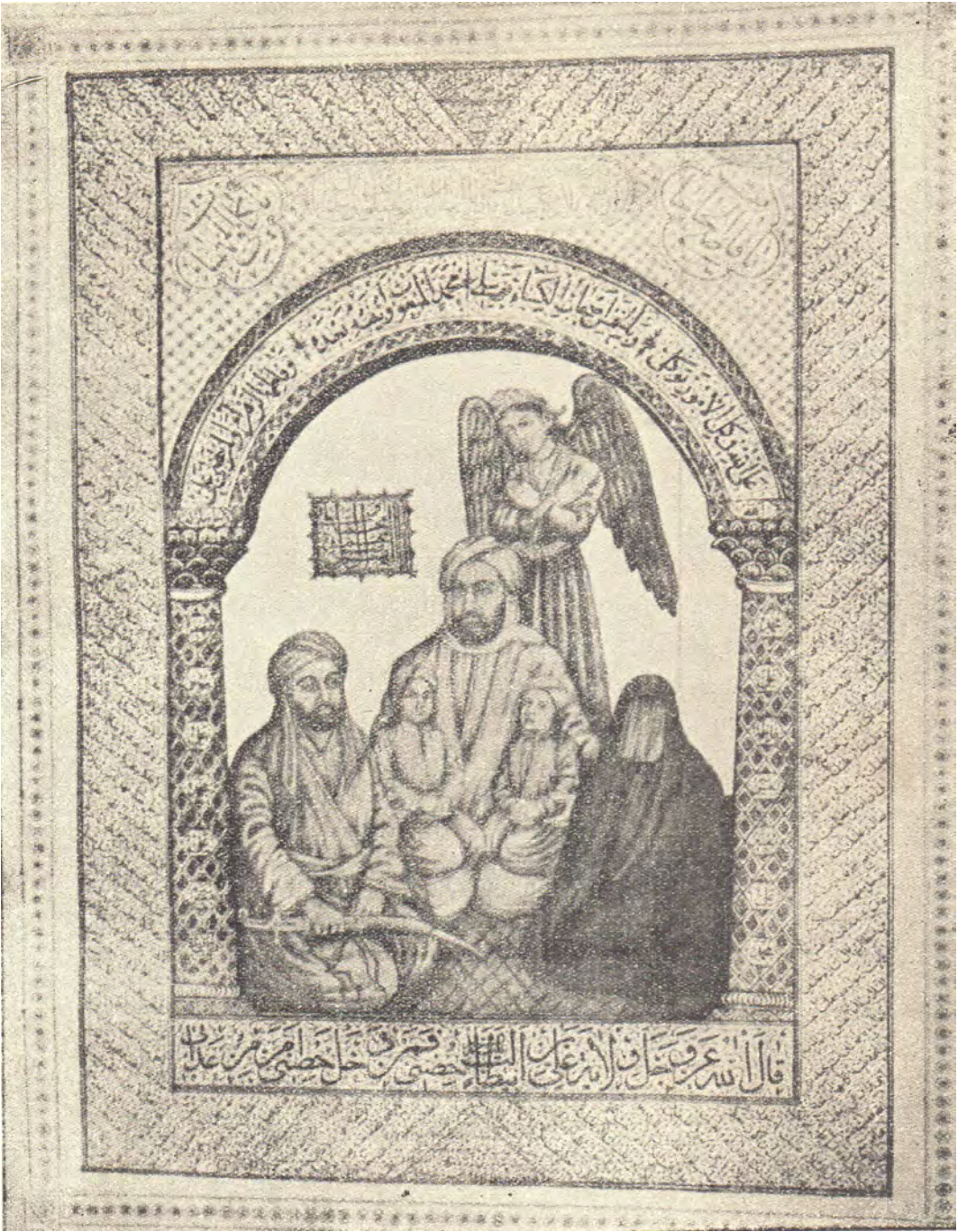
(اللَّهُ أَكْبَرُ سَمِعَ اللَّهُ لَنْ حَمْدَهُ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ) deyip, tekbir getirerek secde-

ye varır (سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَىٰ وَبِحَمْدِهِ) der. Her iki secdeyi böyle edadan sonra, tekbir alıp ikinci rekâta kalkar.

İkinci rekâta Fatiha ve zammı sûreyi okuyunca rükûa varmadan evvel Allahüekber deyip ellerini dua eder gibi kaldırıp bu kunutu okur.

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَكِيمُ الْكَرِيمُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ سُبْحَانَ رَبِّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ
وَرَبِّ الْأَرْضِ السَّبْعِ وَمَا فَوْقَهُنَّ وَمَا بَيْنَهُنَّ وَمَا تَحْتَهُنَّ وَمَا فِي بَيْنَ وَرَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ
رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَغَا فِنَا وَاعْفُ عَنَّا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ .

deyip tekbir getirerek rükûa eğilir ve secdeteyni de eda ettikten sonra tekbir alıp kaideye oturur ve ellerini rükbeleri hizasına koyar. Ve şunu okur :

Resim : 4

Pençei Al-i Aba: Muhammed, Ali, Fâtıme, Hasan, Hüseyin
— Arkadaki melek, Cibril-i emini temsil eder —

(Bağdadda bir levhadan istinsah edilmiştir)

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ
 أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيًّا وَوَلِيَّ اللَّهِ . اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَبَارِكْ وَتَرَحَّمْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ
 أَفْضَلِ مَا صَلَّيْتَ وَكَلَّمْتَ وَبَارَكْتَ وَتَرَحَّمْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مُجِيدٌ

deyip başını hafifçe kaldırıp kıbleye karşı îma ederek, on dört mâsumu pâke, vesair enbiya ve melâikei mukaddesine teveccühen:

السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتِهِ
 السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ
 السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتِهِ

Deyip namazdan fariğ olur.

*

Namâzınla, niyazınla sücudün

Kamu mahveylemekçündür vücudün

Çü vardır gühtan gâha hesabın

Ya gûh olmuş ya gâh olmuş hicabın

Şu iki beyti, Aksarayda Oğlanlar Şeyhi İbrahim'in (Sohbetname) isimli eserinden aldım [1]. Bu eserde namaza müteallik bir kaç fıkraya daha rastladım. Bahsimizi alâkalandırdığı için şuraya yazdım.

Şeyh Şebli namaza kalkıp :

— Kılırsam Hak kail değil, kılmazsam halk kail değil, nidüğünü bilmediğime (اللَّهُ أَكْبَرُ) demiş ve namaza başlamış.

Salâtın, hakikati daima hakka vuslat idüğünü beyan sadesinde :

Namazı eblehan sehvi sücudest

Namazı ârifan terki vücudest

Dermiş. Bunun Türkçesi de şudur: Ahmakların namazı secdeî sehivdir. Âriflerin namazı vücudunu terkdir.

*

[1] 1059 tarihinden 1065 tarihine kadar sohbetini yazan Hülefasından Kütahyalı Sun'ullah Gaybîdir. Bu zatın da Lâleli kütüphanesinde yazma bir divanı vaddir.

Halktan birisi, bir dervişe :

— İki rekât namaz kılıp sevabını bana bağışla, sana pabuç alayım demiş.

Derviş de, Şeyhinden izin alıp bu işe başlamak istemiş.

Şeyhi :

— Gayet makuldür. Ben, senin namazlarını gördüm. Hepsi bir pula değmez. Bu pazarlık çok faydalıdır. Elden kaçırma! demiş.

**

Birisi, mühtedi cariyesine Fâtiha, Muavezeteyn sûrelerini öğretip namaz kılmasını emretmiş. Kadın, bu sûreleri kendinin bildiği dil ile kıraat etmeğe başlayınca, efendisi darılmış. Zavallı cariyeye :

“— Allah gâvurca da bilmez mi yahu!”

Demiş [1].

**

Bektaşilerin şeriat babındaki namaz kılışlarını tarif ettik. Şimdi de tarikate ait mecmualarında gördüğüm gizli akidelerini şuraya sıralıyorum :

[1] Bu kabil fıkralar insanın hoşuna gider. Metne hâlel gelmemek için gerisini buraya çıkardık. Okumağa devam edebilirsiniz:

Bir ârif Şeyhlik taslayan bir adama :

— Hâlen ne makamdasın ?

Diye sormuş. Şeyh şöyle cevap vermiş :

— Otuz senedenberi daha ağzıma ,karnım doyuncaya kadar taam koymadım.

Onun, killeti ekil ve riyazet öğünüşünü gören ârif :

— Otuz senedenberi işkemenin islahına sây eylemişsin. Islahı nefis ne zaman olacak ? Kendi hakikatine agâh olup muamelei hak ne zaman başlayacak ?

Diye onu ikaz etmiştir.

**

Zeynelârab, talebeleri arasında haşmetle giderken Ümmü Sinana rast gelmiş ve sormuş :

— Şeytanı bilir misin ?

— Evet bilirim.

— Ya kimdir ?

— Cenabınız!

— Burhan nedir ?

— Biz Rabbimizle me'nus olup, hatırımızdan cemi havatırı nefyedip, anın zevkı muhabbeti ile safa üzere iken, sen şeytanı zikrettin; hatırlattın(Elke-lâm sıfatılmütekellim) fehvasınca, bizi Rabbimiz zikrinden uzaklaştırmağa

AHLÂK DÜSTURLARI

Telkini müteakip, müřşidin, müride verdiği öđütler :

Mezhebini bir bil. Rehberini peder bil. Müşşidini Pîrin vârisi bil. Yalan söyleme. Haram yeme. Şehvetperest olma. Zina ve li-vata etme. Kin, kibir tutma. Gıybet etme. Haset eyleme. Gördüğü-nü ört, görmediğini söyleme.

bâis olduđunuz için biz şeytanati size isnat ederiz.

Bâdehu :

— Molla! Siz bize şeytandan sual ettiniz. Biz de size (Men arefe nefsihi) hadisi mucibince, size en yakın olan nefsinizden sual edelim, nice bilirsiniz?

Hoca :

— Bizim nefsimiz köpektir.

Ümmü Sinan, hocanın mollalarına dönmüş :

— Be mollalar! Köpeđe uyup nereye gidersiniz? demiş.

Sultan Murat ,bir gün yakınlarından Mahmut Efendiye :

— Maltepede define var derler, acaba doğru mudur? Sen ne dersin?

Diye sormuş. Müřarün'ileyh de :

— Onu defneden gâvura sorun. Evliyaullahın kârı, talibi hakkın vücudü tepesinde metfun olan Marifetullah hazinesini keşfetmektir. Yoksa definei suriye değil.

Diye cevap vermişlerdir.

Birisi, Cüneyd-i Bağdadiye İsmi âzam duasını öğretmesini rica etmiş. Cüneyd bu adamın eline bir kutu vererek :

— Şimdi onun sırası değil, şu kutuyu benim eve ilet de gel.

Demiş. Bu adam kutuyu Cüneydin evine götürürken (Acaba içinde ne var?) diye kapağını kaldırmış. Međerse içinde bir kuş kapalı imiş, derhal uçup kaçmış. Cüneyd ona :

— Bir kuşu muhafaza edemiyen adama İsmi âzam duası öğretilmez demiş.

Bir hoca, davulcunun birisiyle ahabap olmuş. Davulcunun her hali kendisine hoş gelirmiş, yalnız omuzundaki davul sinirine dokunurmuş, bir gün demiş ki :

— Ah arkadaş! Senin her huyun iyi. Lâkin şu omuzundaki davul ol-masa.

Davulcu :

— A hocam! Davulumu neden horluyorsun, ben tokmađı indirdikçe da-vulum sana: (Kalbini yokla, kalbini yokla, kalbini yokla) demiyor mu?

Bir Bektaş, bahçesini tımar ederken yanına birisi gelmiş. Kendisinden yemiş istemiş. Bektaş :

Elinle komadığını alma. Elin ermediği yere el sunma. Sözün geçmediği yere söz söyleme. İbret ile bak, hilm ile söyle. Küçüğüne izzet, büyüğüne hizmet eyle. On iki imamı, on dört mâsumu, nuru vahid bil. Bunları hak olarak tanı. Her yerde Hakkı hâzır bil. Her nereye nazar edersen Hakka nazar eyle. Haktan ayrı bir şeye bakma. İkrarını saf eyle. Hakkı özünde mevcut bil. Erenler esrarına âgâh ol. Tarikatte sabit kadem, şeriatte üstüvar, marifet-

— Sana yemiş vereyim amma, Allah yapısından mı, kul yapısından mı olsun?

— Tabii Allah yapısından, demiş. Bektaşî, bir tane ham armut koparıp eline sunmuş. Adamcağız ağzına alıp ısırınca ham olduğunu görmüş ve boğazı acıyarak yere tükürmüş. Bu sefer de kul yapısından istemiş. Bektaşî bir tane olgun aşlama armut koparıp vermiş :

— Allah her şeyi önce ham yaratır, onu insanlar terbiye edip olgunlaştırır, demiş.

Beyazid-i Bıstamiye soruşları :

— Hak yolunun sermayesi nedir?

Cevap vermiş :

— Geliş.

— Bu olmazsa?

— Görüş.

— Bu olmazsa?

— İsteyiş.

— Bu da olmazsa?

— Terki münacattır!

Behlûlü Dânaya demişler ki :

— Biraderin Harunur Reşid seni domuzlara, aylara reis nasbetti.

— Öyleyse sizler hepimiz benim kumandam altındasınız, demiş.

Yine Behlûlü Dânaya :

— Filân yerde toplantı var, sen de gelir misin?

Demişler. Behlûl hiçbir şey demeden (Helâ) ya gidip çıkmış :

— Ben necasete sordum, bana dedi ki, ben nefis ve leziz yemekler idim.. İnsanlarla az bir zaman hemdem oldum, bu hale geldim. Benden ibret al, gideceğin yere öyle git. Onun için ben sizinle gelmiyeceğim.

Bir Hıristiyan kadın, Müslüman olan oğlunun boğazına sarılarak şöyle yas tutup ağlamış :

— Sünnet oldun kestirdin; Hazreti İsayı küstürdün. Eğer Muhammed. de seni kabul etmezse halin ne olacak? Vah ara yerde kalan oğlum vah!

te pâyidar, hakikatte sakin ol. Mürşidi hakikî Muhammed Mustafayı, rehberi hakikî Aliyyülmürtazayı bil. Eveli hûû âhırı hûûû.

Sür çıkar gayri gönülden tâ tecelli ide Hak
Padişeh konmaz serâye hane mamur olmadan

— Şem'i —

Bir hırsız asıyorlarmış. Mevlâna :

— Hırsızlıktan adam asılmaz, demiş. Hırsızlığın bir değil, beş değil, ömrü boyunca devam ettiğini söylemişler. Hemən Mevlâna, bu hırsızın elini sukarak tebrik etmiş. Sebebini soranlara :

— Bu adam mesleğinde sebat etmiş. Yazıklar olsun sizlere ki, dervişlikte sebat edemediniz! demiş.

**

Birisi evliyahk taslar, semada uçtuğunu söyler, herkese mantar yutturmamak istemiş. Hoca merhum ona demiş ki :

— Azizim! Sen gök yüzünde uçarken, yüzüne soğuk soğuk bir şey dokunur muydu hiç?

— Evet dokunurdu!

— İşte o, benim eşeğimin kuyruğu idi.

**

Bir zat, yatsı namazını kıldıktan sonra, gözlerini yumar, murakebeye dalar, şeyhinin kendisine verdiği esmaları okurmuş. Fakat zikrin tam cavcavlı zamanında, bir eşek kafası, gözünün önüne gelir, kulaklarını kımıldatır, kendisiyle alay edermiş. Bir gün bu hali şeyhine arz etmiş. Şeyhi demiş ki :

— Eğer o kerata bir daha gelecek olursa hemen kulaklarına yapış!

Adamcağız bu emri alınca evine varmış, yine zikre dalmış. Mâhut hayalât yine gözünün önünde tecessüm edince, şeyhinin emrini derhal yerine getirmiş. Bir de ne görsün meğer sımsıkı yapıştığı kulaklar kendi kulakları değil miymiş? Esmâ kuvvetiyle kendi amelinin derecesi yüzüne vurulduğunu anlamış ,tövbe istiğfara kapanmış.

**

Bir zat, zamanının çoğunu kabristanda geçirirmiş. Kendisine sormuşlar:

— Sen niçin dirileri bırakıp da ölülerle beraber oluyorsun?

Şu cevabı vermiş :

— Ellerinden, dillerinden emin olduğum için!

**

Bir mecliste erbabı tarik toplanmışlar, esma ve zikirden bahsediyorlarmış.

Mevleviler :

— Biz, bir oturuşta şu kadar bin kelimeî tevhit çekeriz.

Nakşîler :

— Biz, bir oturuşta şu kadar bin lâfzai celâl çekeriz.

MÜRİDİN İNANÇLARI

- Sual : Mertlik nedir?
 Cevap : Firi gördüm, merd oldum.
 Sual : Zindelik nedir?
 Cevap : Mürşit demiyle zinde oldum.
 Sual : Âzalarında ne var?

Kadirfler :

— Biz, bir oturuşta şu kadar bin (Yâ hayy yâ kayyum) çekeriz.

Derken, sıra Bektaşîye gelmiş :

— Siz ne kadar çekersiniz? diye sormuşlar.

Bu mübarek zatın cebinde meğer bir şişe saklı imiş. Hemen çıkarmış :

— Biz, ayakta iken bunu birden çekeriz, eğer oturacak olursak, haddini, hesabını Tanrı bilir demiş.

**

Bir Bektaşî ile bir hoca efendi, ellerini açarak Allaha dua ediyorlarmış.

Hoca :

— Aman Yârabbi bana iman nasib eyle!

Bektaşî :

— Aman Yârabbi, bana bir şişe dem ihsan eyle! demişler.

Hocanın canı sıkılmış :

— Be zındık adam! Allahtan iman istesene, öyle zıkkım istenilir mi hiç?

Bektaşî ,hiç istifini bozmadan :

— A hocam, niçin kıızıyorsun. Senin imanın yokmuş. Allahtan iman istiyorsun. Benim de demim yok, dem istiyorum. Vermemek şânından mıdır?

**

Bir Bektaşî, seyahat ederken bir kasabaya uğramış. Çarşığı dolaşırken, sağ, solu koklayarak, meyhanenin neresi olduğunu öğrenmek istemiş. Bir mahalden alkol kokusu duyunca hemen kapıdan içeri dalmış. O esnada bir hoca efendi ile meyhaneci ayakta konuşuyorlarmış. Rakı varillerini gören Bektaşî, onlara selâm vermeden büyük bir fıçının yanına gelerek :

— Selâmünaleyküm Fıçı Baba!

Demiş ve binliğini doldurmağa başlamış. Hocanın bu işe canı sıkılarak :

— Behey zındık! Bizim gibi Müslümanlara selâm vermeyip de, o zıkkım fıçısına selâm vermek revayı hak mıdır?

— A hocam! Niçin darlıyorsun. Bu fıçının içinde binlerce kilo rakı var, meskût bir halde bekliyor ve hiç sırrını fâş etmiyor. Maazallah! Bundan sana yüz gram içirseler, içindeki bütün şeytaneti dışarıya vurursun, insaf et bir kerre.. Sana mı, yoksa Fıçı Babaya mı selâm yaraşır?

**

Bir bektaşî dervişine sormuşlar :

— Oğlunuzun ismini niçin (Hüseyin) koydunuz? Vak'ayı Kerbelâdan senin haberin yok mu? Ya oğlunuzun başına da böyle bir hal gelirse?

Erenler, omuzunu silkerek şu cevabı vermiş :

— Yezit gibi yaşamaktansa, Hüseyin gibi can vermesi daha iyidir.

Cevap : Başımda tac-ı devlet, alnımda namaz-ı taat, kanımda feth-i kudret, gözümde nûru velâyet, kulağımda gülbank-i Muhammed, burnumda, râyiha-i muhabbet, ağızımda iman-ı şehadet, göğsümde Kur'ân-ı hikmet, elimde dest-i velâyet, belimde kemer-i hidayet, dizimde dem-i hizmet, ayağımda erkân-ı tarikat, ardımda ecel, önümde kısmet.

Nüfuz eyleser kalbe nuru iman,
Civar hadde olur taat nümayan

TAÇ HAKKINDA

Tarikatın şartları : Kabul, muhabbet, rıza, hizmet, rabt-ı kalb.
Tarikatın ahkâmı : Marifet, sahavet, yakîn, sıtk, tevekkül, tefekkür.

Tarikatın erkânı : İlim, hilm, sabır, şükür, hüsn-ü hulk, ihlâs, rıza.

Tarikatın binası : Tövbe, teslim, zühd takvâ, kanaat.

Tarikatın vacipleri : İradet, havf, zikir, terk-i dünya, terk-i hava.

Tarikatın farzları : Uzlet, gına-i kalb, şevk, ihsan.

Mahveyle gönülde eser nakş sevâyı
Gayriyyeti bi nâm ü nişan eyle ilâhi!

TAÇ HAKKINDA

İmam-ı Câfer buyurur ki :

Hazreti Muhammede Cebrailin getirdiği nurdan taç on iki tereklidir. On iki terek, insanda bulunan on iki mezmum huyu terketmektir. Tacın kubbesinde, on iki terekin birleştiği yere (noktai hakikat) derler; zatı ahadiyyetin vahdaniyyetine işarettir.

Tacın imanı : Hakikat menzildir.

Kelimesi : Tekbirdir.

Kalbi : Pîrdir.

Farzı : Muhabbettir.

Sünneti : Hizmettir.

Gusli : Yaramaz adamdan iraç olmaktır.

Kilidi : Müşkül halletmektir.

Hayatı	:	Pâk tutup erlik ile giymek.
Mematı	:	Halk eline vermek.
Üstüvası	:	Âlemi süfliden âlemi ulvîye tahvil.
Canı	:	Başta görünmek
Aslı	:	Terk-i dünya
Fer'i	:	Avamdan ayrılmak.

Tacın kubbesinde : (تَكْرِيحِي هَائِكَ الْاَوْجِهَةِ) yazılı.

Ortasında : (رَيْنِ وَالْقِرَانِ الْحَكِيمِ) yazılı.

İçerisinde : (لَا اِلَهَ اِلَّا اللهُ مُحَمَّدٌ رَسُوْلُ اللهِ عَلَيَّ وَالِىَّ اللهُ) yazılı.

Edeb bir taçtır nuru hüdadan

Gey ol tacı, emîn ol her belâdan

HIRKA HAKKINDA

Hırka, Hazreti Muhammede Mîraçta giydirilmiştir. O da Aliye, Ali de Hasan Basriye giydirmiştir. Hırka giyebilmek için ayıp örtücü olmak, yani ayıp görmemek şarttır.

Hırkanın imanı	:	Mürşidini sevindirmek.
Kalbi	:	Pîr.
Zahiri	:	Her nesneyi setretmek.
Bâtınî	:	Edep.
Gusli	:	Dünyayı terk.
Namazı	:	Hakkına kail olmak.
Farzı	:	Mürşide muhabbet.
Sünneti	:	Hizmet.
Canı	:	Tekbir.
Üstüvası	:	Didar.
İçi	:	Hakikat.

Yakasında yazılı olanlar :Yâ sabûr, yâ şekûr, yâ hâlim, yâ kerîm.

İçinde " " :Yâ vahit, yâ ehat, yâ samet, yâ ferd.
Ardında " " :Yâ Hâlık, yâ vekil, yâ veliy, yâ şehit.

Evliyaya, ey libas-ı heybetin ilbas eden

İzzetinle tâ ki, izzet buldular ol ehli hâl

— İbni Ata —

ÇERAĞ VE MEYDAN HAKKINDA

Bektaşî meydanında Horasan çerağı, Hacı Bektaşın yol ve erkânının nurudur. Bu, üç fitilli bir zeytinyağı kandilidir. Üç fitil, Allah, Muhammed, Aliyi temsil eder. Bütün çerağlardan evvel bu uyandırılmıştır. Hacı Bektaşa izafe edilen ve onun için uyandırılmış olan bu çerağın bulunduğu mahal, Pîrin kendi makam ve mevkiî olup, onun pustu oraya serilmiştir. (Yani Horasandan getirdiği postu temsil eder) Bundan maksat, Hacı Bektaşın nuru irşadiyle hakikati ilahiyeye varıldığını göstermektir. Tarikatın, yani Hacı Bektaş yolunun ışığından nurlanarak hakikate vâsıl olacak kimse, Darüsselâmı aydınlatan ve Horasan Çerağı denilen bu nurun ziyasında meydanı hakikate geldiği vakit, nuru Muhammed Aliyi temsil eden kanun çerağının ziyası altına girmiş olur.

Gelinen bu makam, evvelinin evveli avalimin mebdei olan zaman ve mekândır. Burada bütün meydanı, yani avalimi tenvir eden nurun, nuru Muhammed Ali olduğu görülür. Burada, yani mebdei âlemde Muhammed Aliden başka hiçbir şey yoktur. İkisinin vahdeti (Makamı ulûhiyet) tir. Birliğinde ahadiyet, ayrılığında vahdiyet münclidir. Bu görülen birlik, ahadiyetin tecellisi olup (Amâ) dan zuhurdur: Makamı gaybilguyup ve âlemi lâhut tesmiye olunan mahal olup mebededir.

Mumlar bir delil ile kanun çerağından uyandırdığı vakit, Allah, Muhammed, Ali ayrılır. Hepsinin ayrı çerağı, ayrı nuru, ayrı zuhuru vardır.

Artık tahtı Muhammedî kurulmuş, Zuhurinin saltanatı meydana, yani âlemi vücup ve imkâna nur saçmıştır. Burada o nurun teşe'ubatı da zahirdir. Bu sebeple on iki imam çerağları uyanmış, ferdaniyet meydana gelmiş olduğundan (Hasan, Hüseyin, Zeynelâbidin, Bâkır, Cafer) gibi Eimmei Hüda bu âlemde, yani bu meydanda zahir olup, Derviş Hasan, Doktor Hüseyin, Hacı Ahmet, Koca Ali vesaire gibi ihvanı safa; Reşadet, delâlet, velâyet, nübüvet, hak ve halk hüveydadır.

Biraz evvel (Amâ) yı temsilen karanlıkta yani bâtında bulunan ve görülmeyen her şey, taht, çerağ, post, taş, makamlar ve huzzar şimdi görünmüş ve zuhur tecelli etmiştir.

Kanun çerağı denilen ziyadan, yani nuru Muhammed Aliden alınan şûle ile uyanmış ve nurlanmış olan taht üzerindeki çerağların, ve o çerağların temsil ettiği imamların nuru da, kanunun, yani Muhammed Ali'nin nurunun nurudur. Nitekim zuhuru ezelde aynen böyledir. Evvelâ nuru Muhammedî zuhura gelmiş ve bütün mevcudat o nurdan hâsıl olmuştur. Onların ziyasıyla meydana gelmiş ve nîm karanlık olan loşlukta tamamiyle görünmez iken mumlar yanarak ortalığın aydınlanmasıyla görünmüş olan huzzar ve meydan, o nurun zuhurunun eseridir. Her zuhur için bir mazhar olduğu cihetle bütün o meydanda, görülen her şey, postlar, çerağlar, makamlar, fertler. zuhurun mazharıdır.

Bu muzahir içinde hakka mazharı tam olan âdeme de bu nurun âsariyle zahir olduğu için, bu erkâna giren talip, hakikati Âdemde tecelli eden hakikate iman ederek ve o hakikatin esasını görerek Allahı bilmiş olur.

Allahın zuhuru, zuhuruna perde olmuştur. Onun için :

Zuhuru perde olmuştur zuhura
Gözü olan delil ister mi nura

Denilmiştir.

Bâtında iken bir kül, bir ilm-i kül, bir vücudu mutlak olan Allah, zuhuriyle bir mevcudu mutlak olmuştur. Her zat sıfatiyle zahir olmuştur. Meselâ ruh ve cisimden teşekkül etmiş bulunan Ahmet Efendi, cismine nazaran Ahmet Efendidir. Cisim ve ruhtan tecerrüt etse Ahmet Efendi olmadığı gibi, Cenabı Hak ta bütün âsarı ilâhiye, âyatı Samedaniyesiyle ve kudreti külliyesiyle Cenabı Haktır. Ve o suretle mümkünüttecellidir.. Bilocümle mevcudat ve masnuatın ekmele ve etmemi olan Âdem, mazhar-ı tam olduğundan mevki ve müşahede ancak odur. Hakka, yani bu ziyaya mâkes ve mazharı tam olan ve o nurun âsariyle zahir olan adamdır.

Bütün edyan (Âdemperestlik) olduğu halde bunu ifşa edemiştir. Çünkü tapılan adamın sıfatı değil, zatıdır. Yani ruh, külidir. Bunu kavramayınca (Taaddüdü ilâh) neticesine varılacağından derin bir sırdır. Bektaşilik bunu bildiği için, Âdemperestlikten de kurtulmuş, ruhperest ve hakikatperest olmuştur.

Her şeye müstehzi bir nazarla bakan Bektaşilik, kilise âdetinden pek az farklı olan camii ve cami zihniyetinden yine pek az farklı tekkeyi başka bir telâkki ile karşılamıştır.

Kilisede tapınmayı, camide avunmayı, tekkede tepinmeyi bir tarafa bırakarak kendi sahasında yürümüş, kendi öz malı olan Türk akidesini muhafaza şartıyla islâmı kabul etmiş ve gayesini neşir için de serbestii edyan ve efkâra çalışmıştır.

Men mescide zahit gidemezsem günehimden
Sen git bana bestir o putun kaşları mihrap

BEKTAŞİLERİN BAYRAMLARI

Bektaşilerin bayramları şu günlerdir :

- 1 — Kurban bayramı.
- 2 — 21 Marta müsadif Nevruz bayramı.
- 3 — 6 Mayıs Hızırilyas günü.
- 4 — Muharrem ayının onuncu günü (öğleden sonra)

Bektaşiler Ramazan bayramını matem günü sayarlar. Buna sebep Cenabı Şahı velâyetin Ramazan sonlarına doğru şehit olmasıdır. Düşmanların âli Muhammede ilk galebe çaldıkları bu zamana tesadüf ettiği için Ramazan Bayramını tesit etmezler. Hattâ kadir gecesine (Gadir) gecesi derler.

Onların en büyük bayramı Nevruzdur. Bu günü; şekerler, şerbetler, çiçeklerle takdis ve tâziz ederler. Alinin mevlûdunu okurlar. Birçok Nevruziyeler ve nefesler okuyarak (sema') ederler.

Bektaşilerin, bugüne önem vermelerinin birkaç sebebi vardır :

- 1 — Cenabı Ali Mürtazanın doğduğu gün olması.
- 2 — Ali ile Fâtımanın izdivacı bugüne rastlaması.
- 3 — Güneşin hamel burcuna naklettiği gün olması.
- 4 — Eski Türklerin kışın sığındıkları yerlerden obaya çıktıkları ve yeni hayata kavuştukları için sevişip oynadıkları gün olması [1].

[1] İranlılar da Hârzem Şahın velâdet ve cülûsuna tesadüf ettiği için, bu günü öteden beri mesut bir gün sayarlardı.

Hızırilyas gününü tesit etmelerine sebep de Hazreti Peygamberin doğumu bugüne tesadüf ettiği kanaatinde olmalarından ileri gelir.

Nevruz ve Hızır günleri için birçok Bektaşî şairleri şiirler yazmışlardır. Örnek olarak birkaç tane aşağıda göstereceğiz.

Bektaşiler, Muharrem'in onuncu gününe matem bayramı derler. Gerçi bugün bayram yapmak akıl ve iz'ana mülâyim görünmezse de onların bu günü bayram saymalarına sebep, Cenabı Hüseyin'in çoluğu, çocuğu girdabı belâdan kurtulup suya kavuşmaları, İmamı Zeynelâbidinin de sağ kalmasıdır.

İmamı Hüseyin'in, Kerbelâ çölünde bütün ashabını kurban verdikten sonra, silâhlarını kuşanıp tam harbe gideceği sırada, imamet emanetlerini, Cenabı Zeynelâbidine tapşurduğu malûmdur [1].

[1] Fuzulî, Hadika'sında bu emanetlerin Zeynelâbidine nasıl teslim edildiğini şöyle tasvir etmektedir :

"Hazreti Zeynelâbidin, babasının yalnız kaldığını görünce, rikkati tâmla hâbgâhtan taşra çıkıp, cismi zaif ve kefi lerzan ile kenduye erbabi rezmi mürettep kılıp azimet-i meydan etmekte iken, Hazreti İmamı Hüseyin etti :

— Ey nur-i dide! Hâlâ sana ruhsatı şehadet yoktur. Zira silsilei siyadet sana merbuttur. Ve bekayı nesl-i Mustafa ve Mürteza, senin vücudüne meşruttur.

Hazreti Zeynelâbidin etti :

— Ey babacığım, hâşâ ki, ben şerbeti şehadetten binasip ve devleti dîdari şerifinden mahrum kalam.

Hazreti Hüseyin etti :

— Ey ciğer köşe, bezmi belâda câmi şahadet nûş etmiye henüz sana nöbet yetmemiştir. Ve sâkii ecel, seni henüz yâdetmemiştir. An karip sen dahi bu şerbetten içip bize vasil olursun. Ve muradınca, bu hânı musibetten nasip alursun.

Pes, Hazreti Zeynelâbidini huzuruna alıp, ced ve âbaddan mevdu olan emanetleri ol hazrete tapşurdu. (Kelâmullahı Mecit, mushafı Fatıma, Cifri ebyaz, Cifri cami, ilmi kıyafet ve bakii ulûm) ki Eimmeden gayri kimseye zaptı mümkün değil; ana teslim edip ve anı vacibülvücuda tapşurdu."

Seyreyledi zülâli safa, bağa bağdan,
Nur etti intikal, çerağa çerâğdan

— Fuzulî —

Nesl-i Peygamberînin ve bilhassa (Eimmei Hüda) nın bu zatın sulbünden geldiği için kendisine (Âdem-i Âl-i Abâ) derler [1].

Nevrûz bayramında Alinin Mevlûdu okunur demiştik. Bu mevlûdun uzun sürenleri olduğu gibi, muhtasar olanları da vardır. Biz buraya kısa bir mevlûd koyalım :

Şâhı Merdan Şiiri Yazdan Mürteza doğdu bugün
Pîşvayı Evliya vü esfiya doğdu bugün
 Fatıma binti Esettir ol Velinin ânesi
 Hâşimi gülzarının nev goncesi, bir danesi
Ol asalet menbaı ol kâmile
Çün Ebû Talipden oldu hâmile
 Bir sadef veş hayli dem dürdaneyi
 Sakladı batnında mehveş hâleyi
Geçti hayli haftalar, günler ve mâh
Doğdu böyle bir mübarek günde Şah
 Öyle bir gün doğdu ol Nevrûz idi
 Öyle ki bir yevmi nûr efruz idi
Başka bir gün olamaz ol yevme eş
Bürcü hamle girdi ol günde güneş
 Kâinata nur saçıp feyzi bahar
 Nev hayata girdi her yer cümle var
Sayesinde Hayderin buldu hayat
Fâhira sertâ beser bu kâinat
 Doğdu Beytullahta ol Şahı Necef
 Kimseye vâki değildir bu şeref
Bendegâmı ehli beyti Mustafa
Böyle günde eylesin zevkü safa
 Nûru pâki Hayder etsün iltimâ
 Hep beraber eyleyin canlar sema
Dem sürülsün aşkına, devramna
Baş kesilsin Mürteza erkânına

[1] İmamı Zeynelâbidinin Zeyd adlı bir oğluna biat eden bir taife vardır ki, bilâhare müşarünileyhi, kendi içtihat ve hükümlerine tâbi kılama-dıklarından dolayı terketmişler, itikat ve muamelede türlü türlü dalâlete düşmüşlerdir. Bunlara (Rafizî) derler. Bunlar bizzat kendi imamlarının da mat-rut ve mel'unu olmuşlardır.

Birer dem alınıp semaa kalkıldığını farzederek nefes okuyalım :

SEMÂ NEFESİ [1]

**Gelin ey nâzenin canlar
Bugün Nevruzu Sultandır
Safalar sürsün ihvanlar
Bugün Nevruzu Sultandır**

**Bütün mü'min, bütün İslâm
Bugün etmek gerek bayram
Hemen sun sâkiya, gel cam
Bugün Nevruzu Sultandır**

**Aliyyülmürteza Hayder
Cihanı garkı nûr eyler
Bütün kurt kuş bunu söyler
Bugün Nevruzu Sultandır**

**Alinin doğduğu gündür
Bugün, her günden üstündür.
Hemen Sâki kadeh döndür
Bugün Nevruzu Sultandır**

**Nice sırlar olup zahir
Aliden oldu hak bâhir
Şükreyle sen ey (Fâhir) [2]
Bugün Nevruzu Sultandır**

[1] Bu nefes (Eşref oğlu al haberi) makamında okunur.

[2] Yusuf Fâhir baba, sahibi Divanı Üsküdarî Seyid Hâşim babanın ahfadındandır. Tekkelerin seddinde, ecdadının İnadiyedeki tekkesinde postnişin bulunuyordu. Görünüşte Cilveti ve hakikatte Bektaşî olan Seyid Hâşim hakkında (Yunus Emre ve Hayatı) isimli eserle Abdülbâki şu satırları yazar: "Hâşim baba Cilveti şeyhi olmakla beraber, Hasan babaya da bağlanmış ve Bektaşî olmuştur. Hasan babadan hilâfet alıp Hacı Bektaş'a giderek Dimetokalı Seyyid Kara Ali babanın zamanında dört sene kadar dede babalık etmiş ve sonra İstanbula gelip babasından kalma (İnadiye) deki Cilveti tekkesine oturmuş, görünüşte Cilveti âyini icra etmekle beraber, iç yüzden Bektaşîliği yürütmüş ve ölüm tarihi olan 1197 yılına kadar dede babalığı İstanbuldan idare etmiştir. (1177) den (1218) yılına kadar Hacı Bektaş'ta şeyh ve müteveli olan Abdüllâtif Çelebi, Hâşim babanın halifesidir. 1177 de kardeşi Bektaş Çelebinin yerine geçince, İstanbuldaki baba, derviş ve muhiplerine Hâşim babayı reis tanımları hakkında bir de emirname göndermiştir."

Bektaşiler, Nevruz bayramını gündüz böyle kutladıkları gibi, geceleri de meydan açarlar ve yeni âşıklar ikrar-ı bend olurlardı.

İzmirli Remziye Bacının ikrar verdiği bir Nevruz gecesinde söylediği bir nefesi şuraya yazalım :

Âşık oldum Mecnun gibi Leylâya
Kalmadı kararım düştüm sahraya
Can verildi sandım o dem eşyaya
Alinin avazın duyduğum gece

Uyandı gafletten, açıldı gözüm
Bağlı gördüm Hakka, can ile özüm
Ruşen oldu gönlüm, güldü gül yüzüm
Erenler meydanın gördüğüm gece

Rehber aldı beni çıkardı taşra
Pâk edip çirkâptan kılmıştı ihya

مُتَوَاقِبًا سırrın eyledi ifşa

Mansurun dârına durduğum gece

Ol saatte aldı pîrim elimi
Bağladı ıgı bendle benim belimi

لَا يَشْكُرُ remziyle kesti dilimi

Mürşit eteğini tuttuğum gece

Erişti muhabbet zevki sem'ime
Yakmıştım kendimi aşkına şem'ine
Girmiştim (Remziye) kırklar cem'ine
Hızrın dolusunu içtiğim gece

NEVRÜZİYE

Akşamlar aşk olsun bayram gecesi
Bu ayın nurudur Sultan-ı Nevruz
Fazl-ı şahım budur dilek gecesi
Ne mübarek gündür Sultan-ı Nevruz

Bayram kutlu olsun açılmış güller
Konmuşlar meydana garip bülbüller
Esmâi Hayderî zikreder diller
Ne saadet bize Sultan-ı Nevruz

Muhammed Mustafa, Sultanı cihan
 Alinin sırrını çün kıldı beyan
 Hatice sırrından kamusu şâdân
 Ruha safa verir Sultan-ı Nevrûz

Saadet hırkasın büründü Ali
 Velâyet tacını vurundu Ali
 Melek secde etti bilindi Ali
 Nübüvvet sırrında Sultan-ı Nevrûz

Muhabbet şehrinin nurdan yapısı
 On iki imamdır cennet kapısı
 Hakka secde eder kulun hepsi
 Dilekler kabuldür Sultan-ı Nevrûz

Sakii kevserdir ol Şahı Merdan
 Sundular kevseri ol demde heman
 Süreler demleri yıkılsa cihan
 Şah olur kalbimiz Sultan-ı Nevrûz

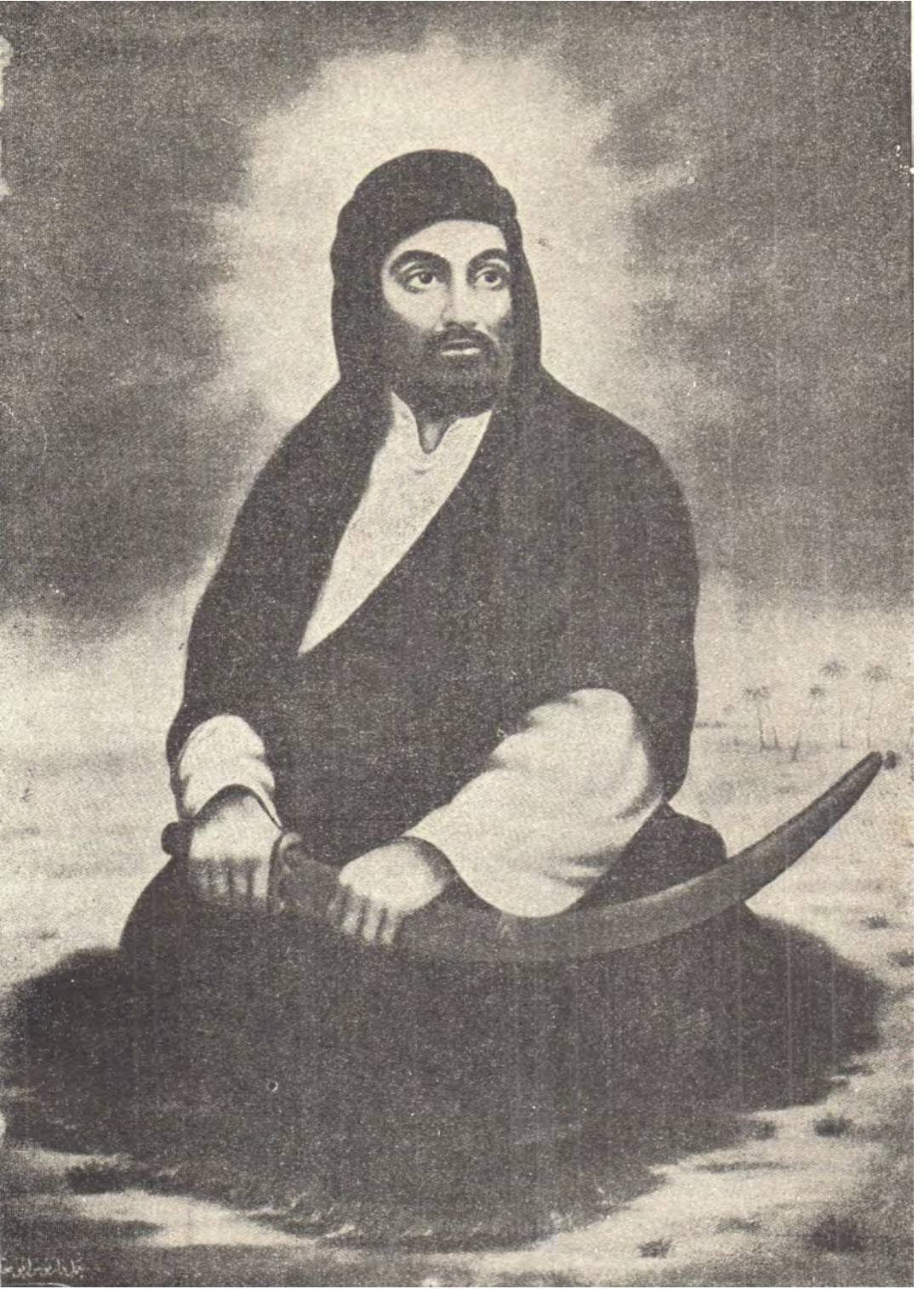
On dört mâsumu pâk, sırrı sırrullah
 Âyini cem içre nuru nurullah
 Cümlelerin muradın verici Allah
 Bizi de şâd eder Sultan-ı Nevrûz

Şükrü Baba söyler: Bu deme şükür
 Nurunu, sırrını kıldı tefekkür
 Muhammed Alidir dilinde zikir
 Ne mürüvvet bize Sultan-ı Nevrûz..

HIZIR İLYAS BAYRAMI

Zulmet deryasını nûr edip gelen
 Hızır İlyas, Şahı Merdan Alidir
 Garibin mazlumun halini bilen
 Hızır İlyas, Şahı Merdan Alidir

Bir anda cevelân eder cihanı
 Kalbi saf olanın destü dâmanı
 Bir ismi (Behruz) dur, lisan süryanî
 Hızır İlyas, Şahı Merdan Alidir

Resim : 5

Hazreti Ali'nin bir resmi
Oldu seyfinden anın din-i Muhammed âşikâr,
Lâ feta illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikar.

Merd-i meydan eylemektir iyi er
 Gafil olma kardeş çerağın söner
 Her gördüğün Hızır bilmektir hüner
 Hızır İlyas, Şahı Merdan Alidir
 Ehli iman eyler, ikrar sebatı
 Kendinde seyreder sıfatı, zâtı
 Hızır ile içer âbı hayatı
 Hızır İlyas, Şahı Merdan Alidir
 Şükrü Metin baba bu demden içer
 Sakii kevserle sıratı geçer
 Hızır Âdemde arayıp seçer
 Hızır İlyas, Şahı Merdan Alidir

NEVRÛZİYE

Erler geldi bize mihman olarak
 Nevruz bayramını kutlamak için
 Şahın meydanında erkân kurarak
 Nevruz bayramını kutlamak için
 Bir yere cem oldu ehli meveddet
 Sürdüler demlerin bunlar âkıbet
 Sâkiler sundular câmı muhabbet
 Nevruz bayramını kutlamak için
 Bugün mevcudata gulgule düştü
 Çemenzar zeminden taşraya göçtü
 Bülbüller şevk ile güllere üştü
 Nevruz bayramını kutlamak için
 Bugündür mevlûdu Şah Velâyet
 Bugün izhar oldu nuru nübüvvet
 Bugüne mü'minler eyledi hürmet
 Nevruz bayramını kutlamak için
 Gösterdi ruyini burcü Hamelden
 Şemsi burcü safabaş oldu andan
 Yaz eyyamı nişan verdi bahardan
 Nevruz bayramını kutlamak için
 Kâinat zevk ile sürura daldı,
 Münkir münafıklar hayrette kaldı
 Raksederek şîa semaa kalktı
 Nevruz bayramını kutlamak için

Teberra ehline ederek lânet
 Mühibban pür neşe olmuşlar sermest
 (Hüsnü) ye bir dolu ettiler himmet
 Nevruz bayramım kutlamak için

**

Gelin ey kardeşler seyran edelim
 Alinin doğduğu eyyam bu demdir.
 Bu zevkle münkiri hayran edelim
 Alinin doğduğu eyyam bu demdir.

Çerağlar uyansun, kurulsun cemler
 Gülbanklar çekilsün, sürülsün demler
 Cümbüşe gelsünler cümle erenler
 Alinin doğduğu eyyam bu demdir

Nerdedir sâkiler, sunsunlar bâde
 Gönüller zevk ile olsun küşade
 Eriştik hamd olsun biz de murade
 Alinin doğduğu eyyam bu demdir.

Bakın çemenzarı süslemiş güller
 Açılmış şakayık, lâle, sünbüller
 Feryade başlamış şevkle bülbüller
 Alinin doğduğu eyyam bu demdir

Geldi Sultan Nevruz, kalmadı elem
 Melâik, halâyik cümlesi hürrem
 Erenler lütfedip, eyledi kerem
 Alinin doğduğu eyyam bu demdir.

Bilin ki, bu demdir mes'adet demi,
 Ref'etmiş erenler cümle elemi,
 Erişti bizlere Şahın keremi,
 Alinin doğduğu eyyam bu demdir

Hüsnü baba eyler candan niyazı
 Dem sunsun sâkiler, kılsunlar bâzı
 Okunsun nefesler, çalsınlar sazı
 Alinin doğduğu eyyam bu demdir.

ALİ NAME

Destur gerçekler demine
 Muhammed Ali cem'ine
 Bu şeb nür yağdı zemine
 Bektaşiyiz şan bizimdir
 Bu gece meydan bizimdir

Bu şeb doğru şîr-i Yazdan
 Şahı devran, şahı merdan
 İmamülhak, merd-i meydan
 Bektaşiyiz şan bizimdir
 Bu gece meydan bizimdir
 Bu şeb mevlûd-ü Alidir
 Ali gerçekten velidir,
 Vâris-i ilm-i nebîdir,
 Bektaşiyiz şan bizimdir
 Bu gece meydan bizimdir
 Tarikimiz Allah yolu
 Mezhebimiz Ali kulu
 Aman sâki sun bir dolu
 Bektaşiyiz şan bizimdir
 Bu gece meydan bizimdir
 Ali: Nûrün alâ nurdur
 Ali müminlere Tur'dur
 Sevmeyenler Haktan dûrdur
 Bektaşiyiz şan bizimdir
 Bu gece meydan bizimdir
 Ali'nin bindiği Düldül
 Ali güldür, Ali bülbül
 Ali şebboy, Ali sümbül
 Bektaşiyiz şan bizimdir
 Bu gece meydan bizimdir
 Boyun kestik pür ihtiram
 Erenlere verdik selâm
 Ettik şükür, hayli kelâm
 Bektaşiyiz şan bizimdir
 Bu gece meydan bizimdir
 Gelir âli aba yâde
 Ehl-i beyte can âmade
 Aman sâki, sun bir bâde
 Bektaşiyiz şan bizimdir
 Bu gece meydan bizimdir
 Hak rabbimiz ilâcımız
 Muhammed'dir sıracımız
 Ali Hayder Mirâcımız
 Bektaşiyiz şan bizimdir
 Bu gece meydan bizimdir

BEKTAŞILIGIN İÇYÜZÜ

Hasan, Hüseyin, Abâ, Bâkır
 Câferi'yiz şükür şakir
 Kâzımî'yiz zeban zâkir

Bektaşiyiz şan bizimdir
 Bu gece meydan bizimdir

Rıza, Taki, Naki, Asker
 Mehdi: Hatem, Murteza: Ser
 Kübra, Zehra, minber-ü der

Bektaşiyiz şan bizimdir
 Bu gece meydan bizimdir

Hak Muhammed, Ali Bâki
 Aman sâki, canım sâki
 Sun eldeki dem-i pâki

Bektaşiyiz şan bizimdir
 Bu gece meydan bizimdir

Bize Ali gülü derler
 Bektaşi bülbülü derler
 Aşk nârının külü derler

Bektaşiyiz şan bizimdir
 Bu gece meydan bizimdir

Münafıklar şerre âlet
 Münkir, Yezidi kem âlet..
 Lânet cümlesine lânet

Bektaşiyiz şan bizimdir
 Bu gece meydan bizimdir

Aşk şarabı olmaz acı
 Biz Nâciyiz giydik taci
 Haktan söyler (Muhtar Balcı)

Bektaşiyiz şan bizimdir
 Bu gece meydan bizimdir

Aman sâki doldur doldur
 Dolan nûr, dolduran nûrdur
 İçmeyenler Haktan dûrdur

Bektaşiyiz şan bizimdir
 Bu gece meydan bizimdir

Üçüncü Kısım
Destanlar

112

113

114

115

116

117

— 1 —

TILKI DESTANI

Tilki kümes kapısını çevirdi
 Horoz kuyruğunu kora [1] değirdi.
 Sıktı boğazını tavuk bağırdı
 A komşular buradan tilki geçti mi?
 Tilki geldi bizim evin önüne
 Mevlâm vereydi tatlı canına
 Biz de uyandık tavukların önüne
 A komşular buradan tilki geçti mi?
 Seğirtti tavuğun ününü duyan
 Kümesin içinde kopmuş bir figan
 Verme koca horoz kapıya dayan
 A komşular buradan tilki geçti mi?
 Tavuklarım tüneğe tünedi
 Saça kodu kuyruğunu kanadı
 Tilki (göttü) [2] tavuklarım komadı
 A komşular buradan tilki geçti mi?
 Dört horozum birbirine eş idi
 Küçük horoz cümlesine baş idi
 Tilki geldi tavuklarım taşıdı
 A komşular buradan tilki geçti mi?
 Tilki sürdü tavukların sürüsün
 Taşımaktan yiyemedi birisin
 Düşünüyor nasıl alsam gerisin
 A komşular buradan tilki geçti mi?
 Tilki geçti tarlaları beriye
 [Göttü] ikisini döndü geriye
 On tavuğu katamadım sürüye
 A komşular buradan tilki geçti mi?
 Korkusundan ötmez oldu horozum
 Götürmüş yarısın komuş birazın
 Kör olası bana mıydı garazın
 A komşular buradan tilki geçti mi?

[1] Kor: Ateş, yanmış kömür.

[2] Göttü: Götürdü.

Yağur yağmur evin önü denizlik
 Bu yıl bu tilkide var bir domuzluk
 Böyle gider ise komaz damızlık
 A komşular buradan tilki geçti mi?

Açık bulsa girse gelse kapımdan
 Tuta idim yaş meşenin sapından
 Bir kimseler gelemedi hakkından
 A komşular buradan tilki geçti mi?

Ardıçtandır kümesimin direği
 Lüp lüp eder ak tavuğun yüreği
 Hiç kalmadı civcivlerin süreği
 A komşular buradan tilki geçti mi?

Sağlam idi kümesimin yapısı
 Örtülmedi açık kaldı kapısı
 Hiç kalmadı ak tavuğun hepsi
 A komşular buradan tilki geçti mi?

Tilki buralarda var mı bildiğin
 Hiç yoğıdı beş on yıldır geldiğin
 Sen de bildin benim gafil olduğum
 A komşular buradan tilki geçti mi?

Evimizin önünde yığın odunlar
 Tilki geldi etrafını adımlar
 İnşaallah kürkün geysin kadınlar
 A komşular buradan tilki geçti mi?

Gecelikte karanlıktır havası
 Geldi baktı yalnız buldu kümesi
 Geldi pencereye dinledi sesi
 A komşular buradan tilki geçti mi?

Kümes kapısına taktı solluğu
 Nerde kaldı yumurtanın bolluğu
 Tilki dağ başında yaptı folluğu
 A komşular buradan tilki geçti mi?

Tavuklarım bir kazanda kaydadı
 Tilki aştı menzilini boyladı
Sâkine hatun bu destanı söyledi
 A komşular buradan tilki geçti mi?

— 2 —

PİRE DESTANI

Âciz kaldım pirelerin elinden
 O pireler neler [getti] başıma
 Kimse bilmez sohbetinden, dilinden
 Hepisi yumuştu girdi aşıma
 Köşe başlarına kurdum kerevet
 Pirenin elinden olayım rahat
 Tahta kehlesini görmek kerahet
 Yine kanımı değdi ince dişine
 Bu pirenin elinden kurdum berseki
 Ben çıkamadan geldi çıktı bir teki
 Onu gördü geldi, hep gerideki
 Hepsi düştüler benim peşime.
 Pireler buldular benim izimi
 Tuttum birisini kırdım dizini
 Ova ova, hem çıkardım gözünü
 Pireler geliyor, eli düşene
 Pireler hep alayını topladı
 Beşi geldi başucumu bekledi
 Biri geldi yatağımı yokladı
 Vardı gitti haber etti eşine
 Pireler de [geliyordu], yel gibi
 Dereden tepeden akan sel gibi
 Satın alınmış eli bağlı kul gibi
 Hepsî de divan durdu karşıma
 Kimisi çıkıyor anbar üstüne
 Birimizi uyutmamak kaskine
 Hep çağırdı yârânına dostuna
 Hepisi yığıldı benim başıma
 Pireler de alayını bağlattı
 Pire beni sabahadek ağlattı
 Soktu iğnesini sinem dağlattı
 Hepisi yumuştu gözüm yaşına
 Tuttum pireleri yere uçurdum
 Birin öldürmeden binin kaçırdım
 Uyumadan bir geceyi geçirdim
 Hepisi gülüştü benim keşime

Çoban tutsak pireleri gütmeğe
Müşteri bulunmaz alıp satmağa
Sol böğrüne vuruncağz depmeğe
Kırayazdı kaburgamı döşümü

Pireleri [mencilise] koysalar
Herkes eglip intikamın alsalar
Eğer benim öldüğümü bilseler
Gelecekler mezarımın başına

Pirenin çokluğu vardır eşikte
Çoluğu çocuğu bulur beşikte
Tüyleye tüyleye kalkar döşekte
Hak onara pirelerin işini

Akşam olur bir araya toplanır
Sabah olur yorgan döşek yoklanır
Karnı doyar hiç görünmez saklanır
Birisinin göremedim başını

Eve girsem üzerime sarılır
Birini öldürsem bini darılır
Kış gelince filcümlesi kırılır
Tutabilsek bu yazın da kışına

Hiç bir alaca yok hepsi kara
Urdular sineme açtılar yara
Buna kimse bulamadı bir çare
Fayda yoktur ne söylersek boşuna

Bir elinde iğne bir elinde biz
Şükür ellerinden kurtuldum ucuz
Sâkine hatunu etmişler âciz
Kerpedenler değsin ince dişine

— 3 —

GÜZELLER DESTANI

Güzeller medhini edeyim gazel
Eğlenir ehıbbâ, def'ibar olur
Her millette vardır hesapsız güzel
Hepsi de bir türlü safâdar olur

Çingene güzeli olmaz pek beyaz
Amma yanık olur eder cilvesâz
Kadehler doldurup eder nağmesâz
Andelip misâli olmaz pek beyaz

Ermeni güzeli başında şâne
 Dizilmiş püskürme benler gerdâne
 Hüsnü endâmına yoktur bahâne
 Amma ki pek çabuk ihtiyar olur

Rum güzeli meşhur kadîmdenberi
 Çirkin dahi olsa görünür perî
 Bülbül gibi söyler naziktir dili
 Gayet zarifâne hem kibar olur

Yahudi güzeli olsa da dilber
 Görünür ruyunda bir soğuk eser
 Bin güzel içinde kendin bell-eder
 Dikkatle göz baksa tövbekâr olur

İstanbul güzeli nazik dilrübâ
 Giydiği rübalar hep zarif rübâ
 Yüzüne bakılmaz olmasa boya
 O da gayet ile cilvekâr olur

Arabın güzeli sevilmez sanma,
 Dişleri incidir bir fidan yosma
 Emsalinde eşi yokdürür amma
 Beyazı görünce şermesâr olur

Rumeli güzeli söz yok âlina
 Saçları uzatır yarı beline
 Bayılır âşıklar Tutî diline
 Çok söyleyişinde bir etvar olur

Acemin güzeli benzer nergise
 Elâ göz, hilâl kaş, bir şûh pâkize
 Medhi için lisan verir dilsiz
 Lebi revani aynı bergüzâr olur

Türkmenin güzeli gezer pür edâ
 Deve katariyle geniş yaylâda
 Bulup nevbahârı her bir obada
 Türlü çiçeklerden rengivâr olur

Köylünün güzeli belinde şalı
 Çiçeklere urur yanağı alı
 Ne çare yanar günden cemâli
 Bir eski, eğninde bir şalvar olur

Anadolu güzeli bir perî ayâr
 Erine sadıktır hem de pek kibâr

BEKTAŞILIGIN İÇYÜZÜ

Açıp da ağzını eylese güftâr
Şu cihanda ona az uyar olur

Tatarın güzeli hiç solmaz rengi
Yassıdır cemâli püskürme benli
Çalışkanlıkta bulunmaz dengi
Ve hem de erine sadık yâr olur

Çerkesin güzeli gayet enderdir
Boy uzun, bel ince, kaşlar kemandır
Sanırsın cemâli mâhitâbandır
Melekler de gökten senâkâr olur

Fransız güzeli olur pür edâ
Her ay icat eder bir yeni moda
Süsüne bakanlar eder cân feda
Emsâli bulunmaz hünerdar olur

Osmanlı güzeli melekten kalmaz
Kaşlar hilâl, gözler yıldızdan kalmaz
Ten kar beyaz, yanak gülden fark olmaz
Pek sıkıca bakan sevdakâr olur

Ey Abdi halketmiş cümlesin Hüda
Medhinden âcizdir âşıklar gedâ
Ne kadar güzelle dolsa şu dünya,
Encâmı sararıp tarümar olur

— 4 —

VÜCUD-Ü ÂDEM DESTANI

Âdem oğlu şu dünyaya gelince
Yeni açmış güle benzer misâli
Anasından doğup kırkı çıkınca
Kalaylanmış tasa benzer misâli

Mushaf alıp hocasına varınca
Destur alıp mektebinden dönünce
On yaşından on beşine girince
Yeni aşlama fidan olmuş misâli

Yirmisinde kara sakal getiri
 Otuzunda bağdaş kurmuş oturu
 Kırk yaşında hayır sohbet getiri
 Önü bendli göle benzer misâli
 Ellisinde kara sakal bozarı
 Altmışında o da hakkın nazarı
 Kalbi dıkızlanır aklı azalı
 İçi çürük koza benzer misâli
 Yetmişinde deve gibi muzular
 Sekseninde ilik kemik sızılar
 Doksanında yol göründü gaziler
 Gazel olmuş güle benzer misâli
 Pir sultanım bunu böyle buyurdu
 Müminler hak kendisi kayırdı
 Yüz yaşında talan geldi savurdu
 Uçup gider kuşa benzer misâli

— 5 —

ÇAM AĞACININ HAL DİLİ DESTANI

Benim adım çam ağacı
 Güzel görünüp dururum
 Ağaçların seyyahıyım
 Emîr sarınıp dururum
 Aşağı olur köklerim
 Kendim fenâdan saklarım
 Tebih çeker budaklarım
 Şükürümü kılıp dururum
 (İrençber) ler koşar kağrı
 Çekilirler önlü sonlu
 Ben gibi yük çeken var mı
 Urgan sarınıp dururum
 İğim ile ip büklerler
 Okumla düşman yıkarlar
 Koğam ile su çekerler
 Yunup arınıp dururum

Beni bir dağda sezerler
 Etimden derim yüzerler
 Tahtama kalem yazarlar
 Sûrete girip dururum
 Dağdan indim ovalara
 Bergüzar oldum beylere
 Köprüiler oldum çaylara
 Gerinip, sürünüp dururum
Hatayiyem oldum budak
 Camilere oldum direk
 Fırınlara sünge, kürek
 Yanıp tutuşup dururum

— 6 —

SÖZDE EV HANIMI

Eksik avratın kötüsü
 Dizini dikip oturu
 İşinin kolayın bilmez
 Yüzünü yıkıp oturu
 Boğaza takmış akiki
 Aşına bulmaz kekiği
 Yeni donunun söküğü
 Dizine takıp oturu
 Ayağında meşin mesî
 Kolunda gümüşün hası
 Soyunmaya elbisesi
 Taşraya bakıp oturu
 Yata yata karnı şişer
 Eşiğin dibine işer
 Bitler kanatlanmış uçar
 Sirkeye batup oturu
 Eline yakmış kınayı
 Ocağa urmuş tavayı
 Suya kaptırmış kovayı
 Akara bakıp oturu
 Çocuklar oynar aşığî
 Köpekler yur bulaşığî
 Kargaya kaptırmış kaşığî
 Havaya bakıp oturu

BEKTAŞILIGIN İÇYÜZÜ

Başa bağlamış emîri
Rençberler sever demiri
Danaya yedirmiş hamuru
Tekneye bakıp oturu
 Kaygısızım der atılmaz
 Pazara çekip satılmaz
 Soyunup koynuna yatılmaz
 Bir manda çöküp oturu

— 7 —

SUALLİ CEVAPLI DESTAN

Sen bir yanal elma olsun
Dalıma konmağa gelsen
Ben bir eğri söğen olsam
Taksam indirsem ne dersin?..
 Sen bir eğri söğen olsun
 Takıp indirmeğe gelsen
 Ben bir avuç darı olsam
 Yere saçılısam ne dersin?
Sen bir avuç darı olsun
Yere saçılmağa gelsen
Ben bir çift güvercin olsam
Dersem devşirsem ne dersin?
 Sen bir çift güvercin olsun
 Derip devşirmeğe gelsen
 Ben bir yavru şahin olsun
 Alsam otursam ne dersin?
Sen bir yavru şahin olsun
Alıp oturmağa gelsen
Ben bir ölü hasta olsam
Yoluna yatsam ne dersin?
 Sen bir ölü hasta olsun
 Yoluma yatmağa gelsen
 Ben bir Azrail olsam
 Canını alsam ne dersin?
Sen bir Azrail olsun
Canımı almağa gelsen
Ben bir cennetlik kul olsam
Cennete girsem ne dersin?

Sen bir cennetlik kul olsan
 Cennete girmeğe gelsen
 Ben de senin elçin olsam
 Bilişe gelsek ne dersin?

— 8 —

TALİH KÖTÜLÜĞÜ DESTANI

Bilmem bu şehirde ne kâr edeyim
 Yetirdim aklımı başta dururken
 Dedim bu yerlerden firar edeyim
 Rasgeldi bir kimse çıkıp giderken
 Sözün tutup hele dinledim anı
 Varıp bir köşede tuttum mekânı
 Çiftçi oldum ele aldım sabanı
 Öküzlerim öldü tohum ekerken
 Kalaycı oldum kalayladım kapları
 Hep kırıldı tavaların sapları
 Hekim oldum düzdüm ecza hapları
 Yeyen zehirledim ilâç ederken
 Bakkal oldum, oldu mekânım kapan
 Yüz çevirdi bizden cümle bezirgân
 Bala yağa düştü üç beş bin sıçan
 Fıçıların ağzın açıp kaparken
 Ciğerc-oldum ciğer döndü al kana
 Paçaç-oldum bir kelb düştü kazana
 Gemic-oldum çıktım bahri ummana
 Gemiye batırdım yelken açarken
 Yeniden kendimde bir sanat buldum
 Çapayı kazmayı elime aldım
 Varup bir şehirde bahçivan oldum
 Şehri suya boğdum bostan sularken
 Terzi oldum kesemedim çuhayı
 Balıkc-oldum balık yuttu oltayı
 Kasap oldum ele aldım baltayı
 Parmağımı kestim gerden kırarken
 Yeniden kendime bir sanat buldum
 Bu kuru kavgadan ben de usandım
 Bir sabah namazı camie vardım
 Pabucum çaldırdım namaz kılarken

Resim : 6
Naki,

Rıza,

Cafer,

Zeynel,

Hasan,

ON İKİ İMAM :

İmam-ı Ahi,

Hüseyin,

Bâkur,

Kâzım,

Tâki,

Askeri

(Arkada ayakta duran İmam-ı Mehdi'dir)

Berber oldum çok kulaklar kaptırdım
 Çok kelleye yıldızları saydırdım
 Çulha oldum dedim işim uydurdum
 İki kolum çıktı mekik atarken
 Dabak oldum serdim bir iki meşin
 Köpekler vermişler parasın peşin
 Yiyip kurutmuşlar kurusun yaşın
 Rasgeldim üstüne ağzın silerken
 Hayırsız olduğum, benim bildiler
 Beni şehirlerden taşra sürdüler
 Çoban oldum üç beş koyun verdiler
 Hepisin kurt yedi çakal koğarken
 Gedaî'yim dedim âlem inandı
 Pasban oldum çarşı büsbütün yandı
 Tellâl oldum alış veriş kapandı
 Katırı çaldırdım eşek satarken

— 9 —

ARİF-İ DÂNAYA HİTAP DESTANI

Bu nasihat bu teselli bu ikrar
 Ey ârif-i dâna, zira bir geldi
 Erbab-ı kâmile olsun yadigâr
 Seksen bin kelâma mâna bir geldi
 Üzümün suyunu sıktığı zaman
 Kal'e-yi Hayberi yıktığı zaman
 Kırklar arş üstüne çıktığı zaman
 Âsuman beytine sefer bir geldi
 Muhabbet meyleri doldu peymâne
 Zerresin nûş eden oldu mestâne
 Kırk gün bina icat oldu kârhâne
 Mimar, zât-ı ibretnüma bir geldi
 Ey ârif gûş eyle varsa idrâkin
 Sırrı nedir bu levlâke levlâkin
 Balçıktan yarattı ol zat-ı pâkin
 Hazreti Âdeme maya bir geldi

İsimken cismoldu bunda bismillâh
 Hâtemel-ekberdir semme vechullah
 Gönderse gerektir Hazreti Allah
 Göründü sûreti İsâ bir geldi
 Arş-ı semâvatta icad-ı defter
 Sır kudreti kâtibi kıldı muharrer
 Cafer-i Sadık-ü Bakır-ü Kanber
 Ol Musa-i Kâzım Rıza bir geldi
 Remiz usulümüz hikmet-i yektâ
 Kimyay-ı güftarım devlet-i ukbâ
 Cenge Zülfikarı heybet-i anka
 Kerbelâya âli abâ bir geldi
 Yazıldı arş üzre hattı fermane
 Verildi nasibi her insane
 Ne eksiktir ne ziyade her câne
 Nahnü kasemnâda gıda bir geldi
 Sûret-i insâna gösterdim hüner
 Satarım bu dürrü nazmı muhayyer
 Bir yere cem oldu kırklar yediler
 Zâhirde bâtında şûra bir geldi
 Bir zaman zulmette dünya sarsıldı
 Bu rahi kudreti bulanlar buldu
 Kendi cemalinde inayet kıldı
 Kandiller nurundan ziya bir geldi
 Dîdar-ı hüdaya resid olanlar
 Ruh-u Hüseyinden cedid olanlar
 Kerbelâ çölünde şehid olanlar
 Hüseyin aşkına kaza bir geldi
 Beytullah hakkı rahman şehrini
 Tavaf eylemekte Numan şehrini
 Yetmiş bin yıl gezdi nihan şehrini
 Fethiya dünyaya hâlâ bir geldi

HİCIV DESTANI

Cahili camie imam etseler
 Anın ardı sıra cemaat olmaz
 Kibirli kimseye üç tuğ verseler
 Anda bir merhamet inayet olmaz

Hünerin yok ise meydana çıkma
Kalb evi Kâbedir bir taşın yıkma
Yalancı deyyusun sözüne bakma
Gösterse keramet şefaât olmaz

Kovma muhanneti kovduğun yeter

Kahraman olur da karşında biter

Söz asilzadeye ölümden beter

Aslı bozuklarda namus âr olmaz

Çingende bulunan kalburla elek

Ayıda bed çehre eşekte kulak

Bir asilzadeye düşerse dilek

Anlar kemal ehli muhannet olmaz

Bazının mecliste dinlenmez sözü

Meydân-ı hünerde karadır yüzü

Başına vursalar yüz bin topuzu

Eski âdetinden feragat olmaz

Bazı adam vardır her söze uyar

Körün gözü görmez kulağı duyar

Merkebe vursalar donanmış eğer

Çalsan üzengiye yeğîn at olmaz

Kimisi dangalak kimisi bengi

Merhametli olur yiğidin kendi

Binde bir bulunur kafanın dengi

Olur olmaz ile ünsiyet olmaz

Derunî'nin kalbi misal-i deryâ

Var ise metain alana söyle

Hasmın Kadı ise yardımcın Mevlâ

Andan gayrisine şikâyet olmaz

— 11 —

YEME, İÇME DESTANI

Mevlâm budur dileğim daim yalvarmağ ile

Cân-ü gönülden derim lâf değildir lâğ ile

Kabul eyle dileğim yeri göğü yaradan

Eyle beni hemîşe iyi ile sağ ile

Bu da budur ya İlâh senden daim isteğim

Ben ki aptal şikemî olmaz aç durmağ ile

Hak getire nimeti şöyle nasip eyle kim
 Dört yanına çağlasın su gibi ırmağ ile
 Evvelâ yüz bin somun hem yüz elli bin pide
 Üç yüz elli bin çörek bunca katmer yağ ile
 Anca yeter bin deve, bin de anın köçeği
 Elli bin su sığırı altmış bin malağ ile
 Bin öküzle bin inek hardallı yahni ola
 Paçasını edeler sirke sarımsağ ile
 Bin koyunun yahnisi bin dahi çepiş keçi
 Elli bin püryan kuzu altmış bin oğlağ ile
 On bin toklu bin şişek cümlesi kebab ola
 Terbiyesin ideler baharlı somağ ile
 Tavuk ördek bihesap ancileyin kaz dahi
 Kimisi bütün kebab, kim kavrulmuş yağ ile
 Bildircınla güvercin tabak tabak yürüsün
 Tarac ile kekliği taşıyalar ağ ile
 Elli bin kazan pilâv elli bin de zerdesi
 Yağlı herse bin kazan hallolmuş çomağ ile
 Kırık bin kazan pâlûze elli bin mahallebi
 Bin bunca sütlü pirinç fağfurî çanağ ile
 Türülü türülü çorbalar nazik köfte kıymalar
 Asıdeyi hoşmeri bin sahan kaymağ ile
 Elli bin sini börek elli bin de baklava
 Mamunya hoş dizile bihesap tabağ ile
 Gaziler helvasını getireler bin sini
 Bin bunca halka çini yiyeyüz parmağ ile
 Elli bin cevizliden elli bin saponiden
 Zülbiye dahi dura ortada yumağ ile
 Şamın kuru üzümü tamam bin batman ola
 Getireler ortaya harar ile çağ ile
 Yüz kerre yüz bin karpuz ol kadar kavun ile
 Kesip şeker ekeler dizeler tabağ ile
 Şeftalile kayısı bin bohça her birisi
 Hem ayvanın iyisi hoş olur durmağ ile
 Elli bin batman kiraz elli bin de zerdali
 Bin bunca elma armut illâ üzüm bağ ile
 Türülü türülü şerbetler mecliste hazır ola
 Nûş edelim biz anı aseli çerağ ile

Hak yetire nimeti cümle tamam eyledik
Dahi dilberler gerek on dört on beş çağ ile
 Saz-ü tanbur hoş âvâz çifte çifte çalınsm
 Zevk idelim ömrümüz geçmesin ferağ ile
Bu demleri sürelim âlemde ser sağ iken
Son serencâm sineyi gömerler toprağ ile
 Cümle kelâm hep fâni, vefası yok dünyanın
 Ey Kaygusuz fenâya aldanmagıl, lâğ ile

Dördüncü Kısım

Sultan Seyyid Battal Gazi postunda oturan şairlerden :

- 1 — Pir Mehmed ile İlhaminin bazı sözleri,
- 2 — Şücaaddin Veli postunda oturan Ali Rıza Hâdinin şiirleri,
- 3 — Bazı Bektaşî şairlerinin seçme sözlerinden örnekler.

— Mustalah olanlar mensureye çevrilmiştir —

Resim : 7

Kaygusuz Abdal

(Bir tablodan istinsah edilmiştir)

Resim : 8

Hacı M. Ali Hilmi Dede Eaba

شاد و صوفی و فضیلتی فرفری الله اوفدی حضرت نیک
فنانة سیا و تلرخ مرد ایمانی علی طلمی
بابانن و قف المدی کنی تاریخ
نصیما و رع سحر لانا

صاحب مد الشیخ محمد
فضل المذبحین اولاد علی حرم الشیخ
حکام الحاج بکنش و قف

تاریخ نصیما

روضة الحین فی خلاصة اخبار الخافین

جلد رابع

No. : 9

Kitabın 25 inci sayfasında bahsettiğimiz (Tarihi Naima) nin kabuna
M. Ali Hilmi Dede Baba tarafından kendi el yazısı ile
yazılan satırlar

Sultan Şucaaddin Veli'nin bir nefesi :

Ehl-i zikr olanı tayip ederler
 Er, yarın Hak divanında bell-olur
 Hak uğruna kardeş, varın verenler
 Er, yarın Hak divanında bell-olur
 Kimisi dervîştir, kimisi sofi,
 Sofi isen kardeş, kıl kalbin safi,
 Gönülden çıkmasın Allahın havfi
 Er, yarın Hak divanında bell-olur
 Ben bilirim deyip kendini övme
 Bir fakir dervîşe kem nazar kılma
 Mürşidin gönlünü sen gafil sanma
 Er, yarın Hak divanında bell-olur
 Sultan Şücâ söyler pîrden, beriden
 Biliriz biz sizi (Kalûbeli) den
 Hak Muhammed yolu budur Ali'den
 Er yarın Hak divanında bell-olur.

Fir Mehmet Dede :

— 1 —

Sabahın seherinde kalktım, yürüdüm
 Seyid Battal Gazi efendim meded
 Gelip eşiğine yüzümü sürdüm
 Seyid Battal Gazi efendim meded
 Seyid Battal Gazi, Pîrîm Ali'dir
 On iki imam nesli gerçek velidir
 On sekiz bin âlem ismi doludur
 Seyid Battal Gazi efendim meded
 İzn ver efendim dilim söylesin
 Aşk od'una ciğerciğim dağlasın
 Bülbül olup gül dalında ağlasın
 Seyid Battal Gazi efendim meded

Sabah seherinde gelir okuruz
 Bülbül olup gül dalında şakırız
 Günahkâr kulunuz, biz de fakiriz
 Seyid Battal Gazi efendim meded

Pir Mehmed'im eder tekmil canında
 Gözlerim mürşidim hub cemalinde
 Sabra tâkat yoktur, sensiz canımda
 Seyid Battal Gazi efendim meded.

— 2 —

Bülbül olup beni de derde düşürdün,
 Derdimin dermanı sensin ya Ali!
 Yolcu edip beni yola düşürdün,
 Derdimin dermanı sensin ya Ali!

Mahrum etme beni güle eriştir
 Yolda koyma bir menzile ulaştır,
 Bir katreyim bir ummana kavuşturun,
 Derdimin dermanı sensin ya Ali!

Pervaz edip oda yandıran sensin,
 Gene bu devranı döndüren sensin,
 Susuz olanları kandıran sensin,
 Derdimin dermanı sensin ya Ali!

Pir Mehmed'im aşktan haber duyalı,
 Dost elinden nasibini alalı,
 Ağlar deli gönül yürek yaralı,
 Derdimin dermanı sensin ya Ali!

— 3 —

Eğer benim ah-ü zârım sorarsan
 Allah bir, Muhammed Ali sevdiğim
 Bu cihanda külli varım sorarsan
 Allah bir, Muhammed Ali sevdiğim...

Odur dayandığım damânım benim,
 Hem din ile billâh imanım benim,
 Gizli kalb evinde mihmanım benim,
 Allah bir, Muhammed Ali sevdiğim...

A sevdiğim sensiz bir an olamam,
Şâd olup da sensiz bir dem gülemem,
Senden özge bir yardımcı bilemem,
Allah bir, Muhammed Ali sevdiğim...

Derdin bana yeter, derman istemem,
Hükmün yeter, asla ferman istemem,
Göster didarını gılman istemem
Allah bir, Muhammed Ali sevdiğim...

Sensin âşıkların din-ü imanı,
Müminlerin can içinde hem canı
(Düvazdeh) okurum on iki imamı
Allah bir, Muhammed Ali sevdiğim...

Sözüm budur gayri, ben de (bes) derem
Bana dost diyene ben de dost derem
Lâ'li gevher hastır, ben de has derem
Allah bir, Muhammed Ali sevdiğim...

Pir Mehmed'im eder: Hezar isterim
Mürşidimden himmet nazar isterim
Malım dökmekliğe pazar isterim,
Allah bir, Muhammed Ali sevdiğim...

— 4 —

Sabahtan uğradım bir mah güzele
Göz üstünde göze bakmak güzeldir
Güzelin buyruğu başım üstüne
Güzel ile yola gitmek güzeldir

Güzel ağlar, güzel güler naz ile
Güzel söyler, güzel dinler söz ile
Güzel bahar gelir, güzel yaz ile,
Güzel ile gül toplamak güzeldir

Güzel ile güzel gezmeli imiş

Güzel ile bâde süzmeli imiş

Güzel okuyup güzel yazmalı imiş

Güzelin lebinden tatmak güzeldir

Güzel gezer, güzel ili obayı

Güzel giyer, güzel şalı abayı

Güzel doğar, güzel Muharrem ayı

Güzel tutup güzel görmek güzeldir

Pir Mehmed'im güzellerden söz ara
 Güzelleri güzellerden süz ara
 Yalnız koymayın beni mezara
 Güzel gelip güzel gitmek güzeldir

— 5 —

Hak, muhabbet bendin urdu
 Dönemem ben de bendinden
 Bir çok âşıkları kandı
 Bu bendin, bendi bendinden
 Ali'dir bu bendin bendi
 Bende olan bende geldi
 Ab dökülüp çarka geldi
 Bu bendin bendi bendinden
 Hak durmaz devran döndürür
 Vuslâtı yâne irdirir
 Pervan-veş oda yandırır
 Bu bendin bendi bendinden
 Bir âşıkı biçareyim
 Bir bende yüzü kareyim
 Hem deli, hem divaneyim
 Bu bendin bendi bendinden
Pir Mehmed'im bende geldim
 Bir bendeyim ben de geldim
 Arayıp kalbimi buldum
 Bu bendin bendi bendinden

— 6 —

Yolcu oldum, yola düştüm,
 Yollarım Ali çağırır...
 Bülbül oldum, güle düştüm
 Güllerim Ali çağırır..
 Bulutlayın göğe ağdım,
 Yağmurlayın yere yağdım,
 Gözümünden çok yaşlar döktüm,
 Sellerim Ali çağırır

Çok zaman türabda yattım,
 Türlü çiçek olup bittim,
 Arılayın çok bal ettim,
 Ballarım Ali çağırır...

Bu hâna mihman gelmişem,
 Gâh ağlayıp gâh gülmişem,
 Bahr ile ummana dalmışem,
 Göllerim Ali çağırır,

Pîr Mehemmed aşka düştü,
 Aşk dalgası hadden aştı,
 Virdimize Ali düştü,
 Dillerim Ali çağırır!

— 7 —

Kalmışsın bir kış içinde
 Gam gönlünü yaz edersin
 Elin yoktur iş içinde
 Karanlıkta göz edersin

Kış kaydını görmemişsin,
 Gonca gülü dermemişsin,
 Dört kapıya ermemişsin,
 Gelmiş burda söz edersin.

Ne var bilin mi belinde
 Çok çeneler var dilinde
 Sim-ü zer yoktur elinde
 Dükkân önün toz edersin

Bağlandığın yeri bilmen
 Canbazsın, dükkâna gelmen
 Alırsın kıymetin bilmen
 Kumaşımı bez edersin

Ağzın dolu hep kıyl-ü kal
 Kalbinde yoktur hiçbir hal
 Soran bize bin yolluk yol
 Bel ardından naz edersin

Mağribden atanı bilmen
 Maşrikten tutanı bilmen
 Can cana katanı bilmen
 Deri gelir iz edersin

Pir Mehmed'im der buyursam
 Karşında iplik eğirsem
 Gizli sırları duyursam
 O değildir, göz edersin

Ali İlhamî dede :

— 1 —

Bir görüşte gönlümü hüsnünle hayran eyledin
 Akıbet ey meh beni meşhur-ü devran eyledin
 Kavs-i ebru, tir-i müjgânından artık el'aman
 Sinemi pürşerhe kıldın, didemi kan eyledin
 Çâk çâk-i hasret oldu camei sabr-ü sükûn
 Fart-i sûzişten beni bir düşmen-i can eyledin
 Neydi evvelki niyetler, nevazişler, derig
 Gördüğüm ol demlere şimdi peşiman eyledin
 Hâsılı biçare **İlhamî**'yi yaktın âteşe
 Ab-ı nab-ı lûtfile ağyar-ı şâdan eyledin

Lûgatçe: Kavs-i ebru: Yay gibi kaşlı, Tirimüjgân Kirpik oku. Came: Elbise. Fart-i sûziş: Çok yanan. Nevaziş: Tatlı dil dökmek. Diriğ: Eyvah. Ab-ı nab: Tatlı şerbet. Ağyar: Düşman. Şadan: Sevinmek.

— 2 —

Kendi noksanını bilip arif ol
 Kimsenin aybını gözetme gönül
 Yetmiş üç millete bir nazarla bak
 Hak sevmiş yaratmış söz etme gönül
 Sakın kallâş olup lâkırdı düzme
 Kimsenin âlemde gönlünü üzme
 Düzelmiş bir işi yanılıp bozma
 Isınmış dilleri buz etme gönül
 Yüz bin altın alsa yevmiye bir er
 Ölürse mirastan sana ne değer
 Akraba, kabilen olursa eğer
 Hakkına kail ol naz etme gönül

Lûgatçe: Kalleş: Baldırı çıplak, söz uydurucu.

Bu kızıl, şu ak baş diye hor bakma
Kendini göz göre ateşe yakma
Kendi yaptığını âleme takma
Yareli ciğere tuz ekme gönül

Tellâllık eyleyip yalanlar atma
Şurada burada halkı adatma
Küheylândır diye merkebi satma
Âlemin gözüne tuz ekme gönül
İki yüzlülükle olma münafık
Tamû âteşine böyleler lâyık
Anlar âdem değil, hayvan-ı nâtık
Elhazer! Anlarla söz etme gönül

İlhami, halini düşün bir şöyle
Dünyaya gelmekten maksat ne böyle
Hakkın nimetine çok şükür eyle
İhmale düşüp de az etme gönül

Ali Rıza Hâdi :

— 1 —

Ey güzel sensin vücudumda hayat-i cavidan
Dört kitap böyle buyurmuştur tamamet rayegân
Sırr-ı esrar-ı hakikattir vücudun noktası
Kenz-i mahfidir cemalin şerhin etmiş Müstean
Ey yüzü gül, muyi sünbül, lebleri ab-ı hayat
Çok oyunbazdır kaşınla kirpiğin tir-i keman
Çünkü gördüm zülfün üzre sırrı hakkı âşikâr
Gözlerin hem nur-u haktır görünür belli beyan
Hâdiya gördü vücudün sırrını ey meh-cebin
Vahdetin bahrine garkoldu nihan ender nihan

İzah :

Ey güzel! Dört kitabın hükmü ile, benim vücudumu diriltin, her dem bana taze hayat bahşeden sensin. Senin vücudunun her noktası hakikat sırlarından bir sırdır.

Lûgatçe: Hayat-ı cavidan: Bir daha ölüm olmıyan dirilik. Rayegân: Mu-teber ve belli olan. Kenz-i mahfi: Gizli hazine. Müstean: Yardım eden Allah. Muy: Tüy. Leb: Dudak. Tir: Ok. Zülf: Saç, kâkûl. Mehcebin: Ay yüzlü. Vah-det: Birlik. Nihan: Gizli. Nihan ender nihan: Gizlilerin daha içerisinde saklı olan.

Senin cemalin gizli bir hazine iken Cenabı Allah bunu şerh etmiş, yani açığa çıkarmıştır.

Senin yüzün güle, tüylerin sümbül çiçeğine, dudakların dirilik suyuna benziyor.

Hele kaşınla kirpiğin çok oyunbazdır... Kirpiklerin âdeta temrenli oka benziyor.

Senin siyah zülfünde, Allahın sırrı apaçık görünüyor.

Gözlerinde ışıldayan nur, Hakkın kudret nuru olduğu besbelli.

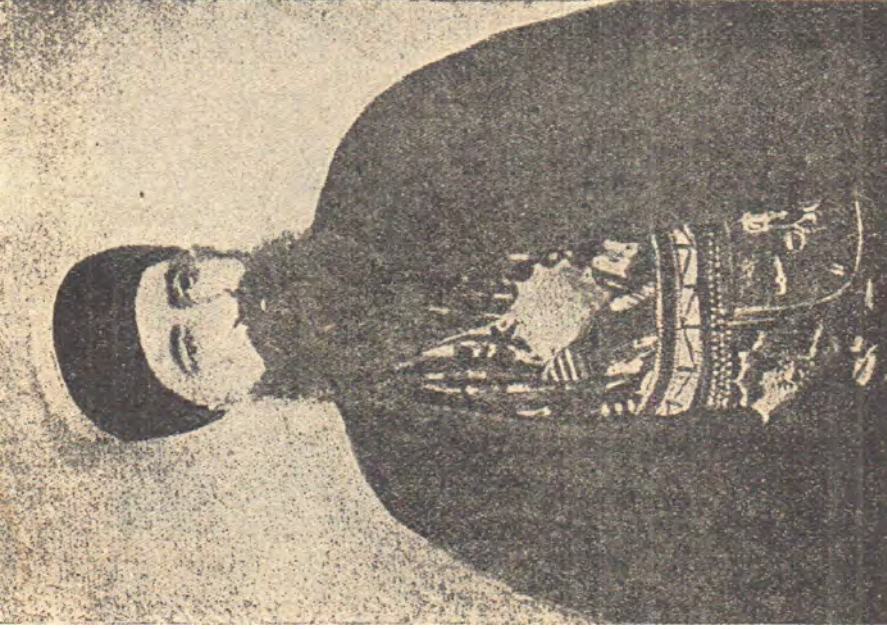
Ey ay yüzlü dilber!

Hâdi, senin vücudunun sırrına erince, vahdet denizine daldı, boğuldu, gizlendi, âdeta yok olup gitti.

— 2 —

Sabahın seherinde Kırklar dağında
 Dostun cemalini gördüm eyvallah!
 Cennet bahçesinde, firdevs bağında
 Dostun cemalini gördüm eyvallah!
 Potada kal olmuş gümüş hal gibi
 Hal dilile söyler hem bülbül gibi
 Tazece açılmış gonca gül gibi
 Dostun cemalini gördüm eyvallah!
 Cemali şevkinden eylemiş zuhur
 Al yeşil kırmızı bir de beyaz nur
 Nur nura garkolmuş nurun alâ nur
 Dostun cemalini gördüm eyvallah!
 Güneş gibi safi bir cemal olmuş
 Kaşları ol veçhe bir hilâl olmuş
 Allah dost eyvallah bizeval olmuş
 Dostun cemalini gördüm eyvallah!
Hâdiya dost benim tende cânımdır
 Canımdan içeri canda canımdır
 Daima ben kulum dost sultanımdır
 Dostun cemalini gördüm eyvallah!

Lûgatçe: Pota: Kuyumcuların, altın, gümüş gibi madenleri erittikleri âlet.
 Hilâl: Yeni doğan ayın kaş gibi şekli. Bizeval: Sonu olmıyan, nihayeti gelmeyen.

Resim : 10

Filmi Dede'nin sağlığında Őirlerini toplayıp vefatını mütakırb divan halinde bastıran Merdivenköyü aşđı babası merhum Filibeli Ahmed Mehdi Baba

Resim : 11

Merdivenköyündeki Őahkulu Sultan Dergâhı postniŐilerinin-den merhum Ahmed Burhanettin Baba

Resim : 12

Çamlıca dergâhı eski postnişini merhum Nuri Baba

Resim : 13

Karaağaç dergâhı şerifi postnişini merhum
Hüseyin Zeki Baba

İzah :

Sabahın, seher zamanında, Kırklar dağına karşı baktım.. Firdevs bağının, cennet bahçelerinde dostumun cemalini gördüm. Potada eritilmiş gümüş gibi parlak, taze açılmış gonca gül gibi nazik, hâl dilile öten bülbüller gibi de edalı bir söyleyişi vardı.

Cemalinden çıkan nurun şevkinden al, yeşil, kırmızı, beyaz renklerde bir takım nurlar göze çarpıyor ve bu nurlar birbirlerine sarılmış âdeta nur, nurun içine dalmış, garkolmuş vaziyette idiler.. Yani (nurun alâ nur).

Cemali güneş gibi, safi kaşları da ol cemale karşı yeni doğmuş bir ay gibi tatlılık ve güzellik veriyordu..

Bizeval olan dostumu, Allah eyvallah, işte ben böyle gördüm...

Ey Hâdi! Dost benimdir, benim tende canımdır ; hattâ canımdan daha içeri canda cananımdır..

Ben daima dostumun kuluyum, O, benim sultanımdır..

— 3 —

Uyanıp hâb-i gafletten salâ ettim seher vakti
Bütün mecmuu Uşşaka nida ettim seher vakti

Bezendi iş-ü işretler, bütün âlem ferah oldu
Çekip aşkile bir yahu! Neva ettim sefer vakti.

Sabahın aşk-ü şevkile ferah buldum, küşad oldum
Gönül âyinesin sildiğin cilâ ettim seher vakti

Nikabın ref'edüp şemsin kılıp bu âlemi ruşen
Seraser rengü elvandan safa ettim seher vakti

Müzeyyen hil'atın giydi bu atlas kubbe-i minâ
Edip seyranı arzu, sema ettim seher vakti

Eder âşıkların davet, nesiminden haber aldım
Koyup başımı rahında, feda ettim seher vakti

Bu seyran içre ol dostum cemalin gördüm ey Hâdi
Seni candan anınla âşına ettim seher vakti

İzah :

Sabahın seher vaktinde, gaflet uykusundan, uyana geldim. Gözlerimi açar açmaz bir de ne göreyim; âlem ferah olmuş, her tarafta iş-ü işretler kurulmuş.. Doğrusu ya! Benim de gönlümün gözü açıldı.. Ferahladım.. Gönlümün aynasını cilâlandırıdım. Sevincimden bütün âşıklara bir nara attım «yahu!» diye nağmeli bir sesle bağırdım.. Seher vaktinde baştanbaşa her taraf türlü türlü renklere, nurlara boyandı.. Bu âlem öylegüzelleşti ki; yeryüzü atlasa benzedi.. Gökyüzü de, sırça gibi parlayan donunu ayağına giydi.. Ben de, safayı hatırla, yeri göğü seyran ettim.. Zevkini çıkardım..

Bâd-ı sabanın, gizlice getirdiği kokudan, bir sır haber aldım, hemen başımı, cânanımın yolunda fedaya hazırladım.. Ey Hâdi; bu seyran içinde, seher vakti dostun cemalini işte böyle gördüm.. Seni de candan öğerek ona âşinâ ettim (1)..

— 4 —

Ey güzel bir kere gördüm gül cemalini heman
 Bir bedir olmuş açılmış nur-u Hak günden ayan
 Berk urup aldı bu gönlüm şöyle gördüm nağihân
 Nur-u vechin ile oldu gözlerimden kan revan
 Aşk ile yandım yakıldım ah edip kıldım figan
 El'aman ey padişahlar padişahı el'aman

[1] Bu geçen her iki nazımda; al, yeşil, kırmızı, beyaz nurlardan bahs olunuyor. Bu münasebetle bir beктаşi defterinde nurlar hakkında gördüğüm bir nazariyeyi şuracığa kaydediyorum :

(Elvân-ı penç-i âl-i abâ)

Beyaz	:	Hazreti Muhammedin
Siyah	:	Cenab-ı Fâtîmenin
Koyu kızıl	:	İmam-ı Alinin
Koyu yeşil	:	
Belli belirsiz yeşil	:	İmam-ı Hasamn
Belli belirsiz sarı	:	
Açık kırmızı	:	
Açık yeşil	:	İmam-ı Hüseyinin
Penbe renk	:	

Nakş-ü rûyini görünce eyledim harf-ü rakam
 Okurum her gün begün saat besaat dembedem
 Okudukça arttı derdim bulmadım ben ana em
 Düştü gönlüm bahrine sevdây-ı gam mihnet elem
 Aşk ile yandım yakıldım ah edip kıldım figan
 El'aman ey padişahlar padişahı el'aman
 Mushafı hüsnünde gördüm okurum her harfını
 Çün dilim varmaz nice remzeyliyem ben şerhini
 Kimse bilmez bu garip efkendela hem derdini
 Çün kefenden gayrini bilmez bir hekim tedbirini
 Aşk ile yandım yakıldım ah edip kıldım figan
 El'aman ey padişahlar padişahı el'aman
 Nur-u şevki ile gönlüm şöyle doldu tok-a tok
 Aşk elinden sinem üzre değdi nice yüz bin ok
 Sinemi yar bir kere gör yâre üzre yâre çok
 Çünkü bildim şüphesiz bu derdime hiç çare yok
 Aşk ile yandım yakıldım ah edip kıldım figan
 El'aman ey padişahlar padişahı el'aman
 Hâdiya gördükte (âl) in ana diktim gözümü
 İşbu hali eyledim tahkik gûş kıl sözümü,
 Yakamı çâk eyleyüben hâke sürdüm yüzümü
 Ol zaman kim gitti aklım yavi kıldım özümü
 Aşk ile yandım yakıldım ah edip kıldım figan
 El' aman ey padişahlar padişahı el'aman

İzah :

Ey güzel! Senin cemalini bir kere gördüm, Hakkın nurundan açılmış ayın on dördü gibi parlak, ayan gördüm... Cemalin nuru gönlüm içinde berk urunca gözlerimden hemen kanlar revan oldu.. Aşkla yandım tutuşdum, âh-ü figana başladım.. El'aman ey padişahlar padişahı el'aman! diye bağırdım.. Yüzünün nakşını görür görmez, harflerini yazdım.. Her gün, her saat her dem bu yazdığım nakış âyatını okuyup durmaktayım.. Fakat ben okudukça derdim artıyor.. İşte buna bir çare bulamıyorum.. Gönlümün denizine sevda gamı, mihnet elemi doluyor.. Mushafı, senin güzelliğinde gördüm.. Her harfını okudum.

Lûgatçe - Bedir: Ayın on dördü. Berk: Parlamak. Em: Çare. Efkende: Yüzü üstüne yere yıkılmış olan kimse. Hâl: Ben. Çâk: Yırtmak. Yâvi: Kaybolmak.

Fakat bunun şerhini söylemeğe dilim varmıyor.. Remzini demekten âciz kalıyorum.

Bu garip kimselerin derdini, kimsecikler bilmez.. Hiç bir hekim buna çare bulamaz.. Bunun tedbiri kefinden başka bir şey değildir.. Senin nur-u şevkinle gönlüm öyle doldu ki; taşacak hale geldi bu.. Senin aşkından bu sineme nice yüz bin ok değdi.. Gel de bir kere göğsümü yar.. Yâre üzre yârenin çokluğunu görmüş olarsın.. Ben bildim ki, böyle azîm yâreye hiç bir çare yoktur. Onulmaz bir yâredir bu.. Ey Hâdi! Güzelin (ben) ini görünce gözümü ona diktim.. Bu hal nedir diye tahkik ettim.

Sözüme iyi kulak ver! Hemen o esnada yakamı yırttım. Yüzümü toprağa sürdüm, aklım gitti, kendimi kaybettim.

— 5 —

Tâ ezelden ey şehâ bir âşık-ı meftununum
 İyd-ü vaslın hasretile daima mahzununum
 Cün hayalin bu dil-i vîranımı hicran edip
 Düşürüp sahray-ı aşka derd ile hâmununum
 Derd-i gam sahrası oldu meskenim baştanbaşa
 Sen benim Leylâmsın ancak ben senin Mecnununum
 Aşk-u derdinle senin gör kim bugün Ferhat olup
 Dağ-ı sine pâre pâre eyledin mahrumunum
 Tâ ezel bezminde talim eyledin ey Hâdiya
 Dost yolunda yanmada senden senin mezununum

İzah :

Ey Şah! Ben senin tâ ezeldenberi mefhunun olan bir âşıkım..

Senin vuslat-bayramının hasretile daima mahzun olmaktayım..
 Senin hayalin bu gönlümü viran etti. Ayrılık hâsıl oldu.

Aşk sahrasına düştüm.. Valihü hayrette kaldım..

Benim meskenim baştanbaşa derd-i gam sahrası oldu,

Sen benim Leylâm, ben de senin Mecnunun oldum..

Lûgatçe: Meftun: Tutkun, vurgun. İyd-i vasl: Vuslât bayramı. Mahzun: Kederli. Dil: Gönül. Hicran: Ayrılık. Hâmun: Sahra, çöl, ova. Mesken: Oturacak yer. Talim: Öğretmek. Mezun. İzin ve ruhsat vermek.

Senin der-i aşkınla bu gün ferhad ben oldum..
 Sinem içindeki varlık dağını pâre pâre ettim..
 Ey güzel! Sen bana bu aşkı, tâ elest meclisinde iken öğrettin.
 Tâ o zaman dost yolunda yanmağa izin verdin..

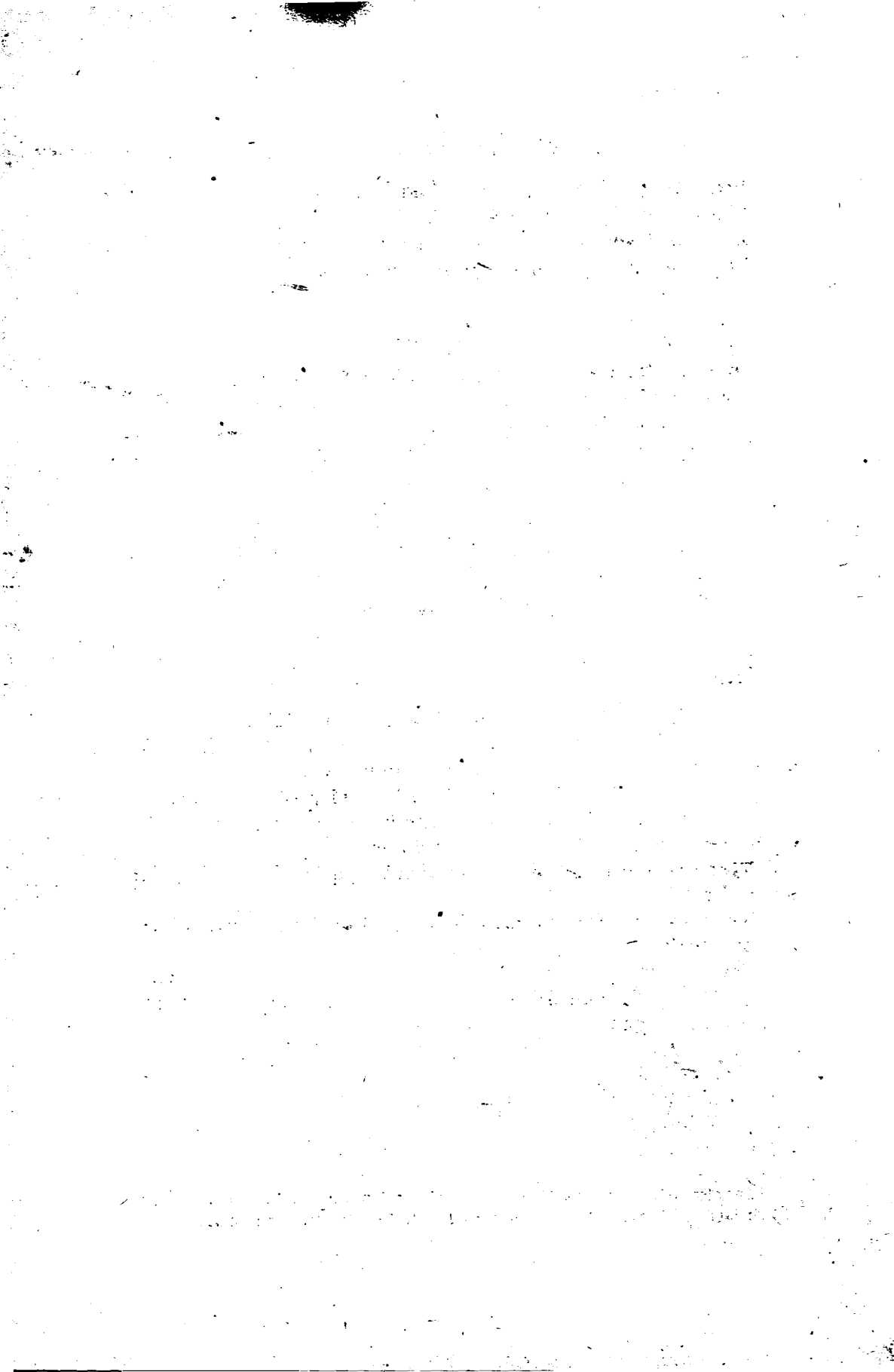
— 6 —

Oynayan âlemde her dem sırr-ı subhandır Ali
 Şâh-ı merdan, şîr-i Yezdan, kutb-ü devrandır Ali
 Zâhirâ! Bu görünen seyran anın seyranıdır
 Bâtınında genc-i mahfil sırr-ı subhandır Ali
 Zâhir-ü bâtın hakikat oynanan cümbüş anın
 Fark edersen âlem içre özge seyrandır Ali
 Gösterir esrar her yüzden velî ol padişah
 Okur isen mektebinde ilm-ü irfandır Ali
 Bilmek istersen bu sırrı, nefsine sen ârif ol
 Kıl teveccüh Hâdiya bu dilde mihmandır Ali.

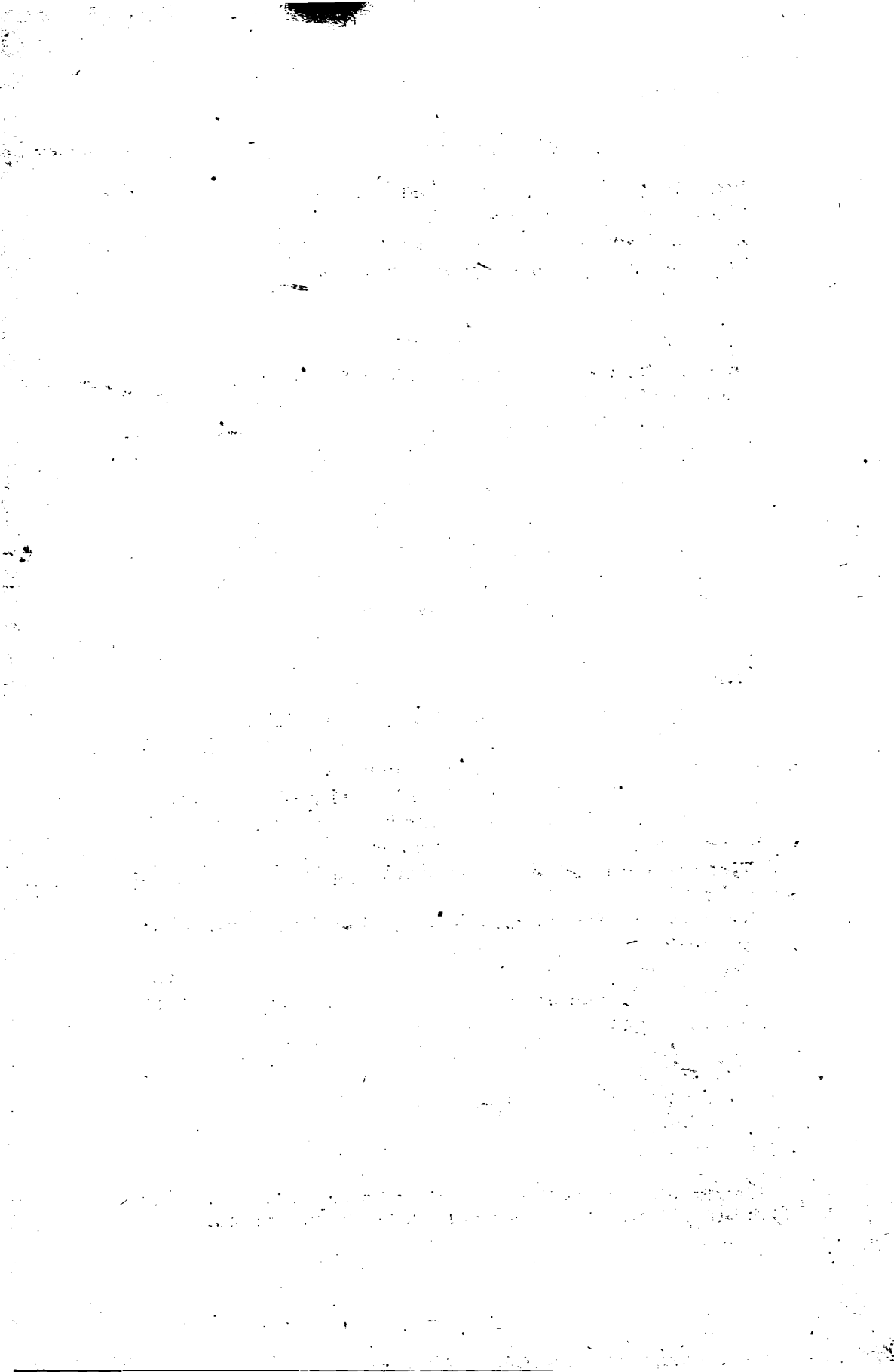
İzah :

Her dem bu âlemde oynayan Allahın sırrı Alidir..
 Bütün erlerin şahı Allahın arslanı, devranın kutbu Alidir. Bu
 âlem zâhirde göze çarpan seyran hep anın seyranıdır.
 Âlem bâtında da (kenz-i mahfi) dir, yani gizli hazinedir.
 Gerek zâhirde olsun, gerek bâtında olsun, oynanan bütün
 cümbüşler anındır. Aliden başkası değildir.
 Eğer sen ayırd edebilirsene, bu âlemi eşya içinde çok hoş bir
 seyrandır Ali..
 Her yüzden sırlarını gösterip duruyor.. Eğer okuyabilirsene
 ilim mektebinde (insan) olan Alidir.
 Eğer sen bu sırra ermek istiyorsan, evvelâ nefsine ârif ol.
 Ey Hâdî! Yönünü Aliye dön.. Ali gönül evinde mihmandır..
 Ona kulluğunu göster.

Lûgatçe: Merdan : Erkekler. Şîr: Arslan. Yezdan: Allah. Genç: Hazine.
 Mahfi: Gizli. Teveccüh: Yüzünü ona karşı döndürmek. Mihman: Misafir.

**Muhtelif Şairlerin
Seçme Nefesleri**

— 1 —

Bir meydan göründü gönlüm evinde;
 Gam ile şâd ile imtihan olur!
 Gam virane benzer, sazlık gülşende,
 Baykuş ile bülbül dil beyan olur!
 Bülbüllerin dilde gamı temelli,
 Yine gülden olur ana teselli
 Küşat olur m-ola bâb-ı tecelli,
 Hidayet, haktan ne zaman olur!
 Baykuş viraneyi beklediğinden,
 Dert üstüne derdi eklediğinden,
 Dünya bir virane sakladığından
 Esrar-ı irfanda bir seyran olur!
 İster idim görmek ruy-i gülşeni,
 Gözüm kan ağlayıp arzular seni,
 Kan içinde görse efendim beni,
 Andan bana cevap bir tufan olur!
Deryabî (1) bülbülün güledir zârı
 Serde sevda, yakar kalbimde nârı
 Bülbülün nazarı, gülün timarı,
 Sevilmese hüsnü hâristan olur!

— 2 —

Behey kardeş, yolumuza giremezsin demedim mi?
 Bizim gizli sırrımıza eremezsin demedim mi?
 Bu sırrı değmeler bilmez, bilenler de haber vermez,
 Bu sırrı gayri göz görmez, göremezsin demedim mi?
 Ulaş bir mürşide ulaş, akıt gözünden kanlı yaş
 Yezidden kaç behey kardeş, kaçamazsın demedim mi?
 Erenlerden bu bir name, ne gidersin, Halep, Şâme
 Gel uy on iki imâme uyamazsın demedim mi?
 Üçler yediler erkânın, bilenler sürer devranın
 Kırklar cem'inde devranın, kesemezsin demedim mi?

[1] Bu zat hakkında birinci cildimizde kısa malûmat vardır.

Aliye ismullah derler yüzüne secde ederler
 Taş yerine baş koyarlar koyamazsın demedim mi?
 Bu **Kaygusuz** ezelden, himmet almış ol veliden,
 Oku duy ilm-i Aliden duyamazsın demedim mi?

— 3 —

Evliyadan gelen kelâm, okunan Kur'an değil mi?
 Gerçek velinin sözleri, surei rahman değil mi?
 Çün seni hak yarattığı kendüye mir'at ettiği,
 Tecelli-i zat ettiği sureti insan değil mi?
 Hak haberin dinleyene, candan kabul eyleyene
 Hakkı bilip anlayana, sözümüz burhan değil mi?
 Gerçek elini tutmayan gönlün ana perkitmeyen
 Hakkı bâtılı seçmeyen, câhi-lü nâdan değil mi?
 Ey **Kaygusuz**, halin nola, gitmez isen doğru yola
 Hak kerem etse bir kula, hakikat ayan değil mi?

— 4 —

Muhabbet kapûsun açayım dersin,
 Açan da açtıran Alidir, Ali..
 Hakkın cemâlini göreyim dersin
 Gören de, gösteren Alidir Ali..
 Muhammed Mustafa, cihan serveri..
 Mi'racda açıldı bu yolun sırrı,
 Kimse bilmez idi Aliden gayri
 Bilen de bildiren, Alidir Ali..
 Derviş ol hey kardeş düşme inâde,
 Safi kıl gönlünü, olası sade,
 Benliği terkedip, eriş mürâde,
 Eren de erdiren Alidir Ali..
 Münkirin askeri Şâma çekildi,
 Mümin olanlara nâme yazıldı
 Kırkların cem'inde engür ezildi,
 Ezen de, ezdiren Alidir Ali..
 Muhammed Alidir, Kırkların başı
 Anı bilmiyenin nicolur işi
Bosnevî akıttı gözünden yaşı,
 Akıp akıttıran Alidir Ali..

— 5 —

Dervişim deyip de meydâna geldi
 Varlığın terkedip geçebildin mi?
 Bu meydâna gelip, erkâna durup
 Bu erkânın sırrın seçebildin mi?

Hakikat ehlinin doğrudur yolu,
 Muhabbet gülünde bağın bülbülü
 Hak Muhammed meşreb imam-ı **Ali**
 Bu meşrebden dolu içebildin mi?

Pfire hizmet edip erkânın için,
 Bir amel kazanıp imanın için,
 Aşk ile çalışıp öz cânın için,
 Muhabbet hırkasın biçebildin mi?

Varlıkla yokluğa pazar eyleyip,
 Küfr-ile imanın hemyâr eyleyip,
 Kalbini arıdıp envar eyleyip,
 Gümansız perdeyi açabildin mi?

Bunda neler vardır bir nazar eyle
 Yahşi, yaman sakın alma, sen dile
 Nasihatim tutup **Bosnevî** dinle
 Can gözünü bilmem açabildin mi?

— 6 —

Hey erenler, kimse Şâha gidemez
 Şâha Kanber gibi kul olmayınca
 Her Kanberim diyen er Kanber olmaz,
 Âdab ile erkân yol olmayınca.

İrakta arama, vardır yakını
 Gerçek olan talip alır hakkını
 Sana yükletmezler yolun yükünü,
 Bükülüp kametin dal olmayınca..

Her **Mekkeye** giden hacı olur mu?
 Her aptal olanlar Naci olur mu?
 Her çaput başlılar bacı olur mu?
 Erenler haliyle hal olmayınca..

Memnun oldu gönül gezer dostunda,
 Aşkın dolusunu sunar destinde
 Seni taşırlar mı başlar üstünde
 Mürşit nazar edip gül olmayınca.
 Derd-imenddir gönül, bir dem hâk olmaz
 Aşk olmayınca sine çâk olmaz,
Kul Himmet'im eder: Vücut pâk olmaz
 Mürşit nazar edip pâk olmayınca..

— 7 —

Gel gönül; gafil gezme cihanda
 Nasip veren yeşil eli, gözle dur
 Kavî tut, tuttuğun dest-ü dâmânı
 Hakkı zikreleyen dili gözle dur
 Gitmez oldu şu insanın körlüğü
 Âhirette bulamazsın dirliği
 Sen neylersin ağalığı beyliği
 Aptal ol hırkayı, şalı gözle dur
 Kaptan isen göle uğratma gemi,
 Ayrılma deryadan çekersin gamı
 Can cana, kan kana (lâhmike lâhmî)
 Kırkların sürdüğü yolu gözle dur
 Eriş hakikate kevnü mekânda,
 Arif ol kabını doldur irfanda
 Boş kafa gezdirme işbu cihanda,
 Hakikat bâbında hâli gözle dur..
Kul Pervâne'm eder: Dertlerim artar
 Gerçek er olanlar gördüğün örter
 Nice şahbaz vardır cihânı darter
 Boş bulma dünyayı, dolu gözle dur!

— 8 —

Kömür gözlüm leblerinin lezzeti;
 Şeker midir, şerbet midir, bal mıdır?
 Dökülmüş ak gerdanının üstüne,
 Kâkül müdür, perçem midir, tel midir?

Kudretinden böyle halka çekilir,
 Hakkın nuru üzerine saçılır,
 Yâr, senin bahçende çiçek açılır,
 Lâle midir, sünbül müdür, gül müdür?
 Alçakları koyup, yüksekten uçma,
 Olur olmazlara sırrını açma
 Yâdlara meyledip gel benden geçme,
 Âdet midir, kanun mudur, yol mudur?
Kul Abdi der ki gördüğüm düşü,
 Dilbere meyletmek yiğitin işi
 Yâr yolunda akan çeşmimin yaşı
 Dere midir, deniz midir, sel midir?

— 9 —

Okusunlar yazsınlar, hoşça nâme düzsünler,
 Söylenecek bir sözü, inci gibi dizesinler..
 Girip gönül şârına; konup can pazarına..
 Sarfeyleyip yerine, gevher yükün çözsünler..
 Şeriatî yüzleyip, tarikati gözleyip,
 Marifeti izleyip, hakikati sezsinler,
 Derviş olan yolunda, mâna gerek dilinde
 Erenlerin gölünde balık gibi yüzünler
Muhiddine uyanlar, gelsin derdim duyanlar
 Ben seyyahım diyenler can mülkünü gezsünler

— 10 —

Bir aceb hâline erdik zamanın,
 Görüp birbirimiz seçemez olduk!
 Zevâli yakındır bilmem, cihânın
 Herdem ağlamaktan gülemez olduk!
 Hiç kadri bilinmez oldu irfanın,
 Budur nişânesi âhir zamanın
 Evvel sürdüğümüz dem-ü devranın
 Şimdi zerresini göremez olduk!
 Kemal erbabına kalmadı rağbet,
 Nâdâna her yerde ederler izzet
 Kıyametten olmak gerek alâmet,
 Bir hakikat ehli bulamaz olduk!

Nasihati budur **Mesrur Aptal**'ın
 Tükenmez beyanı kıyl ile kaalin
 Kimseye (şu) deye anlatma hâlin
 Kendi hâlimize gelemes olduk!

— 11 —

Yükseklerden alçaklara indirdi
 Felek şu kanadım kıraldan beri
 Aklım aldı divaneye döndürdü
 Kudret oku elin uralden beri
 Şu dünyaya gelen bir bir gitmede
 Hiç eksilmez derdim her gün artmada
 Tur dağı tutuşmuş yanıp tütmede
 Hakkın dîdarını görelden beri
 Musâ söyler idi binbir kelâmı
 Kudret eli ile çaldı kalemi
 Öküze yükletti cümle âlemi
 Dünyanın temelini kuraldan beri
Pir Sultan'ım ah etti de gülmedi
 Aradı derdine derman bulmadı
 Hak uğruna serin verdi dönmedi
 Ferhad şu dağları delelden beri.

— 12 —

Gerçek âşıklara salâ denildi
 Dertli olan gelsin, dermanı buldum;
 Ah ile vah ile cevân ederken
 Gönlüm içindeki ummanı buldum!
 Akar gözlerimden yaş yerine kan,
 Zerrece görünmez gözüme cihân,
 Deryalar nûş edip hiç kanmaz iken,
 Âşıklar kandıran ummanı buldum!
 Âşıklar meydana doğru varırlar
 Erenler cem'olmuş alıp verirler,
 Cümle evliyalar divan dururlar,
 Cevahirbaş olan dükkânı buldum..

Açılmış dükkânlar kurulmuş pazar,
Canlar mezat olmuş dellâlda gezer,
Oturmuş ümmetin beratın yazar,
Hakka makbul olan divanı buldum!

Emir Sultan, ne hoş bir pazar imiş,
Erenler durmayıp gezerler imiş,
Cümlenin maksudu ol dizar imiş,
Hakka karşı duran dizarı buldum!

— 13 —

Bir er ararın haldaşdan olsun,
Hak yola girmiş kardaştan olsun,
 Kaali bir olsun, hâli bir olsun,
 Esrara vâkıf, sırdaşdan olsun..
İncinmesin ol, incitmesin ol,
Tatlı dil olmuş kardeşten olsun..
 Her sade dili, alma tarika
 Her renge girmiş nükkaştan olsun..
Dergâh-ı Hakta, hizmette olup
Süpürge çalmış ferraştan olsun..
 Irmağ u gölden geçsin **Hicabî**,
 İçtiği anın tâ baştan olsun!

— 14 —

Verdiğin ikrara dururum dersin,
Mürşidin emrine itaat eyle!
Haram, helâl demez bulduğun yersen,
Müminlik dâvasın feragat eyle!

Tabib ister bu yâreyi yarmaya,
Zahm-i aşkın merhemini sarmağa,
Kudretin yoğise beyte varmağa,
Gönül Beytullahdır ziyaret eyle!

Taşa çaldım elden, şişe-i ârı,
Harcettim bu yolda, eldeki vârı,
Kötülüğe iyilik er kişi kârı,
Kemlik edenlere inayet eyle!

Daralıp kendini sıkma **Seyranî**,
 Rızanın babından çıkma **Seyranî**,
 Gönül Beytullahdır, yıkma **Seyranî**,
 Elden gelir ise imaret eyle!

— 15 —

Tefekkür eyledim Ümmülkur'anı,
 Rûmuz-u besmele, bir bâde kaldı!
 Topraktan yarattı Hak, ins-ü cânı
 Kimi lâda kimi illâda kaldı!

(Lâ) diyen küfrile mevsuftur hâlâ,
 İllâ oldu, müminlere rehnüma,
 (Kabe kavseyn) den geçti Mustafa,
 Mesiha dördüncü semada kaldı!

Ruziya Mi'racla olan muammer,
 Mefhar-ı mevcudat, mefhar-ı dâver,
 Hayat üzre girip İdris Peygamber
 Çıkmadı cennet-i âlâda kaldı!

— 16 —

İkrar verdin bir pîre,
 Dil salmayız her yire,
 Bendeyiz ulu ere,
 Biz beктаşi gülleriyiz!

Pirimiz uludan ulu,
 Ol kurdu erkânı, yolu,
 Muhammed Alinin kulu,
 Biz beктаşi gülleriyiz!

Biz güruhu beктаşiyiz,
 Sır ehlinin sırdaşiyiz,
 Erenlerin kardaşiyiz,
 Biz beктаşi gülleriyiz!

Hakikat bâbın açarız,
 Akı karadan seçeriz,
 Aşk ile demler çekeriz,
 Biz beктаşi gülleriyiz!

Resim : 14

**Büyük Çamlıca tepesindeki İvaz Fakuh türbedarı
merhum Hasan Tahsin Baba**

Resim : 15

Bektaşî halifelerinden İstanbullu merhum Ali Nutki Baba

Resim : 16

**Denizide Kazak Abdal dergâhı türbedarı, eski mebuslardan
halife Hüseyin Mazhum Baba
(23-7-1945 te âzimi dâr-ı baka olmuştur)**

Resim : 17

**Bektasîlîğin bir mezhebi hakiki olçuğunu iddia eden
Feyzi Akeren Baba
(Elyevm İzmirde hazine avukatı)**

Matlûbî'nin hâline bak,
Akar sular gibi ancak,
Daim dili çağırır Hak,
Biz Bektaşî gülleriyiz!

— 17 —

Muhabbet açılsın, cemâl görülsün,
Muhammed Mustafâ, Ali aşkına!
Hasan Hüseyin demi sürülsün,
Hatice, Fâtıma, Ali aşkına!
Zeynelâbidini severiz candan,
Muhammed Bâkırî dahi özcandan,
Erenler buyurur ikrar imandan,
Dönmeyiz biz Cafer yolu aşkına!
İmam Musa Kâzım Ali Rızanın,
Takî veya Nakî, sırr-ı Hüdanın
Hasan-ül-askerî, Mehdî Livanın
Cümlemiz demişiz belî aşkına!
Kaldır başın sâki, yüzün görelim,
Aslımızı, zâtımızı bilelim,
Abdal Musa Sultan demin sürelim,
Doldur hemen doldur, dolu aşkına!
Vasfî'yim, hâkî'yim bir kemter gedâ,
Rah-ı erenlerden olmazam cüda,
Cümlemiz cânımız eyleriz feda,
Hünkâr Hacı Bektaş Veli aşkına!

— 18 —

Lâ mekân şehrinden cihâna geldim,
Canlar içinde bir câna eriştim,
Elden ele, kabdan kaba süzüldüm,
Çok derd çekip bu dermana eriştim..
Ben bu aşkın boyasına boyandım,
Belâ çektim, belâsına dayandım,
Yeri göğü yaradandan dilendim,
Katra idim, bir ummana eriştim..

Kudret kemerini çaldım belime,
 Hak kelâmın ezber ettim dilime,
 Tarikatten bir yol geçti elime,
 Hakikatten, yol erkâna eriştim.

Kurbani'yim der ki söz muhtasarı,
 Pîr elinden içtim âb-ı kevseri,
 Erler, evliyalar, kırklar serveri,
 Uğradım bir keremkâne eriştim!..

— 19 —

Sevday-i zülfünle şirin Leyli yâr,
 Cünun-u aşk olup divanelendim..
 Şua-ı hüsnüne cân atıp her bâr
 Şöyle par par yanıp pervanelendim..

Yâr şirin dillerin gûş eyleyelden,
 Lûtfunla hatırım hoş eyleyelden
 Hayatı lâ'lini nûş eyleyelden,
 Tâ ebed aşkınla mestânelendim..

Bîvefalık umma, sevdiğim benden,
 Aşk-u muhabbetin çıkmaz bu tenden,
 Tâ ki haşre kadar vazgeçmem senden,
 Sanma kim el çekip bîgânelendim

Keman ebrû senin târ-ı zülfünde,
 Dil bağıdır müşkibar-ı zülfünde,
 Mansur veş gamze-i dârı zülfünde,
 Can verip aşkınla merdânelendim..

Manzuri'yim kıldım yâr, sana nazar,
 Talepkâr-ı aşkın oldum ey server,
 Hamd-ola lûtfuna düşüp dil mazhar,
 Vasl-ı murad olup şükrânelendim!

— 20 —

Ey gönül âvâresin, pür yâresin, sadpâresin,
 Derdi çok dilhastestin, dermanı yok, biçâresin..
 Zevk odur yârin seninle geh küse, geh barışa
 Nâz ide ol gelmeye, sen vârasın yalvâresin..

Açma sen ol goncaya râzın, sana ol âçılır
Sen nihan etsen o gül ra'nâ bilir âvâresin..

Rengü rû yoktur, gül-ü gülşende rûhsarın gibi
Var mıdır görsün saba, evrak-ı gülzâr ârasın
Müttehmdir kâkül-i dilber gönül almağ ile
Söyle dildâre **Kabulî** anı yusun târesin..

— 21 —

Sineye bir sade-rû dildarı muhkem şâresin
Derd-i aşkın görmedim bir bundan özge çâresin..
Bundan özge âlem olur mu ki bezm-i âşkida,
Nâzeninin nâz ede, sen durmaya yalvaresin..
Katlime kasdettin amma ey sipehr-i çeng-hû
Tiğ-ı âhımdan benim sen kande baş kurtaresin..
Câme-i aşkile tezyin olmuş idi tıfl-ı cân,
Cismimin hayyatı kudret çatmadın âvâresin..
Gamzesin anma **Behiştî**'ye keman ebrûsunu,
Bağrıma oklar urursun tâzellersin yâresin..

— 22 —

Âfitabım, verme sûret, âye zibâlanmasun
Yüz bulup âyine-i hüsnün temaşalanmasun
Gün bilip hâl-i zevalin, gökte, yerin beklesin,
Germ-olup ol âfitab-ı hüsne râ'nalanmasun..
Bir hayalile kaşın göster eya bedrüttamam,
Bilsün eksikliğin artık gurre garralanmasun..
Servera lûtf eyle reftar et, kesinsin şiveden,
Servi-naz alçak kosun, çok böyle balâlanmasun..
Hayretî'nin dinlesin kûyünde her dem nâlesin
Bülbül-ü şeyda varup gülşende şeydalanmasun..

— 23 —

Bâşımı zencire çek zülfünle sevdalanmasun,
Âşık-ı bîderde söylen dâhi kaygаланmasun..
Bülbülü âgâh edin, âh ile nâlem dinlesun,
Nafile bağa varup güllere şeydalanmasun..

Anber-efşan, buy-u zülfün, arzular şeyda gönül,
 And için ahretti senden, özge me'valanmasun..
 Cennet-ül firdevs ile hûr-u kusuru isteyen,
 Bağ-ı hüsnün seyredip gayrin temaşalanmasun..
 Ben cemâl-i yâri gördüm Tûra hacet kalmadı,
 Çıkmayanlar bu gönül Tûruna Musalanmasun.

— 24 —

Gönlümü zülfünle çek zencîr şeydalanmasun,
 Sinemi câk et ki senden özge me'valanmasun..
 Tutmuşam hunabe-i dil birle çeşmim revzenin
 Kim yüzünden, özgeni bergiz temaşalanmasun..
 Leblerin devrinde müşkin turranı dağıt ki tâ,
 Gonce handan olmasun, sümbül mutarralanmasun..
 Gamzeni bidâr kıl, naz uykusundan kim dahî
 Nerkis-i râna, çemen sahnında şehlâlanmasun..
 Bihaberdir çün fakihî huşk, ders-i âşktan,
 Ey **Sururî** söyle ana dâhî mollalanmasun!..

— 25 —

Öp lebin yârin dilâ, ağyar duysun duymasun..
 Gül kopar gülşenden amma hâr duysun duymasın..
 Nâleler kıl gülşeni kûyünde var, bülbül sıfat,
 Ol yüzü gül, servi hoş reftâr, duysun duymasın..
 Nûş edip câm-ı şarab-ı aşkı ol mest-i müdam,
 Sineye çek dilberi ağyar duysun duymasun
 Raz-ı aşkı sakla dilde duymasın nâdân anı
 Dilferib olduğunu dildâr duysun duymasun..
 Hasbihalin yâre es'arile iş'ar et yürü,
Fevriya amma dilin zinhar duysun duymasun..

— 26 —

Ey gonce, açılma, yürü nadân arasında,
 Hiç gül mü biter hâr-ı mugaylân arasında..
 Ağyar-ı siyeh ruye niçin mail olursun?
 Olur mu melek, ey peri, şeytan arasında...

İhvan sanuben sırrını fâş etme rakibe
 Gör noldu Şeha, Yusufa ihvan arasında
 Zülfünle hatın serv-i kaddin bâğ-ı ruhünde,
 Şol gül gibidir kim yine reyhan arasında
 Âlışmadı hiç sofi-i hâr tab'ile **Naci**
 Mümkün müdür insan ola hayvan arasında.

— 27 —

Nazlı dilber seni gördüm görelî,
 Bende bir dakika rahat mı kaldı?
 Cemal-i pâkine nazar edeli,
 Hayalinden başka halet ini kaldı?
 Güvenilmez güzellerin andına,
 Doymak olmaz leb-i sükker kandine,
 Gönül bağlanalı zülfün bendine,
 Hiç timarhaneye hacet mi kaldı?
 Kimsenin sevdaya düşmesin seri,
 Senin aşkın beni etti serseri,
 O cellâd gözlerin göreldenberi
 Ahuya, âfete râğbet mi kaldı?
 Çağırırım Kadir Mevlâm ya Habib,
 Kıyman hey erenler, derdim pek galib.
 Aşkına düşeli bu **Safi** garip
 Seni anmadığım saat mi kaldı?

— 28 —

Gönül kim andadır aşka itaat,
 Tamam olmaz bilin anda ibadet...
 İbadetsiz Hakka bulmaz tekarrüp
 Muhabbettir bize ayn-ı karabet..
 Hüdadan gayri sevgiye hep hadestir,
 Muhabbet olmasa gitmez habaset;
 Kalırsa kıl kadar benlik gönülde
 Cüda olmaz özünden bil cenabet..
 Yedi derya, hakikat eylemez pâk,
 Gönül kim bulmaya Haktan taharet...
 Gönül cem'iyetin tertip edene,
 Demadem hazır olmuştur cemaat..

Gönül kim etti vahdette ikamet,
 Revadır eyler ise ger imamet..
 Hüdadan gayri görmezsin cihanda,
 Cihan baştan başa olur keramet!
 Gönülde **Gaybî** aşktan gayri koma,
 Konûla bâşına tac-ı Hilâfet..

— 29 —

Derd-ü gamın gevherini bulmağa,
 Kasavet bahrine daldık bakalım..
 Ümidimiz vardır halâs olmağa
 Girdab-ı mihnette kaldık bakalım..
 Takdire bağlanup demişiz belî,
 İrade-i cüz'den çektik biz eli,
 Dümeni şikeste keşti-i dili,
 Nihayet engine saldı bakalım..
 Bir güzele ben de hem sırdaş oldum,
 Gâhi pest-ü geda, gâhi baş oldum,
 Harabat ehline ayaktaş oldum,
 Selâmet tablını çaldık bakalım..
Türabî çâk ettim âlemde özüm
 Hatmeyledim bunda encamı sözüm
 Bezm-i erenlerden hey iki gözüm,
 Mahfiyce teselli aldık bakalım..

— 30 —

Uyaldan aşkına anın gerekmez gayri burhanı,
 İrelden derdine ânın gerekmez gayri dermanı
 Bugün meydan-ı aşk içre beni seyran eder ol dost,
 Çün olmüşem ana seyran, gerekmez gayri seyranı..
 Muradın anladım ânın, beni derdile bandırmak
 Anınçün geçmişem benden gerekmez bana bin cânı..
 Kıyınca cana İsmail ana gönderdi koç Allah
 Ben ettim canımı kurban gerekmez gayri kurbanı.
 Tecelliden, teselliden müberra olduğum anla,
 Hayal-i aşka mihmanım gerekmez gayri mihmanı..
Sinan Ümmî enelhakkı görün aşktan ayan eyler,
 Ayana erişen gelsün gerekmez gayri âyanı,

— 31 —

A a akdem, be be bizler te te tabân oluruz
 Se se sani, ce ce cümle, ha ha handan oluruz,
 Ha ha hayli, de de demde, ze ze zillet çekeriz,
 Re re renci, ze ze zahmet, se se sultan oluruz..
 Şe şe şimdi, sa sa sonra da da darbile hemen
 Ta ta tahir za za zahir i i irfan oluruz,
 Ga ga gayri, fe fe fenada, ka ka kudretle hemen
 Ke ke kâfir le le lerle me me mizan oluruz..
 Ne ne Nehri he hidayet, ve vilâyet gözetir,
 E elifle, le le lâme, ye ye yâran oluruz.

— 32 —

Di di divâne mi sandın, se se saldın reseni,
 Ze ze zülfün ne sebebden, be be bendetti beni..
 Şu şu şu hüsnü görünce, me me meyletti gönül,
 Ne ne ettim, ne ne suçum, se se sevdim se seni..
 Ce ce cana, kaddi bâlâ, re re reftar edecek,
 İ i ihya olurum ben, sa sa sahrayı meni..
 Ga ga gamzen oku deldi, ba ba bağı sinemi
 Ku ku küllara kerem kıl, ke ke kerem kâni..
 Şe şe şirin dedi candan, gü gü güftarına bak..
 Ce ce cevretme bana sen, ya ya yakma bu teni..
 Re re **Rahmi** gibi şair, ne ne nadir bulunur
 Ce ce cem etti çıkardı, dü dü dürrü Adeni...

— 33 —

Güzeller naz ile reftar ederler,
 Dönerler gonceveş reftar ederler..
 Koyup âşıkların ol mâh-ı rular
 Rakib ile varup bazar ederler.
 Dün ikrar etmişiken buseyi yâr,
 Aceb noldu bugün inkâr ederler
 Güzellerden vefa ummak ne mümkün
 Cefa dersen veli bisyar derler,
Muhibbi sırr-ı aşkı etme izhar
 Sakın, Mansur-veş berdar ederler.

— 34 —

Ey gönül, gayriye meyl eyleme cânân bir olur..
 Birinin aşkı derununda yeter, can bir olur..
 Hüsn-ü Yusuf görüp aldanma, ruhi sadelere,
 İsm-i Yusuf çok olur, Yusuf-ü Ken'an bir olur..
 Dağ-ı mihri yeter ol lâle ruhın sinende,
 Asümane nazar et, mihri dirahşan bir olur
 Görmedim goncai la'lin gibi rengin yakut..
 Mîhr yüz bin bulunur, mihr-i Süleyman bir olur.
Ulviya şî'rine benzer kani bir nazm-i lâtif?
 Çeşmenin gayeti yok, çeşme-i hayvan bir olur,

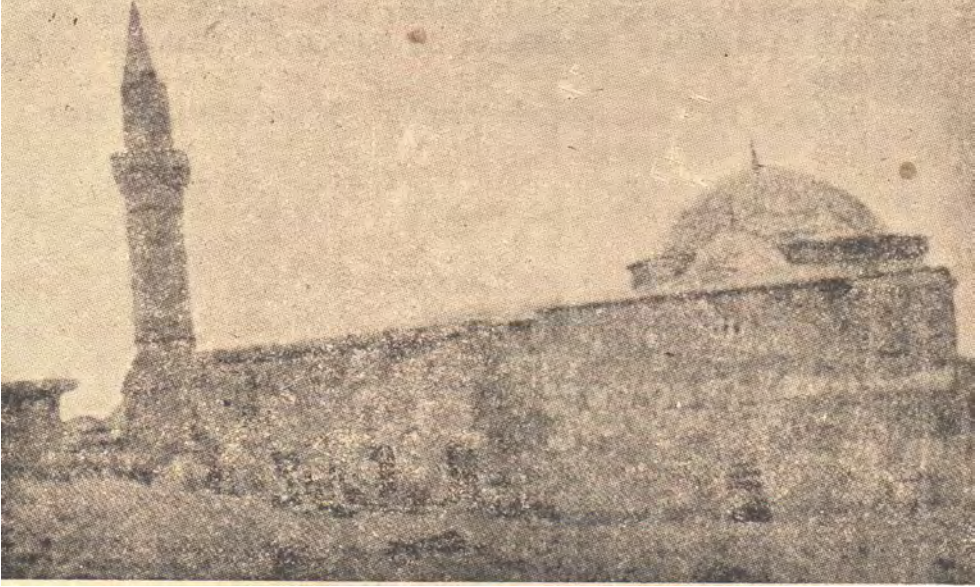
— 35 —

Hakikat şehrinde, mâna bağında,
 Güller derenlere, Allah eyvallah..
 Tecelli nurunun bezm-i çerağı,
 Didar görenlere Allah eyvallah..
 Hak çerağın yaktı Bektaş-ı Veli,
 Muhabbet neşesi mestetti dili,
 Bihakkın envar-ı Murtaza Ali,
 Cümle sürenlere Allah eyvallah..
 Ayandır hakikat, tek bir noktadan,
 Noktada gizlidir esrar-ı Yezdan,
 Noktanın sırrını bize anlatan,
 Gerçek erenlere Allah eyvallah..
 Gerçi hâkipâyız muhlis-i yâre,
 Her lâhza nailiz lûtf-ü didare,
 Enelhak uğruna çekilip dare,
 Can baş verenlere Allah eyvallah..
 Sofi dahleyleyip cem-i vahdete,
 Ne yapsın şaşırılmış düşmüş gaflete,
 Şimdi **Ruhi** gibi arş-ı izlete
 Postu serenlere Allah eyvallah..

— 36 —

Tarik-i nazenin deryayı umman,
 Dalanlara Pîrim Allah eyvallah.
 İmdat senden bize hidayet aman,
 Mümin olanlara Allah eyvallah..

Bizim yolumuzda tutulur dâman,
 Canlar, kalbinize gelmesin güman,
 Muhammed Aliden hidayet uman,
 Çalışan canlara Allah eyvallah,
 Bilirsin İsmail fanidir cihan,
 Kin, kibir tutanın hali pek yaman,
 On iki imamdan şefaata uman,
 Can, baş verenlere Allah eyvallah!

Uluborlunun Ulu köyünde yatan Veliyyüddin baba türbesi

Uluköyde bu zatın sülâlesi vardır. Ellerinde bir çok vakfiye fermanları ve beratları mevcuttur. Bir de Veliyyüddin Babanın yazma velâyetnamesi vardır. Velâyetnameden aldığım şu parçalar Macaristanda yatan meşhur Gülbaba ile Romanya'da yatan Sünbül Dedenin kimler olduğunu ve ne zaman şehid düştüklerini belirtmektedir :

(Zeydeşehid bin Ali, bin İmam Hüseyin neslinden kutbülârifin seyid Veliyyüddin Gazi, dokuz yüz evveli tarihinde Horasanın Sâmir şehrine gitmiş, İmam Muhammed Taki mahdumu Musa neslinden Abdülvahid Çelebinin kızı Gelincik ana sultan demekle maruf Fatimatüzzehra binti Abdülvahidi tezevvüç edip (901) tarihinde Seyid Cafer ve (904) tarihinde Seyid Hüseyin nâman iki

mahdumu tevellüd edip Cafere Gül Dede, Hüseyine Sünbül Dede mahlâslarını vermişlerdir. (948) tarihinde Seyid Veliyyüddin Gazî iki oğulları Gül ve Sünbül Dedelerle birlikte Macaristanın Budin şehrinin üçüncü defa olarak düşmandan tahlisine iştirak etmişler, mumaileyh Gül Dede Budin şehrinde şehiden vefat ile Kanunî Sultan Süleyman ordusu ile cemaat ve Ebussuud Efendi imame-tile namazı eda olunmuş ve hâki Budine defnedilmiş, Gül Babayı Âliabâ meşhurdur.

Diğer mahdumu Sünbül Dede meşhur Hüseyin Sünbül Gazi, Romanyanın Ulubey nahiyesinde şehiden vefat etmekle kezâlik namazı ba'del-edâ hâk-i Romanyaya defnedilmiştir. (Rahmetullahi aleyhima).

Bu zatın halk arasında söylenen bir çok şiirleri vardır. Bura-ya örnek olarak bir şiirini dercediyoruz :

— 37 —

Bir ulu şehirde tellâlığım var,
Ben tellâlım pazar başım Alidir,
Artık alıp eksik satsam gene kâr,
Ben tellâlım, pazar başım Alidir.
 Mezada vermişim şirin canımı,
 Tarumar eyleyip hanümanımı,
 La'lü gevherimi, dür, mercanımı,
 Ben tellâlım, pazar başım Alidir...
Elimdeki sermayemdir, Alimden.
Bir mangırlık malım yoktur malımdan,
Bin hazine mal devrolur elimden..
Ben tellâlım, pazar başım Alidir..
 Bü Rıza malıdır alıp sattığım
 Üçler, Beşler, Kırklar pazar ettiğim,
 İmam Cafer dükkânıdır, tuttuğum
 Ben tellâlım, pazar başım Alidir...
Hint, Yemenin malı değil satamam,
Bu Rıza malıdır kesip biçemem,
Her nadana dükkânımı açamam,
Ben tellâlım, pazar başım Alidir..
 Ledün derler işbu şehrin adına,
 Doyamadım lezzetine, tadına,
 Metamı koydum Hakkın katına,
 Ben tellâlım, pazar başım Alidir...

Veli Baba der ki : Hakla pazarım,
Tellâl oldum şu âlemde gezerim,
Kudret ile dükkânımı bezerim
Ben tellâlüm, pazar başım Alidir..

— 38 —

Hak kendi nurundan övmüş yaratmış,
Padişah eylemiş ilin üstüne..
Gördüm cemalini, salâvat verdim,
Sokulmuş cefalar serin üstüne..
Vallahi Kur'andır senin yüzlerin,
Yasin-i şeriftir iki gözlerin
(İnna Fetahna) dır senin sözlerin,
(Vedduha) inmiştir dilin üstüne..
Kırpiklerin üste benler dizilir,
İkrarından dönen, Haktan üzülür,
Ak göğsün üstüne (Tebbet) yazılır,
(Veşşems), inmiştir kolun üstüne..
Alnıma yazıldı, böylece yazı,
Gelin hep edelim Hakka niyazı,
Ayetelkürsiyle güzel İhlâsı,
Okuyup gelmişim yolun üstüne..
Seyid Nesimi'dir şem'in çırası,
(Errahman) dır, iki kaşın arası,
Güzel Besmeleyle Elham Sûresi
Elif lâm inmiştir Kaddin üstüne..

— 39 —

Uyan ne yatarsın şafak süzüldü,
Hep niyazlar kabul olur sabahtan..
Hakkın divanına cümle dizildi,
Müminler isteğin bulur sabahtan..
Gönül pervanesi, yandı tutuştu,
Hakkın küresinde kaydadı coştı,
Seherde uyanan Hakka ulaştı,
Gafiller uykuda kalır sabahtan..

Kaddimiz dal olup iki büküldü,
 Gözümün gevheri yere döküldü,
 Mürşidin hayali geldi dikildi,
 Pîrimin kokusu gelir sabahtan..
 Gerçi noksanımı bilirim çoktur,
 Çü Hakkın indinde zerrece yoktur,
 Söyleyene bakma, söyleten Haktır
 Kâmiller günahın bilir sabahtan..
 Sabahın hürmeti gelmez hesaba,
 Şerhi vasfin etsem sığmaz kitaba,
 Sersem Ali başın koymuş türaba
 Mümin, Hakka secde kılar sabahtan..

— 40 —

Safa geldin, safa geldin erenler,
 Muhabbet eyleyen Şaha aşk olsun..
 Vücudun bildinse, Hüdayı bildin,
 Tuttuğun bu ulu raha aşk olsun.
 Cümlelerin katında Âdemdir maksud,
 Anınçün ettiler melekler sücud,
 Vallahi Muhammed Alidir mevcud,
 Ol ezeli kıblegâha aşk olsun...
 Bai Bismillâhda noktadır kaddim,
 Hasan (Errahman)dır, Hüseyin (Errahîm),
 Vallahi Alidir her şeyi alîm,
 Yüzünde parlayan mâha aşk olsun..
 Ehli beyti seven oldular naci,
 İnsanda âyandır Hakkın cemali,
 Muhammed giydiği hırka vü tâcı,
Sefil Dedem giyen şaha aşk olsun!

— 41 —

Ey Şehâ a'dalara âli himem keşlik nedir,
 Kale-i vaslına ihsanı keremkeşlik nedir,
 Rehğüzarında hezar üftadeler pamal olur,
 Goncai hüsnün için dillerde demkeşlik nedir?
 Dehre bir âlemnüma olmuş cefa pişe henüz
 Gül güler serkeşlenip, bülbülde gamkeşlik nedir?

Görmemek güçtür, görüp ah eylemek müşküldürür,
Hemdem-i vuslat için dilde elemkeşlik nedir?

İllere rengin edalar ile reftar eyleyip,
Hilmi-i (1) meftununa derdi sitemkeşlik nedir?

— 42 —

Vakt olur ahval-i sâdat-ı seleften söyleriz,
Dem gelür ashab-ı sırrı, men areften söyleriz,

Gâhi ol sultanı kasr-ı arifandan bahs açıp
Gâhi Şahı Kerbelâ, gâhi Neceften söyleriz

Şahı bahtı Hakkadır, İkbalimiz Bektaşiyiz,
Kıssamız birdir veli, biz her taraftan söyleriz,

Balsız ârılar gibi sanma ki endaz eyleyip,
Zahidi hodbin gibi hali saraftan söyleriz,

Hilmiya bizden sanıp ta'n etmesün âlem bizi,
Biz ne dersek Hazret-i Hünkâr Veliden söyleriz...

— 43 —

Hak Muhammed Ali kıldı inayet,
Erenler cem oldu meydanımıza..

Bir Pîri azizden aldık icazet,
Çekildi Tekbirler kurbanımıza..

Uyandı kırk budak şem'alar yanar,
Çevresinde nice pervane döner,
Teşne olan canlar nuş edip kanar,
Aşk ile dest urur peymanemize..

Bir araya geldi cümle erenler,
Can göziyle dâim Hakkı görenler,
Arzu edüp gelir tâlib olanlar,
Sıtkile dest urur dâmanımıza..

Muhammed Ali'den giymişiz tâcı,
Şüphesiz olmuşuz gürühü nâci,
Derdine dermanı, zahme ilâcı,
Bulur hep girenler erkânımıza..

[1] Hilmi dede'nin burada yazdığımız sözleri divanında yoktur.

Mahlasım **Zeki'**dir ismim **Hüseyin** (1)
 Dost il dost olduk, adûdan emin,
 Bu ilm-i vefayı eyledik tahsin,
 Aşk olsun dediler irfanımıza..

— 44 —

Allah deyüp bağıрма,
 Uzak sanup çağırma,
 Hakkı dilden ayırma,
 Şeytan güler bu hâle..
 Evvelü âhır oldur,
 Zâhirü bâtın oldur,
 Hâzirü nâzır oldur,
 Kulak tut bu meâle..
 (Men aref) den al sebak,
 Arifâne doğru bak..
 Senden sana yakın Hak,
 Eriş ol Lâyezâle:
 Hayâlî bir yerdesin,
 Sen arada perdesin,
 Hak sende, sen nerdesin,
 Nedir cevap suâle..
 Arşı rahmândır yüzün,
 Anı şerheder yüzün,
 Arif bilmez iç yüzün,
 Açma sırrı nâdâne..
 Kur'ânîdir, sözüümüz,
 Rahmanîdir yüzümüz,
 Hakkı görür gözümüz,
 Aldanmayız hayâle...
 El'insânü velkur'an,
 Hadîsdir bu tü'mân,
 Sözüün bilmezse insan,
 Nice ersin kemâle..

[1] Karaağaç dergâhı postnişinlerinden.

Kaşın, kirpiğin hattın,
Yedi hat olmuş niçin,
Mânâda ebced için,
Gafilân düştü dâlle.

Böyle yazmış yaradan,
Zât evinden anadan,
Yedi hat var babadan,
Erişirsen visale...

Altısıdır müteber,
Şeş cihetten al haber,
Mafsallardan kıl güzer
Derecâtı hilâle...

Baba deyüp âdeme
Secdegâh ol âleme
Hâteme ir hâteme,
Döndür yüzün cemâle...

Mihrabî (1) cümle âyât
Müteşâbih muhkemât,
İşte destimde berat,
Sun ey sâki piyâle.

— 45 —

Can gözü açtıktan gördüm yârü ağyâr kalmadı,
Hep hakikat oldu âlem çarşı pazâr kalmadı,
Ben metâi cismi tebdil eyleyince aşk ile
Aşk u şevki Mürteza'dan başka bir var kalmadı..
Kerbelâyı cismim oldu şöyle sahrâyı belâ,
Bir Hüseyin-i Kerbelâdan gayri hemvâr kalmadı,
Fâhîr'a sırrı zebih erdiğim demdenberi,
Benliğim mahvoldu gitti dâr-ü berdâr kalmadı..
Her taraf innî enallah na'rasın tezgâr eder,
Çok şükürler bende benden başka dildar kalmadı.

— 46 —

Zümrei Bektâşiyânın meclisi irfân olur,
Bunda kesbi hâl edüp ihyâ olur insân olur,

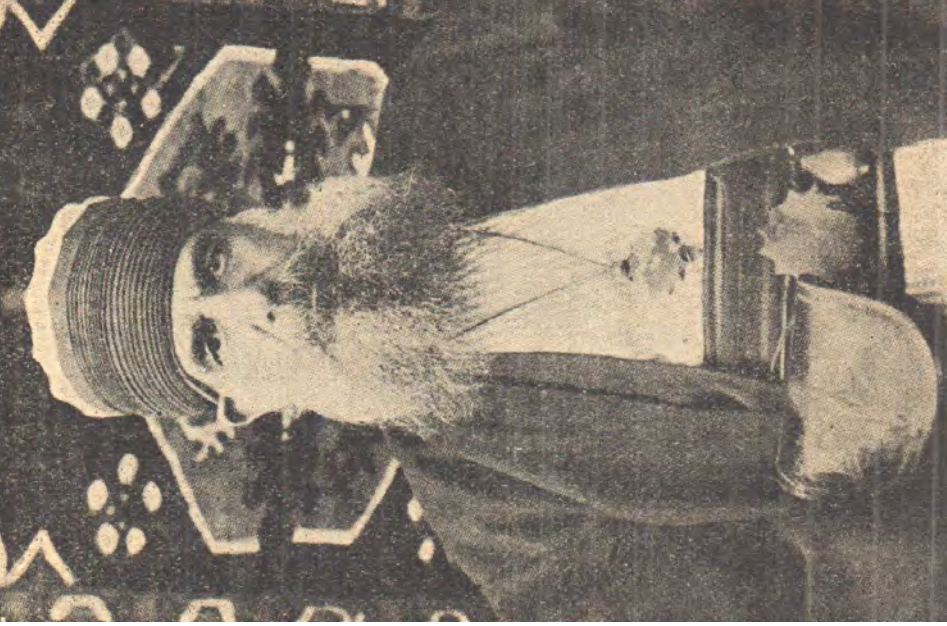
[1] Bu zat, Çelebi Cemaleddin efendiden babalık icazeti almıştır. Aslen Kırım hanı sülâlesindedir. Ecdadı üçüncü Selim zamanında İstanbula gelmiştir.

İçtinâp eyle sakın hayvan sıfâtından hocam,
 Olma nâdân ile hemhal, âhırî hüsrân olur..
 Çok çalış her demde ârifle muhabbet etmeğe,
 Mutlaka bu hâl ile Hakka vüsul âsân olur..
 Meyli vesvâs eyleyüp ayrılma Haktan, doğru ol,
 Kim ki ayrılmazsa Haktan sâhibi îman olur..
 Hüsnu'yâ (1) desti Ali'den nûş eden âb-ı hayat
 İki cihanda hemin âlemlere sultan olur.

— 47 —

Şâbı emrette göründü Ahmede Rahmân-ı Hak.
 Sûreti Rahmandır Âdem, secde kıl ferman-ı Hak..
 Ahsen-i takvimi inkâr eyleyen iblis olur,
 Bilmedi seb'ülmesâni etmedi iz'ânı Hak
 Kevn-i câmi sırrı âdem hem muhit-i külli şey
 Hem kelâmullah-ı nâtık kıl nazar im'ânı Hak
 Kâinat mir'at-ı Haktır, gel bu sırra mahrem ol,
 Hakka mira't oldu Âdem külli yevmin şan-ı Hak..
 İsm-i âdem ism-i Hak oldu sıfatullah yüzü
 Zatı Haktır zâtı âdem (nahnü akreb) câmi Hak
 Kaş-ü göz hem kirpik işte Fâtiha ümmülkitab,
 Bilmeyenler Âdemi oldu bugün şeytânı Hak.
 Mısr-ı câmi, mazhar-ı zâtü sıfât sırr-ı Hüdâ
 Allemel'esmayı nâtık nefhayı yezdânı Hak..
 Âdem-i mânada Allah zatın ilân eyledi,
 (Elveled sırrı ebih) dir ârif-i irfân-ı Hak.
 Hakkı mevhumu tapanlar oldular abdüssanem,
 (Men reâni) den haberdar olmadı Mervânı Hak..

[1] Bu zat Yunanistan yenişehirinden olup 1291 de Meclisi İdare Başkâ-tibi Ahmed Besim Efendi sulbünden dünyaya gelmiştir. İlk tahsilini Yenişehirde, orta tahsilini İzmirde ikmal etmiş ve meşhur Ruhi Bey babadan yed tutmuştur. Ruhi Bey babanın vefatından sonra yerini alan Kâzım babadan 315 tarihinde tac ve hırka giyerek derviş olmuş ve seyahate çıkmıştır. 1328 senesinde Merdivenköyü Dergâhı postnişini Ahmed Burhaneddin ve Çamlıca dergâhı postnişini Ali Nutki babalardan nazarı iltifat görerek babalık icazeti almış, 1331 senesinde Denizlide vefat eden Kâzım babanın postuna kuûd etmiştir. Tarikatların ilgasından sonra İzmire gelerek bazı memuriyetlerde bulunmuştur.

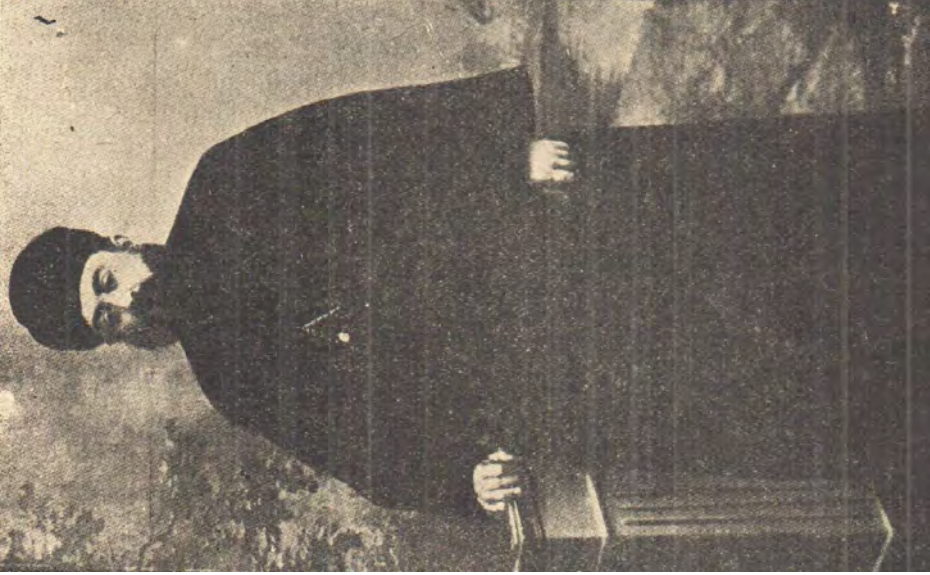
Resim : 18

İsmirli şair Hüseyin Hüsnü Baba

Resim : 19

Tekkelerin seddinde Battal Gazi postnişini Şükrü Metin Baba
(En son resmi)

Resim : 20

**Hilmi Dede Babanın muasırı
Çelebi Cemaleddin Efendi merhum**
(Kabri Kirkklar meydanındadır)

Resim : 21

Tekkelerin seddinde çelebi bulunan Veliyüddin Efendi merhum
(Kabri Atkaya kurbündedir)

Nefsini arif olanlar Hakkı arif oldular
Okuyan kendi kitabın oldular Kur'anı Hak..

Hâb-ı gafletten uyan ilm-i ledün dersini al
İlm-i zâhirle bilinmez sendeki ümran-ı Hak..

Fazl-ı yezdandan hidâyet ermeyince bir kula,
Bilemez kendi vücudunda nedir Sultan-ı Hak..

Kaal ile bilinmez Allah himmeti pîrân gerek
Ben **Turâbî Sâni**'yem (1) münkir bana berrân-ı Hak.

— 48 —

Gezerken dağ ü sahrada ulaştım bir ulu câna,
Bana bir hoş nazar etti kul oldum ben o sultana,
Sarıldım sıdk ile dâmânına pervaz edüp uçtum,
Dolaştırdı semâvâtı, yetiştirdi bir ummâna..

Girüp bağ-ı cenan içre, içüp kevser şarâbını,
Açıldı perde-i esrar, nümâyan oldu her yana,

Ölüp ölmezden evvel, vâr olup kaldım bu âlemde
Ledün ilmin okuttu çün bana bir hacei dâna..

Alinin bendesi oldum **Kadîmî** (2) dendi nâbıma,
Ezelden dâhil olmuşum harimi bezm-i irfâna.

[1] Bu zatın ismi: Mehmed Ercan'dır. Kulalıdır. Asrımız Hurufilerindedir. Bektaşilerin Hurufi olmadığını, fakat Hurufiliğin Bektaşiliğe girdiğini ileridenberi işidip gelmekteyiz. Viranî, Nesimî, Vahdetî, Misalî, Arşî, Penahî gibi kudemayı Bektaşiyandan bir çoklarının Hurufiliğe dair şiirlerini okuyoruz. Binaenaleyh zamanımızda Hurufilikle iştilal eden hiçbir kimse kalmamıştır sanırız. Halbuki son zamanlarda tanıştığım bu zat, bu ilmin yegâne bilginidir, Fazlullahı Naimî'nin (Cavidanı Kebir) isimli eserinin anahtarlarını çözmüş, âdeta şifreye benzeyen bu eseri mükemmelen halletmiştir. Mumaileyh, (Turabî Sanî) mahlası ile söylediği şiirlerde hurufiliği terennüm etmektedir. Sözlerinden birini örnek olarak veriyoruz.

[2] Asıl ismi: Ali Rıza Öke'dir. Karaağaç dergâhında Hüseyin Zeki babaya intisap etmiş ve müteaddit devlet memuriyetlerinde ve emniyet müdürlüklerinde bulunduktan sonra, İnhisarlardan emekliye ayrılmıştır. Bursa'da vefat etmiştir.

— 49 —

Halk eyledi Hüddâm beşer,
 Tarikatim esnâ aşer
 Kırk makama üçer beşer,
 Ulaşmakta hizmetim var!
 Dört kapudan geçti yolum
 Fark eyledim sağım, solum,
 Ben böyle bir ednâ kulum,
 Erenlere minnetim var!

Viran olmuş bir obayım,
 Görünüşte çok kabayım,
 Muhibb-i Âl-i abâyım,
 Sevgide çok gayretim var...
 Bunlar için eğerim baş,
 Didemden dökerim kan yaş,
 Buğz edene atarım taş,
 Atmazsam ne kıymetim var?

Selâmi eren (1) berhayât,
 Yoksulluktan aldım murât,
 Bir kız sekiz oğlan evlât,
 Nüfusça çok servetim var!

Edip Harâbi :

Birinci cildimize de bazı sözlerini dercettiğimiz bu zat İstanbulludur. Bahriye binbaşılıklarında bulunmuştur. Merdiven köyünde Şah Kulu Sultan dergâhı postnişini Hilmi Dede Babaya intisab etmiştir. Kendi elile yazdığı şiir mecmuasından aldığımız bazı nefeslerini aşağıda gösteriyoruz :

— 50 —

Ey hace kabı kavseyn,
 Bizim makamımızdır!
 Hizmet için demâdem,
 Cibril gülâmımızdır!

[1] Bu zatın ismi: Selâmeddin'dir. Merzifon Alevî şairlerindedir. Dünyalıkça yoksul, nüfusça zengin olduğu şiirinden anlaşılmaktadır.

Sirette Hak ile Hak,
Surette rindi meyhur,
Mest-ü harâbız amma
Olmak nizâmımızdır!

Divâre karşı secde
Etmek bize ne hacet,
Bizim namâzımızda,
Allah imâmımızdır!

Ey vâiz-i riyâkâr,
Kur'ânı bilmiyorsun,
Gel bizden anla zirâ
Kur'an kelâmumuzdur..

Şer-i şerif-i tagyir,
Etme sakın Harâbî,
Zahidlerin helâlı,
Bizim haramımızdır!

— 51 —

Enbiya içinde Şakkulkamerin,
İcrası Ahmed-i muhtara mahsus,
Zülfukar-ı Düldül fethi Hayberin,
Cenab-ı Hayder-i Kerrara mahsus..
Ne erler halketti Hazret-i Bari,
Kimi Şire bindi gem etti mari,
Velâkin yürütmek cansız divari,
Hacı Bektaş Veli hünkâra mahsus.
Men aref sırrını idrâk eylemek,
Mansur - veş enelhak nutkun söylemek,
Mürşid-i Kâmilin pendin dinlemek,
Harabî vakıf-ı esrara mahsus..

— 52 —

Nefes (1).

Peder ve validem oldu bahane,
Merecül bahreyni yeltekiyane
Bin iki yüz altmış dokuzda kâne
İriştim sûretâ geldim cihâne

[1] Edip Harabî'nin tariki nâzenine intisabını bildiren nefestir: Bu nefese göre şair, o tarihte 59 yaşındadır, 8 eylül 327 ve tarikate intisabı üzerinden 42 sene geçmiştir.

Berzahtan kurtulup çıktım aradan
On yedi yaşında doğdum anadan,
Mehmed Ali Hilmi Dede Babadan
Çok şükür, hamdolsun geldim imkâne.

Nâmım **Edip** idi **Harâbi** oldum
Erenlerin ayak türabı oldum
Hakkın bir mukaddes kitabı oldum
Aşkolsun okuyan ehli irfâna

Beşinci Kısım

KERBELÂ ŞEHİTLERİ İÇİN SÖYLENEN

Mersiyeler

— Mustalah olanlar mensureye çevrilmiştir —

Şeh Hüseyin-i Kerbelâdır âşikhane muktedâ,
Ey gönül gel âşık isen kıl o şâhe iktidâ
 Vâkıât-ı Kerbelâyı yâdedip kan ağla kim
 Dirliği koy, eşki çeşmin kıl da mecrâyı belâ..
Serteser tuttu cihânı Şâhivârın mâtemi..
Yaktı eflâki bütün hep teşnegâmı Kerbelâ..
 Bikese zulmü eziyet âdet-i çarhdan mıdır?
 Ehli beyti târumar etti bu çarhi bîvefa..
Kavm-i Süfyâne verüp ah, saltanat sâ mânını,
Şâdumân oldu Yezidi ekferi lânet feza..
 Busegâhı Mustafâ iken o şâhın gerdeni,
 Nice hançer vurdular bilmem güruhu eşkiya?..
Desti âdâde esiri zulm ile âlûdeler,
Hiç reva mı hanedânı Haydere bunca cefa?
 Ey Yezid, etbaina ecdadına lânet senin,
 El'amân Süfyanilerde zerrece yokmuş vefa.
Cismi pâki Hazreti Şâhı şehidânı bugün,
Koydular uryân Yezidân-ü Yezidi bîhâyâ
 Bilmediler sıptı ekremdir o şâhi muhterem
 Vâli di şânında Kur'anda okundu "Hel etâ"
Hangi müslim irtikâp eyler bu kârı müthişi,
Ümmetimidir diyemez vallâhi Peygamber ana
 Kûhi gurbette yetimânın figanü nâlesi
 Hep Hüseyinî nağmesile verdi eflâke sedâ
Haşredekan ağlasam gitmez bu sinemden elem
Ehli beytin mâtemile cânımı kılsam fedâ
 Dimişem (Kâlûbelâ) de hanidâne bendeyim,
 Hamdülillâh kelbi bâbı Hayderiyem **Aşkiyâ**

Mensuresi

Âşıklar için, kendine uyulacak yegâne imam, Şah Hüseyin Kerbelâdır. Ey gönül! Eğer âşık isen hiç durma ona iktida et.

Her zaman Kerbelâda geçen vak'aları hatırlayıp kan ağla. Dirliği ve sevinci terkedip göz yaşlarını akıt. Görüyorsun ki, cihanı baştan başa o Şahın mâtemi kapladı. Kerbelâda susuz ölenlerin feryâdı bütün eflâki yaktı, tutuşturdu.

Kimsesiz kalanlara zulüm ve eziyet etmek bu dünyanın âdetinden midir ki, bu vefasız çarh, ehli beyti târûmar etti?

Kavmi Süfyane de Saltanat sâ mânını verdi, Yezid mel'ununu sevindirdi.

Hüseynin gerdenini nice defalar Hazreti Peygamber öpmüş iken, bu eşkiya güruhu utanmadan bu gerdene nasıl hançer vurdular bilmem ki? Hanedanı Hayderin düşmanlar elinde esir olması revayi hak mıdır?...

Ey Yezid! Senin etbana, ecdadına lânet olsun. Sizlerde cidden vefa denilen şeyden zerrece eser yokmuş.

Utanmaz hainler, bugün Hazreti Hüseyin temiz cesedini kanlar içinde uryan bir halde bıraktılar. O muhterem zâtın Hazreti Peygamberin torunu olduğunu bilmezliğe geldiler. Babasının hakkında (Hel'etâ) sûresi nazil olduğunu anlamazlığa vurdular.

Acaba bu müthiş işi hangi müslim irtikâp edebilir? Böyle fena iş tutanı Peygamber hiç ümmetim diye tanır mı? Vallahi tanımaz.

Gurbet ellerde yetimlerin ahü nâlesi (Hüseynî) makamında bütün kâinatı titretiyor ve eflâke kadar ün veriyor.

Mahşere kadar Ehli beyt için kan ağlasam bu sinemde elem bitmez, tükenmez. Onun râhına can vermeye hazırım. Esasen (Kalûbelâ) da hanedana belî diyenlerdenim. Ey **Aşki!** Allaha hamdolsun ki, Hayderin kapısında kendisinin sadık köpeğiyim.

Resim : 22

Pir Mehmet Dede

Resim : 23

Şair Ali İlhami
(65 yaşında iken)

Sözleri eserimizde geçen Şair Kadimî

(Merhum Ali Rıza Öke, torunu Endercan ile bir arada)

Mah-ı matem erdi dilde firkat-ü hicranı bul
 Gel berû âşık fedayi cân edup cânanı bul
 Kerbelâ deşinde bikes teşne leb kurbanı bul
 Gör şehit olmuş yatur kanlar ile sultanı bul
 Var haber ver ravzai pâke şefaatkânı bul

Tuttu eflâki melâik ah ederler her demi
 Hep siyah ile kuşattı Rabb-i izzet âlemi
 Farz olup her mümine şah-ı şehidin matemi
 Gör şehit olmuş yatur kanlar ile sultanı bul
 Var haber ver ravzai pâke şefaatkânı bul

Nur-u çeşmi Mustafâ iken o şah-ı muhterem
 Bak o mazlûma nice kast ettiler ehl-i sitem
 Bikes-ü تنها kalup çöllerde o sahib kerem
 Gör şehit olmuş yatur kanlar ile sultanı bul
 Var haber ver ravzai pâke şefaatkânı bul

Ehl-i beytin duydular nâlân ü hem efganını
 Zerrece rahm etmeyip unuttular Allahını
 Ey gönül lânetle yâdet hep Yezit a'vanını
 Gör şehit olmuş yatur kanlar ile sultanı bul
 Var haber ver ravzai pâke şefaatkânı bul

Çün erişti Kerbelâya bir saday-i pür keder
 Noldun ey oğlum Hüseynim firkatın cânê değer
 Ceddi pâkin muntazırdır vuslatın bekler, diler
 Gör şehit olmuş yatur kanlar ile sultanı bul
 Var haber ver ravzai pâke şefaatkânı bul

Ruh-u pâki, nur-u çeşm Mustafâdır bu nida
 Erdiği dem asümanı kapladı ah-ü belâ
 Encüm-ü şems-ü kamer giydi siyah nurdan aba
 Gör şehit olmuş yatur kanlar ile sultanı bul
 Var haber ver ravzai pâke şefaatkânı bul

Ol nidaya can atıp şahı şehid-i Kerbelâ
 Dedi mazlumun bu gurbet içre ey Hayrünnisâ
 Bezm-i mihnettir bu sahray-i belây-i Aşkiya

Gör şehit olmuş yatur kanlar ile sultanı bul
Var haber ver ravzai pâke şefaatkâni bul

Bak neler etti o zalim bî vefa mel'un Yezit
Hanedan-ı Mustafâya ettiler zulm-ü şedît
Hânei mamuru viran eyleyip kavm-i aniyd
Gör şehit olmuş yatur kanlar ile sultanı bul
Var haber ver ravzai pâke şefaatkâni bul

Verme ağyare muhabbet dilde zevkin dūr olur
Âşık-ı âl-i aba ol köhne dil mamur olur
Bu vücut ikliminin her kûşesi pür nur olur
Gör şehit olmuş yatur kanlar ile sultanı bul
Var haber ver ravzai pâke şefaatkâni bul

Tâ ezel ah-ü belâya müptelâdır ehl-i dil
Bu rumuzu anlayıp pünhan olur esrar-ı dil
Aşkiya âyinei kalbden gubar-ı zühtü sil
Gör şehit olmuş yatur kanlar ile sultanı bul
Var haber ver ravzai pâke şefaatkâni bul

Mensuresi = (Ravze yadısi)

Ey âşık! Matem ayı geldi. Gönlünde Hüseyin'in ayrılık hasretini ara bul, beri gel; canını feda edip (cânan) ı bul. Kerbelâ çölünde kimsesiz kalan, dudakları susuzluktan yanan kurbanı ara bul. Gör ki, al kanlar içinde şehit olmuş nasıl yatıyor. Resulün ravzasına git de bu işten kendisine malûmat ver.

Ey âşık! Bugün âlemi eflâki âh ü vah eden melekler tuttu. Cenab-ı Rabbi izzet, âlemi siyah örtü ile kapladı. Her mümine şehitler şahının matemini farz oldu.

O muhterem şah, Hazreti Mustafânın gözünün nûru iken si-tem ehli olan hainler, bak o mazluma nice kast ettiler. Kerbelâ çölünde o kerem sahibini nasıl kimsesiz bıraktılar?

Ehli beytin iniltilerini, ah ü efganını o hainler işittikleri halde zerre kadar merhamet etmediler, sanki Allahı unuttular.

O müthiş hengâmda, Kerbelâ çölünde Fatımanın kederli ve elemli bir sadası işitildi:

— Noldun, ey oğlum Hüseyim! Senin firkatın canıma değdi. Cedd-i pâkin, senin vuslatını bekleyip, dileyip durmaktadır.

Bu müthiş sada zahir olunca bütün gök yüzünü ah ve belâ kapladı: Yıldızlar, ay güneş hep siyah nurdan birer aba giydiler.

Cenab-ı Hüseyin ol nidaya can atarak:

— Ey kadınların hayırlısı olan anacığım! Ben gurbet illerde mazlum ve kimsesiz kaldım. Eşkiyaların yatağı olan bu Kerbelâ sahrası bir belâ ve mihnet yeridir.. Şu acıklı halime bir bak.

Diye bağırdı.

O hain ve bivefa Yezit, gör ki, ne gaddarlıklar işlemiş, hanedan-ı Mustafâya ne şiddetli zulümler etmiştir; mamur olan hak evini, inat ve ihanetiyle viran etmiştir.

Ey âşık! Ağyara meyl ve muhabbet edeyim deme. Gönülden zevkin uzaklaşmasın, âl-i abaya âşık ol ki, eskimiş olan gönül evin yenilensin, mamur olsun. Vücudun ikliminin her köşesi nur ile dolsun.

Ezelden beri gönül sahipleri ah ve belâya müptelâdır. Bu gizli rumuzu sezenler bu sırları gönüllerinde saklamışlardır.

Ey Aşkî, zühtü takvâ tozundan kalbinin aynasını sil, cilâlandır. Kerbelâ çölünde şehit olup al kanlara bulanmış olan şahı bil, ravzai pâke varıp şefaatkâni ara bul.

— 3 —

İtmeyüp şâhı Peyemberden hâyâ, Haktan hazer,
Kûfede ol bîvefalar nakzı ahd etmiş meğer,
Kurretülayn-i Resuli eylemişler derbeder,
Var ise gel, hâtırı şâhı Resulüllah eğer.

Ey sabâ var, Kerbelâ deştinde eyle bir güzer,
Ver bize lûtfet Hüseyñ İbni Aliden bir haber!

Teşneğâne kıl nazar, bir katre su bulmuş mudur?
Gül'izarı Ahmedi Muhtarı gör solmuş mudur?
Kerbelâ toprağı al, kanlar ile dolmuş mudur?
Ol Hüseyñi Kerbelâya bak şehit olmuş mudur?

Ey sabâ var, Kerbelâ deştinde eyle bir güzer,
Ver bize lûtfet Hüseyñ İbni Aliden bir haber!

Kestiler mi gülbünü âli nebinin dâlını,
Kırdılar mı ol Aliyyülmurtazanın bâlını,
Hiç soran var mı yetimânın acep ahvâlini,
Eyle tahkik hanedanı ehli beytin hâlını,

Ey sabâ var, Kerbelâ deştinde eyle bir güzer,
Ver bize lûtfet Hüseyñ İbni Aliden bir haber!

Gel yetimler haline rahmet, Hüdanın aşkına,
Sadıkulva'dül'emin ol Mustafânın aşkına,
Fâtihi Hayber Aliyyülmurtazanın aşkına,
Kâffeı ervâhi pâki enbiyanın aşkına.

Ey sabâ var, Kerbelâ deştinde eyle bir güzer,
Ver bize lûtfet Hüseyñ İbni Aliden bir haber!

Hazreti Abbas şehit olmuş mu eyle cüstücü,
Kavmi Süfyan orduğâha eylemişler mi gulûv
Zaptına almış mıdır nehri Fıratı ol aduv,
Verdiler mi bak yetimâne acep bir katre su.

Ey sabâ var Kerbelâ deştinde eyle bir güzer,
Ver bize lûtfet Hüseyñ İbni Aliden bir haber!

Mâsumânı mazluman hep anda kurban oldu mu?
 Dide-i pâki Sekîne, Zeynep, alkan oldu mu?
 Şehribân, Gülsüm ve Leylâ hep perişân oldu mu?
 Ehli beyte bak esiri Âli Mervan oldu mu?

Ey sabâ var, Kerbelâ deştinde eyle bir güzer,
 Ver bize lûtfet Hüseyin İbni Aliden bir haber!

Bir haber yok mu **Harâbi** o şehten, hayretteyiz,
 Ağlarız şâmü seher biz derd ile firkatteyiz,
 Hâtırî nâşâdı pürhunuz demi uzletteyiz.
 Biz muhibbi hânedânız, sûz ile mihnetteyiz.

Ey sabâ var, Kerbelâ deştinde eyle bir güzer,
 Ver bize lûtfet Hüseyin İbni Aliden bir haber!

Mensuresi :

Peygamber Şâhından hiç utanmadılar. Hak korkusunu da hiç akıllarına getirmediler. Vefasız ümmetler Kûfede ahitlerini bozdular. Peygamberin göz bebeği olan evlâdını hor ve hakir ettiler.

Ey sabâ yeli! Eğer Resulûlahın hatırını sayarsan, ne olur Kerbelâ sahrasına yol uğrat. Bize Alinin oğlu Hüseyinden bir haber getir.

Ey sabâ! Kerbelâ sahrasına herhalde uğra! Yüreği susuzluktan yananlara bir nazar et, acaba bir katre su bulabilmişler mi? Yoksa Resulü Hüdanın bahçesinde yetişen o gonce güller sararıp soldular mı? Yoksa Kerbelâ çölü al kanlarla mı doldu? Acaba İmamı Hüseyin şehit olmuş mu? Peygamberin hatırı için bize haber yetiştir.

Acaba, Resulüllahın gül fidanının dalını kestiler mi? Ali Mur-tazânın kolunu kanadını kırdılar mı? Acaba yetimlerin halini hiç soran var mı? Ne olur, hanedânı ehli beytin halini tahkik et, acele bize bir haber ulaştır.

Ey sabâ, Kerbelâya var, araştır: Hüseyinin kardeşi Abbas ne oldu, gör hâlâ ordunun sakalığını yapıyor mu? Yoksa kavmi Süf-yan ordugâha hücum edip Fırat suyunu zaptına mı aldılar? Ve Abbası da mı şehit ettiler? Acaba yetimlere hâlâ bir katre su veren olmadı mı? Lûtfet tez elden bize bir haber getir.

Masumlar, mazlumlar ne haldeler? Hepsi de Kerbelâ sahrasında kurban mı oldular? Hüseyin kızı Sekîne ve kardeşi Zeynep gözlerinden kanlı yaşlar döküyorlar mı?

Şehribânû, Gülsüm, Leylâ ne âlemdeler? Onlar da mı perişan oldular? Yoksa Âl-i Mervanın eline esir mi düştüler? Ne olur ey bâdi sabâ! Ehli beytin acıklı hallerinden bize malûmat getir.

Ey Harâbi! O şahtan bir haber alamadık, hayretlere boğulduk, kaldık. Gece ve gündüz gözyaşları dökmekteyiz. Hüseyin ayrılığın yüzünden dertlere düştük, bizde hiç sevinç emaresi kalmadı. İçerimiz kan ile doldu. Bu halimizle el yüzüne çıkamaz olduk. Kûşei vahdete çekildik. Hüseyin mihnet ateşile yanıp yakılmaktayız.

— 4 —

Sanma devran ki Muharrem ayın ilân etti,
 Tîgî advanını izhar-ü nümâyân etti,
 Açtı mâtem kapusun âlemi giryan etti.
 Âl-i Süfyanı fakat mazhar-ı ihsan etti.

Kanını döktü Hüseyin ciğerin kan etti.
 Ehli beytin akıtup göz yaşın umman etti.

Şimr'i melun çekerek cevru cefâ hançerini,
 Bastı tâ sinesine payı sitem küsterini,
 Bedeninden ayırıp ah, mübarek serini
 Hûni pâkile hizap etti ruhı enverini

Kanını döktü Hüseyin ciğerin kan etti.
 Ehli beytin akıtup göz yaşın umman etti.

Ümmü Gülsüm kapanıp yerlere hemçün âhû,
 Yolarak saçlarını Zeyneb-ü Şehribânû,
 El'ateş gû iken evlâdı Muhammed yâhû,
 Bu ne advan ki yine vermemiş âdâ bir su.

- Kanını döktü Hüseyin ciğerin kan etti,
 Ehli beytin akıtup göz yaşın umman etti.

Aliyül'asgarını gösterip ol şâhi vahit,
 Dedi bir savti bülent eyle ki ey kavmi Yezit,
 Etmeyin bâri bu mâsumu ciğer teşne şehit,
 Medet Allah için olsun bakın ol kavmi pelit.

Kanını döktü Hüseyin ciğerin kan etti.
 Ehli beytin akıtup göz yaşın umman etti.

Allah Allah bu ne esrarı hüküm pîrâdır,
 Hânumansuzü ciğer düzü esef efzâdır,
 Beni mazûr tutun derdile dil şeydâdır,
 İbni Süfyan gibi nezdimde felek rüsvâdır.

Kanını döktü Hüseyin ciğerin kan etti,
 Ehli beytin akıtup göz yaşın umman etti.

Ey' iden Ahmedî Muhtara salâtü hürmet,
Yok mudur zerre kađar sende mürüvvet, gayret,
Âlü evlâdına eyler mi bu cevri ümmet,
Yine mi etmiyelim kavmi Yezide lânet,

Kanını döktü Hüseyin ciğerin kan etti,
Ehli beytin akıtup göz yaşın umman etti.

Lânet ol kelbi kurun sıfat-ü hey'etine,
Dili cân-ü ciğerü, peyker-ü pâyü serine,
Kavmi ensâr-ü tebâr-ü hademü leşkerine,
Ki geçüp her biri (**Kâzım**) o pelidin yerine..

Kanını döktü Hüseyin ciğerin kan etti,
Ehli beytin akıtup göz yaşın umman etti.

Mensuresi :

Devran, Muharrem ayını ilân etti sanma. Düşmanlık tîğını sıyırarak herkese gösterip ayan etti. Matem kapısını açtı, bütün kâinatı ağlattı. Yalnız bir istisna ile âli Süfyânı ihsana mazhar etti. Hüseyin kanını dökerek ciğerin pürhûn etti. Umman denizi gibi ehli beytin gözyaşlarını döktürdü.

Şimr-i mel'un hançerini çeküp Hüseyin göğsüne murdar ayaklarını basarak başını kesti. Mübarek bedeninden ayırdı. Temiz kanıyla Hüseyin al yanağını ıslattı.

Ümmügülsüm bu hali görünce ahû gibi yerlere kapandı. Zeynep ve Şehribânû saçlarını yoldular, âh u enîn ettiler. Muhammedin çoluğu çocuğu (el'atş, el'atş) diye susuzluktan ciğerlerinin yandığını feryat ederken bu ne müthiş düşmanlık ki o hainler bir katre su vermediler, Hüseyin kanını döküp ciğerini püryan ettiler.

Müminlerin şahı bir aralık kundaktaki yavrusu Ali Asgarın susuzluktan ağlamasına dayanamıyarak, at üstünde kucağına aldı. Yezit ordusuna hitab ederek :

— Ey kavmi Yezit! Allah aşkına olsun bu mâsum, körpe yavruya bâri merhamet edüp bir katre su verin.

Diyerek yüksek sesle bağırdı. Fakat o katı yürekli hainler hiç kulak asmadılar. Üstelik zavallı yavruyu da bir okla vurup şehit ettiler. Hüseyin göz yaşını döktüler. Ehli beyti dilhun ettiler.

Resim : 25

Şair Hadi

— Minyatür resminden —

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

۵

مولودم ایل طهرینه ناره نینه انتسابیم کجاری

بیانه ایبه نفس

بیر دو الیم اولدی رها
ترجیحی بقیه
بیک آینه انسه طهرینه کاه
ایریشیم صوره ناله الیم رها

مر زنده فوره تورلوب صفیم آره
اوده بی یا شنده طهرینه آزارنه
صحنه علی صلی رده بابا ذلت
خیره شکر همه اولسونه کلیم انکلاه

نام اربیب ایبه ضربی اولیم
ایرینلرک آیانه سزایی اولیم
صفه رخصتی کتایی اولیم
عنه اولسونه اوتقوبانه اهری کوناق

کجری ۵۹
سنه ۱۲۹۲
تاریخ اولون سنه ۱۲۹۲
ایرینلرک

No. : 26

Edip Harâbi'nin yazı kılışesinin yeni harflerle oku nuşu :

Bismillâh ve Bismişah

(Mevlûdum ile tarihi nâzenine intisabım tarihlerini beyan eden ne festir :

(Nefes :

(Peder ve validem oldu bahane, Mercelebahreyni yeltekiyane, Bin iki yüz altmış dokuzda kâne, İriştım sûreta geldim cihane...

(Berzaktan kurtulup çıktım aradan, On yedi yaşında doğdum anadan, Mehmed Ali Hilmi Dede Babadan, Çok şükür hamdolsun geldim imkâne...

(Nâımım Edip idi Harâbi oldum. Erenlerin ayak türabı oldum. Hakkın bir mukaddes kitabı oldum, Aşk olsun okuyan ehli irfane.

(Şimdiki halde 59 yaşındayım, tarihi intisabım kırk iki seneye baliğ olmuştur.

8 Eylül 327

Edip Harâbi

Allah Allah, bu ne sır ve hikmettir ki, hânümanlar söndü, ciğerler yandı. Esef ve elem verici haller zuhûra geldi.

Yezit mel'unu, Hüseyin kanını döküp ciğerini kan etti. Ehli beytin göz yaşını umman halinde akıttı.

Ö mel'unun yerine geçenerlere ve o kudurmuş köpeğin sıfat ve heyetine, gönlüne, canına, ciğerine, başına, ayağına ve o kavma vardım edenlerin askerine, ve hizmet edicilerinden her birine; ey Kâzım lânet olsun.

AŞR-İ ZİLHİCCE VE AŞR-İ MUHARREM

— 5 —

Zebh-olundu mâh-ı sâbıkda Menâ kurbanları
 Mâh-ı cârîde kesildi Kerbelâ kurbanları
 Küştekan-ı ol ayın ber mucib-i tenzîl idi
 Muktezâyı hâl-i tebligatı Cebrâil idi
 Ol ayın kurbanları mensub-u İsmâil idi
 Katlolunmuştur bu ay ammâ Hüdâ kurbanları
 Nakarat

Bundaki kurbanıyan hassanı dergâh-ı ilâh
 Cümlesiydi nûr-i pâk-i zülcelâle cilvegâh
 Bak ne kurbanlar kesildi yevm-i âşurâda âh
 Bunlara benzer mi hiç iydi duhâ kurbanları
 Nakarat

Resmdir islâm olan su gösterir kurbânına
 Kimse seyrâb etmeden kurbanı kıymaz cânına
 Bir de bak dikkatle yâhû Kerbelâ meydânına
 Hep boğazlandı susuz âli abâ kurbanları...
 Nakarat

Meyyit olmak resm iken derhâl medfun-i türâb
 Kaldılar çöllerde hep mâruz-u cesr-i âfitâb
 Peyker-i sad çâk ile üryân-ü büryân şeyh-ü şâb
 Nâz-perver ehli beyt-i Mustafâ kurbanları
 Nakarat

(Hâk) den kurbanı kaldırmak dahi mûtad iken
 Yevm-i âşurâda bu resm olmadı câri neden
 Kaldı üç gün üç gece sahrada bi gâsl-ü kefen
 Kumlar üstünde Resul-i Kibriyâ kurbanları

Nakarat

Kuzuyu cins-i fedâdan halk noksan ettiler
 Leyk Büllehânîyan andan da kurban ettiler
 Süd emer etfâli de mağruz-u peykân ettiler
 Kıldılar bu nakzi ikmâl asfiyâ kurbanları
 Nakarat

Na'sı maktûle ihânet bir sitemdir dil-hıraş
 Eylemez bu fi'li kâfir de olursa bağı tâş
 Atların tırnaklariyle oldu lâkin hurde hâş
 Sîm-i ten, nâzik beden, deşt-i belâ kurbanları
 Nakarat

Kâbe bu ayda neden giymiş libâs-ı mâtemi?
 Yâ neden gözden akıtmış dürrü eşki zezemi?
 Bağırını dâim hacerle döğmesi beyhude mi?
 Katolunmuştur bu ay yoksa safâ kurbanları
 Nakarat

Arşı Rahmân korkarım çöksün yıkılsın yerlere
 Hâleti gâşy ârız olsun Hazreti Peygambere
 Ellerinde hep kesik başlar giderken mahşere
 Bir alay hûnin kefen yevmül-ceza kurbanları
 Nakarat

Kaahir ismin cilvesâz etmez mi Rabbül-âlemîn
 Zârü zâr etmez mi giryân enbiya-ü mürselin
 Rabbenahkem beynenâ mabeyne kavmezzâlimin
 Söyledikçe **Fâtîme Hayrûnnisa** kurbanları
 Zebh-olundu mâh-ı sâbıkda menâ kurbanları
 Mâh-ı cârîde kesildi Kerbelâ kurbanları

Mensuresi :

Geçen ayda (Menâ) kurbanlarını zebh ettiler. İçinde bulunduğumuz ayda da Kerbelâ kurbanlarını kestiler. Geçen ayın kurbanları, hakkın emriyle ve Cebrâilin tebliği veçhile İsmâile mensup kurbanlar idiler. Bu ayın katolunan kurbanları ise doğrudan doğruya (Allah) kurbanlarıdır.

Kerbelâda kesilen kurbanlar dergâhı ilâhiyenin has kurbanlarıdır. Cümlesi de Celâl sahibi ulu Tanrının nuru zatına mazhar ve cilvegâh olmuşlardır.

Hele bak, yevmi Âşûrâda kesilen kurbanlar, iydi edhada kesilen kurbanlara hiç benzemiyorlar mı?

Müslümanlar, kurban bayramında kesecekleri kurbanlara ilk önce su gösterirler. Ezeldenberi âdet böyle cârî olmuştur. Şimdi-

ye kadar hiçbir kimse kurbanının susuzluğunu gidermeden boğazına bıçak çalmamıştır. Fakat bir de dikkatle şu Kerbelâ meydanına bakınız ki, bütün âl-i abâ kurbanlarını susuz doğradılar.

Ölülerin hiç vakit geçirilmeden hemen toprak altına gömülmeleri âdet olagelmışken, bu hal Kerbelâ ölülerine teşmil edilmedi. Ehli beyti Mustafânın nazlı yetişmiş genç ve ihtiyar bütün ölüleri, çehreleri param parça olmuş bir vaziyette güneş köprüsünün altında kavruldular, kaldılar..

Yevmi Nahirde kurban kesildiği zaman onu yer yüzünden hemen kaldırırlar. Bu âdet yevmi âşûrâda niçin câri olmadı, Resuli Kibriyânın kurbanları tam üç gün üç gece kırgın kumlar üstünde gasilsiz, kefensiz terkedildiler, buna sebep ne?

Kuzunun kurbanlığına Hak ve halk râzı olmayarak bunu fedadan noksan tutmuş ve istisna etmişken, Ebûleheb giderinde olan münâfıklar kuzuya kıydılar. Kerbelâda süt emen yavruyu bile oka hedef tuttular ve kanını Hüseyin kanına karıştırdılar. İşte Kerbelâ safileri bu noksanı da ikmal etmiş oldu. Yani kuzuyu da kurban vermiş oldular.

Katledilmiş bir ölüye ihanette bulunmak, yani ezâ ve cefâ etmek tüyler ürperten, ciğerler parçalayan kötü bir hâlettir. Böyle kötü işi bağı kara taş gibi olan veya dini ayrı olan kâfirler bile işleyemezler.. Ne çare ki, Kerbelâ çölünün gümüş tenli nâzik be-denli şehitleri, o mel'unların atlarının tırnaklarile hurdehaş olur.

Kâbe bu ayda, neden mâtem libâsı giydi? Ve niçin gözünden inci gibi zezem yaşı akıtıp durmaktadır? Mütemadiyen bağı kara taşla döğmesi beyhude olmasa gerek.. Galiba bu ayda (Safâ) kurbanları katlolundular da ondan...

Ellerinde kanlı kefenleri ve koltuklarında kesik başlarile mahşere giden bu hak kurbanlarını görünce (arşı rahmân) utan-cından yerlere çöküp yıkılacak diye korkuyorum.. Ve Hazreti Peygamber, bu elim hâli görünce baygınlıklar geçirecek diye tüylerim ürperiyor.

Fâtımatüzzehrânın yetiştirdiği bu kurbanlar bu acıklı manzara ile dergâhı ilâhiye varınca :

— Yarab! Bizim beynimizle, zalimlerin beyninde hükmü adaletini göster.

Diye bağıracaklar, o zaman Cenabı Hakkın (Kaahir) ismi silvesaz etmez mi sanıyorsun? Bu hâli gören nebiler ve mürseller zârü zâr ağlaşup feryat etmezler mi hiç?

Elbette ki, ehli beyt evlâdına kıyanlar Cenabı Rabbül'âlemînin (kâhhar) okuna hedef olacaklar, ve yaptıkları bu soysuzca hareketlerin cezasını çekeceklerdir.

Aşr-i Muharrem

— 6 —

Bu gece Şâhı Peygamber ağlar
 Bu gece Fatime, Hayder ağlar
 Bu gece Aliyyi ekber ağlar
 Bu gece Hur-ü Melekler ağlar
 Ki sabah kербü belâ kan oluyor

Bu gece Zeynep eder âh-ü figan
 Bu gece çünkü olur sinesi kan
 Bu gece Zeynel'abâ oldu hazan
 Bu gece Âli Resule düşman
 Ki sabah bağrına oklar atıyor

Bu gece soldu baharı cennet
 Bu gece giydi libası zulmet
 Bu gece indi semadan mihnet
 Bu gece yandı nihali hasret
 Ki sabah kavmi Yezit şâd oluyor

Bu gece mihver-i dünya yıkılır
 Bu gece ziynet-i Zehra dökülür
 Bu gece âleme zulmet çekilür
 Bu gece kanlı kefenler biçilür
 Ki sabah Âli Resule sarılır

Bu gece zulm-ü sitem neyzeleri
 Bu gece kopmadadır meyveleri
 Bu gece yaktı bütün dertlileri,
 Bu gece âl-i Resûl haymeleri
 Ki sabah zulmile vîrân oluyor

Bu gece kıldı veda sıpti Nebî
 Bu gece ağladılar âl-i Ali
 Bu gece söndü چراغı ezeli
 Bu gece Fâtimenin nazlı gülü
 Ki sabah goncası biser kalıyor

Bu gece âl-i Resûl ağladılar
Bu gece sinelerin dağladılar
Bu gece cümlesini tığladılar
Bu gece haymelerin avladılar
Ki sabah mihr-i felek kan oluyor

Bu gece ibni Ali sıbtı Resûl,
Bu gece şâhı şehit necli Betûl
Bu gece validine kıldı vüsûl
Bu gece âli Hüseyin oldu melûl
Ki sabah cümlesi bîkes kalıyor

Bu gece arşı Hüda giydi siyah
Bu gece şevkini mahveyledi mâh
Bu gece noldu Hüseyine eyvah
Bu gece ruhu Ali eyledi ah,
Ki sabah oğlu perişan oluyor

Bu gece nâle vü efgân demidir
Bu gece matem-i canan demidir
Bu gece Aşkîya î mân demidir
Bu gece ah-ı yetîman demidir
Ki sabah ekber-i tûfan oluyor

— 7 —

Düştü Hüseyin atından, Sahrây-ı Kerbelâye
 Cibrîl git haber ver, Sultan-ı Enbiyaye!
 Arz eyle yâ Muhammed! Ey Padişah-ı levlâk
 Mânendi zâti akdes ol sen dahi elemnâk
 Oğlum Hüseyne nitti, gör bu güruh-i nâpâk
 Nefrin ola bu kavm-i bî şerm-ü bi hayaye
 Nakarat

Ey cedd-i serfirâz-i nureyn-i neyyireynin
 Bir başka hâle girmiş dünyada nur'i aynın,
 Döş-i mübarekinde gezdirdiğin Hüseynin,
 Bâşı kesildi geçti ser neyze-i cefaye
 Nakarat

Maktûl olan eğerçi mazlum-ı ıtretindir
 Leb teşnei zülâl-i didar-ı hazretindir
 Var katilin de seyret kim kendi ümmetindir
 Lânet bu nâkesanı bi rahm-ü bi vefaye
 Nakarat

Söyler kelâm-ı hakkı, batıl güruh işitmez
 Gittikleri tarîka gebr-ü mecûsi gitmez
 İslâma bu cefayı kâfir de olsa etmez
 Müslim denilmez asla bu kavm-i eşkiyaye
 Nakarat

Kur'an edüp tilâvet Tâhâyı öldürürler
 Katleyeyüp İmamı Yâsin ederler ezber
 Al kanlara boyandı dürdâne-i Peyember
 Bak ne sitekler oldu evlâdı Hel-etâyeye
 Nakarat

Nerde Yahudilerden, bu zulmü gördü İsâ
 Fir-âvndan bu gadri görmüş değildi Musâ
 Kimdir Hüseyne benzer olsun Muhammed âsâ
 Bu cehliyan elinde üftade bin belâye
 Nakarat

Aşk olsun ol şehidi kûy-i vefaya elhak
 Al kanı ile verdi ruhsar-ı aşka revnak
 Meydan-i pâk-i aşkta bâşı kesildi nâhak
 Tâ meşk olan bu aşk-ı uşşak-ı mübtelâye

Nakarat

Bezm-i elestin olmuş, sermest-i câm-ı aşkı,
 Halka lisan-ı Haktan söyler kelâr-ı aşkı,
 Teşrif için kudüm-ü pâk-i makam-ı aşkı,
 Bâşı elinde girdi dergâh-ı Kibriyaye

Nakarat

Feryad-ü cümbüşünden ey rûzigâr-ı mihnet
 Söndü çerağ-ı imân, soldu gül-ü risâlet
 Sayd oldu gerkesâne ankay-ı kaaf-ı vahdet,
 Dam-ı kazaya düştü sîmürgu arş-ı paye,

Nakarat

Ol şaha eyledikçe her dem hucum-u leşker,
 Ok üzre ok vururlar, hançerler üste hançer
 Meydanda şehper açmış tavus-u arşa benzer
 Hayf ol gurâp esîri ferhunde per hümâye

Nakarat

Bir hadde erdi zahm şimşir-ü tir-ü neyze
 Kim olmuş ol garibin azası riyze riyze
 Ağuş-u izzetinde bak beslenen azize
 Bir merhamet eden yok mahub-u Murtezaye

Nakarat

Eyvah eğer bu işten Zehra olursa agâh
 Eyler cihan-ı kutsî mağruz-i şulei ah
 Bir nağre ile sarsar hep kâinatı billâh
 Mazlumenin bu âhı ateş saçar semâye,

Nakarat

Divan-ı intikama geldikte işbu ümmet,
 Ol dem olur hüveyda, ateşfeşân kıyamet
 Kimden umar şefaât, kimden arar selâmet,
 Kim ki eziyyet eyler Peygamber-i Hüdâye

Nakarat

Ey arşı tâcîdar-ü vey sidre şehsuvarı,
 Mahrum-u lûtfün etme, bu Abd gamküsarı
 Feyzi şefaatinle güldür o eşkibarı
 Geldikte ruz-i mahşer divânı Kibriyâye

Neeli mükerreminçün giryan olan muhibban
Handan olur o gün kim, eyler cihanı giryan
Sensin Őefi-i isyan, sensin, kefil-i gufran
Bilcümle dúsitan-ı sultan-ı evliyaye.

Düştü Hüseyin atından sahrayı Kerbelâye
Cibril, git haber ver Sultanı Enbiyaye,

**CENABI HÜSEYNE, DEDESİ HAZRETİ MUHAMMED
TARAFINDAN KERBELÂ CÂNİBİNE GİTMESİ
İÇİN RÜYASINDA VUKUA GELEN TAVSİYEİ
RİSALETPENAHİDİR (1).**

— 8 —

Hazır ol oğlum Hüseynim Kerbelâ kavgasına
Kârıvanı ehli beyti çek belâ sahrasına
Terk-i candır kurbi Rabbül'izzete şart-ı vüsul
Himmet et ol devlet-i uzmayı kesbe çare bul
Zevki yok, alâmı çok ömre nihayet ver oğul
Vadi-i aşkın çekil iklim-i feyz efzasına
Nakarat

Etmedikçe âşık-ı müştâk-ı ifnayı vücut.
Görmez envar-ı hakikatten tecellâyi şühut
Hâk-ü hûne düşmedikçe yoktur imkân-ı suût.
Barigâhı sidrenin bam-ı felekfersasına
Nakarat

Zebhten bâk etme çün (İbnizzebiheyn) oğlusun
Şebli Haydarsın, dahi sultan-ı kevneyn oğlusun
Cilve fermay-ı makam kaabı kavseyn oğlusun
Çık azizim sen de kavsi kurbün ev-ednâsına,
Nakarat

Ger takarrübse muradın aşk-ı şâhenşahına
Var götür kurbanların teslim besmelgâhına
Bakma bîkes ümmehâtın nâle-i cengâhına
Hem ilişme anların feryad-ü vaveylâsına
Nakarat

Katlini temhit için, nâhab-ı râhattır Yezid,
Etme tedbirinden (eshabı Sakif) i na ümit,
Olsun âdayı Hüda tenhalığından müstefit,
Ninuvanın rihlet ile deşt-i şivenzâsına.
Nakarat

[1] Bu ve bundan sonra gelecek birkaç mersiye Vâveylâdan alınmıştır.

Ummadık cevri bana bu kavm-i gaddar ettiler,
Emrimi müstehziyâne redd-ü inkâr ettiler
Âkibet Kura'nı da ihrak-ı binnâr ettiler
Gayri mâna verdiler elfâzına, imlâsına

Nakarat

Şer'imi tezyife kalkıştı gürûhu eşkiya,
Pây-i tahkirât ile çiğnendi ahkâm-ı Hüda,
Çektiğim zahmetler oldu hep heba ender heba,
Âlet oldu din-i Hak mel'unların dünyasına

Nakarat

Zayi olmuş hakkımı sây et de istirdât kıl,
Târumar olmuş binay-ı şer'imi âbad kıl,
Kendini ifna ile ipkasına imdat kıl,
Büsübütün mahvolmadan bâri çalış ihyasına

Nakarat

Bastı tûfan-ı dalâlet arzı ey Nuh-u zaman,
Ümmet-i merhumeyi fülk-i necata al heman
Aç, o fülk-ü himmete kanlı kefenden bâdibân,
Zevrak-ı cismin dahi sal hâk-ü hûn deryasına

Nakarat

Bildiğim mahlûk ise bu zümrei Mervaniyan,
Bî hayâ bir kavmdir mazluma vermêzler aman
Kan dökerler ahzisar etmek dilerler her zaman,
Benden ol Bedr ü Huneyn işbahına ircasına

Nakarat

Muktezay-ı maslahat sulh eyledi oğlum Hasen,
Harbdir şimdi fakat ıslah-ı dini gösteren,
Başka türlü sönmez işbû âteş-i cevri-ü fiten,
Seyl-i hunab-ı şahadet çaredir itfasına

Nakarat

Harikulâde şahadetle eya Şah-ı Hicaz,
Enbiya-ü evliyadan bul kemal-i imtiyaz
İsm-i pâkin lâligün kanınla (Narullah) yaz
Barigâh-ı Zülcelâlin tarım-ı alâsına

Nakarat

Kanına kanı karışsun Şîr-hâre Asgarın
 Gark-ı hûn olsun dahi Abbas ü Avn ü Caferin
 Hilkatên hulkan bana benzer Aliyyül-ekberin
 Kendi destinle kefen giydir kadd-i zibâsına

Nakarat

Kardeşin kolsuz şehit olsun da devrilsin alem,
 Şerbet-i şafi deyu, bimarın içsün zehr-i gam,
 Ahuvan-ı Yesrebü Batha kazalan-ı harem,
 Cümle say dolsun diyar-ı Kûfenin nesnasına,

Nakarat

Destine değmezse âşûrâda ger âb-ı Fırat
 Abdes al, al kanla kıl sen âşıkane bir salât,
 Titresün tekbir-ü tehlilinden oğlum kâinat
 Lâyık olsun, kıldığın mevlâların mevlâsına

Nakarat

Hâme-i dildûz peykân bâ medad-u hûnu ser
 Mus'haf-ı ruhsarına yazsun mübarek sûreler
 Nakşolonsun nâsiyende hattı venşekkulkamer
 Mazhar olsun suretin tefsirine, mânasına

Nakarat

Câmıbeyninde şehidân-ı melâik manzarın
 Çâk ber çâk olduğu hâlette nazik peykerin
 Re'si maktuun bir elde diğer elde Asgarın
 Gir bu suretle Hüdanın mahşer-i Kübrasına

Nakarat

Dök fezay-i mahşere yekser benatı Haydarî
 Dâvet et zalimlere kahr-ı Hüdayı ekberi
 Dâdihâh ol tarümar eyle safufu mahşeri
 Başka bir şuriş füzun et mahşerin kavgasına

Nakarat

Her beliyyata husul olsun ten-i mihnetresin
 Hazreti Kur'an gibi yansun hıvam-ı akdesin
 Bî peder etfal-i mâsumun benat-ı bîkesin
 Destigîr olsun gerek Samın eşerr-i nâsına

Nakarat

Mahv-ı mutlak, ol nüfuzu hükme eyle içtihat..
 Kıl cahim ü cenneti, fermanpezir-i inkiyat
 Düşmenanın nâ murat et, dustianın bermurat,
 Çaresaz ol anların dünyasına ukbasına.

Nakarat

Hâlik ihmal eylemez a'daya mühlet verse de
 Hakkı elbette eder ihkak-ı (nârun mu'sade)
 Var kıyas et hal ü şanın hasmı zir-i haşrede
 Müddei bizzat Mevlâdır bu kan dâvasına

Nakarat

Zahm-ı hunin-i şehidan gül gibi hâlâ güler,
 Güller açmıştır ten-i naziklerinde yareler,
 Gülşen-i Peygamberî seyretmek istersen eğer
 Uğra bir dem Kerbelânın dilküşa sahrasına

Nakarat

Seyr kıl bir kere sen ol zahid-i bî gayreti,
 Eylemiş bu feyzden mahrum-u ehl-i sünneti,
 Kendisince ıyd-ı ekberdir mezarın vahşeti,
 Kim ki, eyler itina Şah-ı şehidin yâsına,
 Hâzır ol oğlum Hüseynim! Kerbelâ kavgasına,
 Kârivan-ı ehli beyti çek belâ sahrasına!

Mensuresi :

Ey yiğit Hüseynim! Kalk Kerbelâ kavgasına hazırlan; ehli beyt kervanını belâ sahrasına çekmenin zamanı geldi. Cenabı Rabbi izzete vâsil olmanın en kısa yolu canını terketmektir. Gayret edip o büyük devleti kazanmağa çare ara. Ey yavrum! Zevki olmayan, o nisbette de elem ve kederi çok olan şu ömre artık son ver. Aşk vâdisinin feyz verici geniş iklimine çekil.

Müştak olan âşık vücudünü yok etmedikçe hakikat nurlarının tecellisine şahit olamaz. Kanlara bulanıp toprağa düşmedikçe yükselemez, feleğin yüksek damına, yâni arş-ı âlâya çıkamaz.

Kesilmekten, yâni kurban olmaktan hiç çekinme.. Zerre kadar fütur getirme. Sen iki kurban olmuş hânedanın oğlusun.

İki cihan sultanının gözbebeği, Haydar-ı Kerrarın oğlu olduğunu hatırlıdan çıkarma.. Aziz çocuğum, (Kabe kavseyn) makamından dem uran ve cilve gösterenlerin neslinden olduğunu hiç unutma.. Sen de o makama çıkıp yerleşmeğe çalış..

Eğer muradın, padişahlar padişahının aşk iklimine yaklaşmaksa hemen kurbanlarını onun boğazlanma mahalline ulaştır.. Kimsesiz kalan anaların canlarından kopan nâle ve feryatlarına hiç bakma.. Onların vaveylâlarına ehemmiyet vereyim ve ilgileniyim deme.

Yezit, senin katlini düşüneliden beri rahat uykusunu kaybetti. Kendi adamlarıyla seni öldürme yolunu arıyorlar.. Bu tedbirlerinde Hak düşmalarını ümitsizliğe düşürme.. Varsınlar senin yalnızlığından faydalansınlar.. Sen (Ninuva) nın nâle ve efgan bucağına yönel..

Bu gaddar kavın bana neler etmediler, neler? Hiç umulmadık cevirleri bana reva gördüler.. Benim verdiğim din emirlerini istihza ile karşıladılar, red ve inkâr ettiler.. Akibet kelâmullahı da ateşe atıp yaktılar.. Kur'anın kelimelerine, harflerine yanlış mânalar verdiler..

Bu eşkiya güruhu benim şer'imi tagyir ve tezyife kalkıştılar.. Allahın hükümlerini ayaklarıyla çiğneyip tahkir ettiler.. Benim çektiğim bunca emekler heba ender heba oldu. Bu melunlar hak dinini, dünya menfaatlerine âlet ettiler..

Ey Hüseyim! Benim zayı olmuş hakkımı geriye al.. Yıktıkları şeriat binasını yeniden tamir ve âbâd et.. Kendini kaybetmek bahasına da olsa şer'in ipkasına imdat et.. Büsbütün mahvolmadan bari ihyasına çalış..

Ey zamanın Nuhu olan Hüseyim! Yeryüzünü dalâlet tûfanı kapladı.. Ümmeti merhumeyi necat gemisine bindir. O himmet gemisine kanlı kefenden yelken aç, vücudun gemisini de o kan deryasına salıver gitsin..

Bu Mervaniyan zümresi benim bildiğim mahkûmlarsa çok edepsiz ve utanmaz bir kavimdir. Mazlum olanlara hiç aman vermezler.. Her zaman kan dökerler ve intikam almak isterler, Bedir ve Hüneyn gazalarındaki mağlûbiyetlerinin acısını çıkarmağa çalışırlar.

Zamanın maslahatı icabı olarak oğlum Hasan sulh yapmıştı.. Fakat şimdi dini ıslah edecek yeğâne çare harbdır. İşbu fitne ve cevr ateşleri başka türlü sönmeyecektir. Bunu söndürmek için biricik çare şehit olmak ve sel gibi kanını akıtmaktır..

Ey Hicaz Şahı! Olagan üstü şahadetinle, enbiya ve evliyadan kemal-i imtiyaz bul. Temiz ismini, kırmızı kanınla Barigaâh-ı Zülcelâlin yüksek makamına (Allah intikamı) diye yaz..

Süt emen Ali Asgarının kanı, senin kanınla karışsın.. Abbas'ın, Avn'ın, Cafer'in kana gark olsunlar; yaradılışça ve ahlâkça tam bana benzeyen Ali ekber'ini kendi elinle kefenlere sar.. Kardeşin Abbas'ın kollarını düşünsünler de ordunun sancağı devrilsin, şifa verici şerbettir diye hastaların hep gam zehiri içsinler.. Mekte ve Medinenin bütün geyikleri bile, Kûfe diyarının maymun ve şebek yüzlü insanların ağına tutulsunlar..

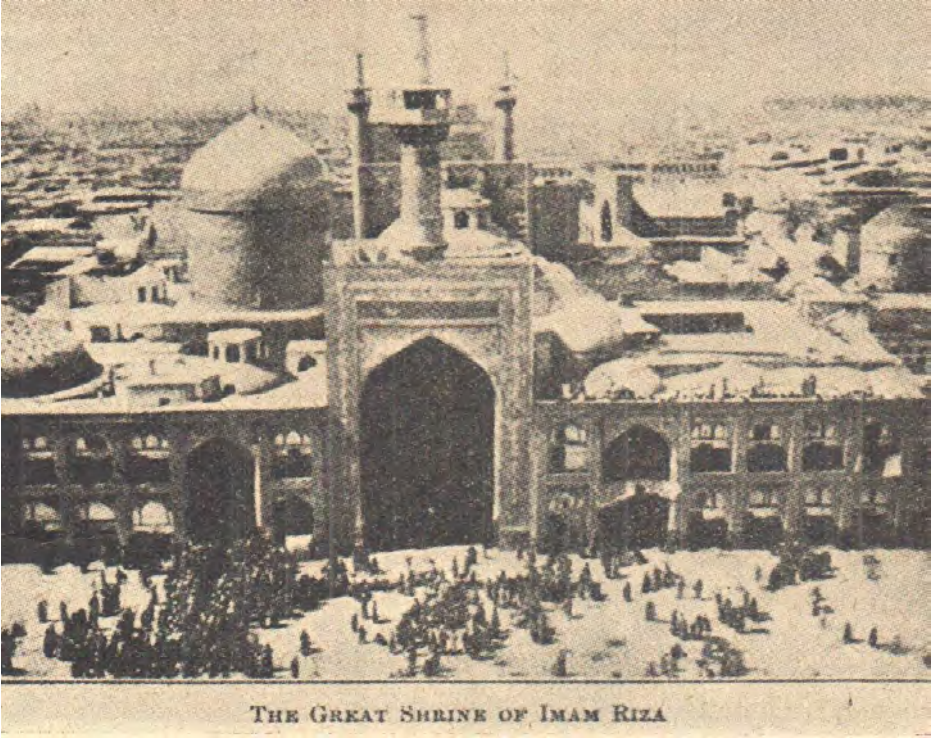
Ey oğlum! Yevm-i âşûrâda eğer eline Fırat suyu geçmezse al kanınla abdest al.. Ve âşikane bir namaz eda eyle.. Senin tekbir ve tehlilinden kâinat titresin.. Kıldığın bu namaz efendilerin efendisi olan Cenab-ı Hakka lâyük ve sezavar olsun..

Düşmanın attığı ok kalem, başından akan kanlar da mürekkep olsun da, Mushafa benzeyen gül yüzüne mübarek sûreler yazılsın. Senin alnına (venşakkulkamer) hattı nakşolsun, temiz nâsiyen Kur'anın tefsir ve mânasına mazhar düşsün..

Parça parça olmuş nâzik çehrenle bir elinle kesilmiş başın, diğer elinle Ali Asgar'ın, sağında ve solunda da melâikeye benzeyen şehitlerin olduğu halde Allahın büyük mahşerine gir.. Bu geniş meydana Alinin bütün kızlarını topla.. Zalimlere Hüdanın büyük kahrını davet et. Senin bu dâvan gördürken oraya sıralanmış olan saflar altüst olsun. Mahşer meydanında yeni baştan başka türlü bir çılgılık daha kopsun..

Senin mihnete alışık vücudun her belâyı yüklensin.. Mukaddes çadırların hep Hazreti Kur'an gibi yansın.. Babasız kalan oğlanların, bîkes mâsum kızcağızların Şamın şerir insanların eline esir düşsün..

Evet sen böyle yapmak ve mahv-ı mutlak olmak suretiyle Allahın hükmüne razısın ve cennet ve tamuyu inkiyat ve fermanının altına alıyorsun.. Bu yüzden dostların murada erip cennete,

Resim : 27

Horasanda İmam Rıza türbesinin umumî manzarası

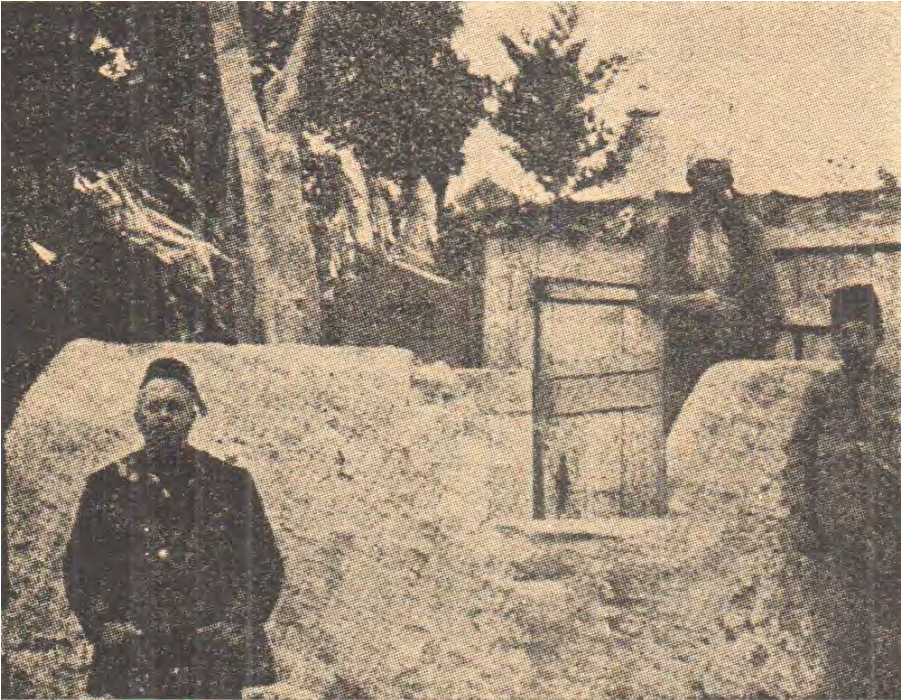
Resim : 28

Pir evinin bir asır evvelki umumî manzarası

Resim : 29

Seyyid Battal Gazi türbesi
(Hükûmet konağı önünden görünüşü)

Resim : 30

Girit adasının Kandiya tekkesi

düşmanların nâmurat olup cehenneme gideceklerdir.. Sen anla-
rın dünya ve ukbasına çaresiz oldun..

Allah, düşmanlara her ne kadar mühlet verse de, cezasını
büsbütün ihmal etmiş olmaz... Elbette bir gün ihkak-ı hak edece-
kir.. Buna Kur'andaki (Nâr-ı musade) âyeti şahittir.. Bu kanın da-
vacısı bizzat Mevlâ olursa, hasmın hal ve şanının mahşerde ne ola-
cağını var kıyas et..

Şühedayı Kerbelânın kanlı yaraları hâlâ gül gibi gülmekte-
dir. Nâzik tenlerindeki yaralardan güller açılmıştır.. Eğer Pey-
gamberin bu gül bahçesini seyretmek dilersen, Kerbelânın gönül
çekici sahrasına bir dem uğra ve gör...

Gayretsiz zahidi gör ki bu feyizden ehli sünneti mahrum et-
miştir. Şah Hüseyinin gazasına itina edenleri hor görür. Ona göre
Hüseyin ölümü ve mezarının vahşeti büyük bir bayramdır..

ŞİMR MEL'UNU, CENABI HÜSEYN'İN
GÖĞSÜNE BASTIĞI ZAMAN

— 9 —

Basma zalim sineme arş-ı ilâhi andadır
Kalb derler nâmına Hak cilvegâhı andadır

Ruha olmuştur mübeddel cismimin mahiyeti
Münceli görmekteyim ruhumda rahmaniyeti
Söyle ey zalim meğer bu tahtgâh-ı izzeti
Boş mu sandın padişahlar padişahı andadır
Nakarat

- Tuttuğum yol râh-ı Haktır şahirâh-ı âşktır
Zahm-ı mühlikler vücudunı da güvah-ı âşktır.
Tahtai sinem müşebbek tahtgâh-ı âşktır
Mülk-ü aşkın padişah-ı gam sipahi andadır
Nakarat

Bâsımı tenden cüda etmekse kaskin ey lâin
Sadrim incitmeksizin olmaz mı bu emr-i âzîm
Büsütün olsun mu dersin hurdehaş ol sine kim
Kâinatın kiblei âlem penahı andadır.
Nakarat

Busegâhı Hazreti Zehrayı sad çâk eyleme
Şom ayağınla makam-ı pâki nâpâk eyleme
Zat-ı pâk mâlikülmülkü elemnâk eyleme
Mül-ü adlin vâhidi kahhar şahı andadır
Nakarat

Bastığın sadre sezadır Mescidül-aksa desem
Bîmahabe sürme. Beytûlmakdese levsi kadem
Çıkma bâm-ı Kâbe-i tevhide ey Abdussanem
Çünkü esrar-ı ilâhiye kemahî andadır
Nakarat

Can çekilmiş her taraftan cismimin bâlâsına
Ârzu mend-i likadır Hazreti mevlâsına
Uçmak ister dembeden lâhutiyân sahrasına
Murg-u ruhun lânei arş iştibahı andadır.
Nakarat

Zaten olmuşken gönül mülkü harab-ı kaht âb
 Etme bu mâmureyi zalim harab ender harab
 Arş'ı rahmandır bu, belki arşdan da müstetab
 Şeb çerağ-ı ârş, âh-ı subhgâhı andadır

Nakarat

Kimse öldürmez bu zilletle dahi müşrikleri
 Sen nasıl idam edersin, bir muvahhit serveri
 Bak Medine semtine derhâtır-ı peygamberî
 Tacidar-ı enbiyanın habıgâhı andadır.

Nakarat

Bir içim su vermedin ne Ekbere, ne Asgara
 Kanıma benzer Fırat akmış dökülmüş çöllere
 Kalsın artık hep şikâyatın sabah-ı mahşere
 Zümrei biçaregânın dâd-hâh-ı andadır.

Nakarat

Değmedik hançer mi, ya peykân mı kaldı sineme
 Yâreler açtın derin bu sinei bî gineme
 Böyle âlül'âl sadrı vahşiyane çiğneme
 Rabbi âlânın muallâ barigâhı andadır.

Basma zalim sineme arş-ı ilâhi andadır.
 Kalb derler nâmına hak cilvegâhı andadır.

Mensuresi :

Ey zalim! Göğsüme basma. Allahın arşı benim göğsümün içindedir ve onun adına kalb derler. Öyle kalb ki, hakkın bütün cilveleri orada aynamaktadır.

Benim cismimim mahiyeti tamamen ruha mübeddel olmuştur.. Ben, ruhumda (rahmaniyyeti) parlak bir şekilde müşahede etmekteyim..

Ey zalim! Meğer sen Allahın oturduğu bu tahtı boş mu sandın? Padişahlar padişahı işte oradadır.

Benim tuttuğum yol aşk yoludur.. Vücudumu ifna eden şu mühlik yaralar aşkın bir delilidir.. Benim göğüs tahtam öyle örül-

müştür ki, aşkın tahtgâhı olmuştur. Aşk mülkündeki padişahın gam ve elem askerleri oraya dolmuştur.

Eğer senin maksadın başımı tenimden ayırmaksa, bu büyük işi göğsümü incitmeden de yapabilirsin... Sen göğsümü büsbütün hurdehaş etmek mi istiyorsun? İyi bil ki, kâinatın yüz sürdüğü kıble, senin bastığın yerdedir.

Ey lâin! Murdar ayağınla, Hazreti Zehranın öpmüş olduğu temiz makamı pisleme... Bu mülkün sahibi olan ulu Tanrıyı elem-nâk etme... Zira adalet mülkünün biricik kaahir şahı orada oturuyor.

Senin bastığın göğüse (Mescidil-aksa) desem yaraşır.. Bey-tülmukaddese pis ayakla girilir mi hiç..

Ey putun kölesi! Kâbei tevhidin damının üstüne öyle palas pandıras çıkmıya kalkışma Zira Allahın bütün gizli sırları her zaman oradadır.

Her tarafımdan can çekile çekile cismimin yukarısına toplandı. Bir an evvel Hazreti Mevlânın didarını görmek için arzu çekmektedir. An be an makam-ı lâhuta çıkmak dileğindedir. Zira gönül kuşunun arşa benzeyen yuvası anda bulunuyor..

Ey zalim! Gönül mülkü zaten su yokluğundan harap olmuşken, bu mamur kalbi çiğniyerek haraplık üstüne haraplık verme... Senin çiğnediğin yer arş-ı rahmandır... Hattâ belki de arş-ı rahmandan daha güzel bir yerdir.. Arşın ışık aldığı kandil oradadır.

Hiçbir fert müşrikleri bile böyle rezilâne öldürmiye kalkışmadı.. Sen bir muvahhit serveri bu şekilde idama nasıl cesaret ediyorsun? Yönünü Medine tarafına çevir de şöyle bir bak ta utan! Bütün nebilerin tacidarı olan Muhammedin ebedî uyuduğu makam oradadır..

Fırat suyu, benim kanım gibi çöllere dökülüp aktığı halde ne Ali Ekberime, ne de Ali Asgarıma bir damla su vermedin... Artık bütün şikâyetlerim mahşere, divan-ı Hüdaya kalsın... Ancak bıçak-relerin hakkını istiyebilecekleri adalet yeri orasıdır.

Ey zalim! Göğsüme değmedik hançer ve ok mu kaldı? Benim sinei bigineme müthiş yaralar açtın... Halbuki, Rabbi âlânın yüksek bârigâhı anda kurulmuştur. Böyle yüksek bir makamı vahşiyane çiğnemiye nasıl ictisar ediyorsun?

**ŞİMR MEL'UNU, HANÇERİNİ HÜSEYNİN
BOĞAZINA DAYADIĞI ZAMAN**

— 10 —

İşte hulkum-ı zaifim, işte tığ-ı Şimr dún
Yâ ilâhi şahit ol "innaileyhi râciûn"

Hazreti cânana terki can ise şart-ı vusûl,
Sureti hâlimden artık buldu maksudum husul,
Yâ ilâhi oldu mu nâciz kurbanım kabul,
Oldu mu şayeste-i takdîm bu cân-ı zebûn
Nakarat

Yâ ilâhi şahit ol, oldum alâikten beri,
Ahdime kıldım vefa, terkeyledim can ü seri
Bu susuzluktan yanan hançer, bu Şimrin hançeri
Bu kılıç, bu neyze, bu peykân, bu cism-i lâ'ligûn,
Nakarat

Leyk, gayet şermsarım senden ey mâbudu pâk,
Kim değil şayan-ı kurban bu cismi zahmnâk,
Neyleyem düşmanlar etmiş hurdehaş ü çâk çâk
Zahmdan bû hale gelmiş bu ten-i alûde hûn
Nakarat

Eşk-i bâr zevk-i vasl-ı düsttur çeşm-i terim
Ağlamaz gamdan, cemalullahı görmüş gözlerim
Gerçi mühlik yârelerden göz göz olmuş peykerim
Subesu etmiş revane çeşmi çeşm eşk-i hûn
Nakarat

Hakka kurban eyledim yetmiş civanı mehcebîn,
Kanlariyle lâleazar olmuş bütün ruy-i zemîn,
Kerbelâ sahrasını ettim reşk-i firdevsi berîn,
(Hâzihi cennat-ı adnin fedhulûha hâlidun) (1)
Nakarat

[1] (Hâlidîn) hâtimeli âyeti kerimeden iktibas edilmiştir.

Cezbei aşk-ı ilâhi böyle etti iktiza,
 Canımı, emvalimi, evlâdımı kıldım feda,
 Tâ ki, olsun mesleğim erbab-ı aşka rehnüma,
 Meşrebim tâ evliyaullaha olsun rehnümün.

Nakarat

Her belâ her zûlm hazır, bu dil-i âgâh için
 Sine-i pür zahmda takat mı kalmış ah için,
 Bir müsilman yok ki, imdat eylesün Allah için,
 Her cihetten düşmenan din füzun ender füzun.

Nakarat

Gerçi zalimler cihanda haylıca kan eylemiş,
 Söyleyin bu zulmu hangi nâ musilman eylemiş
 Süt emer mâsumu kim seyrab-ı peykân eylemiş,
 Öldürür âhır beni billâhi bu dağ-ı derun

Nakarat

Yüz çevirdi haymegâha doğru düşman el'aman,
 Gel yetiş imdada ey peygamber-i âhır zaman
 Ehli beytin oldu ya ceddâ, eşir-i düşmenan,
 Kâinata çökmesün mü dehşet-i reybülmenün?

Nakarat

Haymegâha koşmadan maksatları âyâ nedir?
 Kâinatı titreten bu âh-ü vaveylâ nedir?
 Yoksa kasdi düşmanın etfal-i mâsumanedir
 Kandedir tâb-ı tahammül, kandedir sabrı sükûn

Nakarat

Eylese ikmâl bari katilim biydadını
 Hulkıma sür'atle çalsa hançer-i fuladını
 Duymasam evlâdımın canlar yakan feryadını
 Olmasa derd'i derunun bu mesaipe füzun

Nakarat

Kâş evvelce olaydım, rah-ı ukba sâliki
 Yâ bu tâlide anamdan doğmayaydım, kâşiki
 Zulmü cevrenden sipihrin dâd bir, feryat iki
 Ol dahi bahtım gibi yârabbî olsun vâjî gün

Nakarat

Ehli beytin hakkını etmiş tebah âl-i Yezit,
Nâr-ı duzahla azabı dembedem olsun şedit,
Yâ ilâhi ey müzill küllü cebbarün anîd
Eyle etbai Yezidin hânumanın şernigûn

İşte hulkum-ı zaifim, işte tığ-ı Şimr dîn,
Yâ ilâhi şahit ol, “innâ ileyhi râciûn”

Mensuresi :

Yârab! İşte zayıf boğazım, işte alçak düşmanın hançeri. Ben, (innalillâhi ve inna ileyhi râciûn) âyetinin hükmünü bu tarzda yerine getiriyorum. Sen bunu gör de şahit ol.

Hazreti cânana kavuşmanın yolu eğer terk-i cana mütevakkıf ise, işte benim sureti halimden bu maksat hâsıl oldu.

Yârab! Bu naçiz canımı kurbanlığa kabul ettin mi? Bu zayıf canım takdime şâyeste görüldü mü?

Yârab! Ben masivanın bütün alâkalarından soyunup berî oldum, ahdime vefa edip canımı, başımı yoluna terkettim; buna sen şahit ol.

Gördüğün boğaz, susuzluktan yanan boğazım, üstündeki hançer de katilimin hançeridir. Bu kılıç, bu süngü, bu ok alçak düşmanın; kırmızı kana bulanmış cisim de benimdir...

Ey mabudum! Bu yaralı cismimin kurbanlığa lâyük olmadığını biliyor ve senden utanıyorum, ne yapayım ki, bu hal benim elimde değildir, bu cismimi param parça edip bu şekle sokan düşmanlarımdır.. Benim gözümdeki yaşlar gam ve kederden ileri gelmiş değildir. Çünkü Cemalullahı gören gözlerim hiç kederlenmez. Gözlerimin ıslaklığı dosta vuslatın iştiyakından ve kemal zevkinden ileri gelmiştir. Her ne kadar ki, öldürücü yaralardan vücudum ve çehrem delik deşik olmuş, her tarafı çeşme çeşme kan ıstılâ etmişse de bundan zerre kadar müteessir değilim..

Ben, hakka yetmiş tane ay yüzlü kurban hediye ettim. Bu nur gibi kurbanların kanlariyle yer yüzünü gül bahçesine döndürdüm. Kerbelâ sahrâsının bu şekline cennet bile imrendi ve lisan-ı hal ile.

— İşte burası Cennât-ı Adndir, dahil olanlar temelli kalırlar.

Diye hakkın âyetini okudu.

Aşk-ı ilâhinin cezbesi böyle iktiza etti. Kendi canımı ve evlâdımın canını, bütün emvalimi hep hak yoluna feda ettim.. Tâ ki, benim tuttuğum bu meslek aşk erbabına yolunu göstermiş olsun.. Ve meşrebim Allahın veli kullarına nümunei imtisal olsun..

Her belâ, her zulûm benim için hazırlanmıştır, gönlüm buna âgâhtır.. Yaralı göğsümde (Ah) diye feryat edecek takat kalmamıştır. Allah için bana imdat edecek tek müslüman yoktur, her cihetten görünen bu kalabalık din düşmanlarıdır..

Gerçi bu dünyaya kan dökücü pek çok zalim insanlar gelmiş geçmiş... Fakat bana söyleyin bakayım, şimdiye kadar süt emen yavruları hangi zalim oka tutmuştur? Bu hiç görülümüş, işitilmiş midir? Hakka yemin ederim ki, işte içimi yakan bu acı beni helâk ediyor.

Aman! Nedir o? Düşman çadırlara doğru yöneldi.. El'aman, ey âhır zaman nebîsi, tez imdada yetiş.. Ey ceddîm, senin ehli beytin düşmanlar eline esir düştü... Kâinat korkusundan dehşet içinde kaldı.. Sarsılıp çökecek diye korkuyorum..

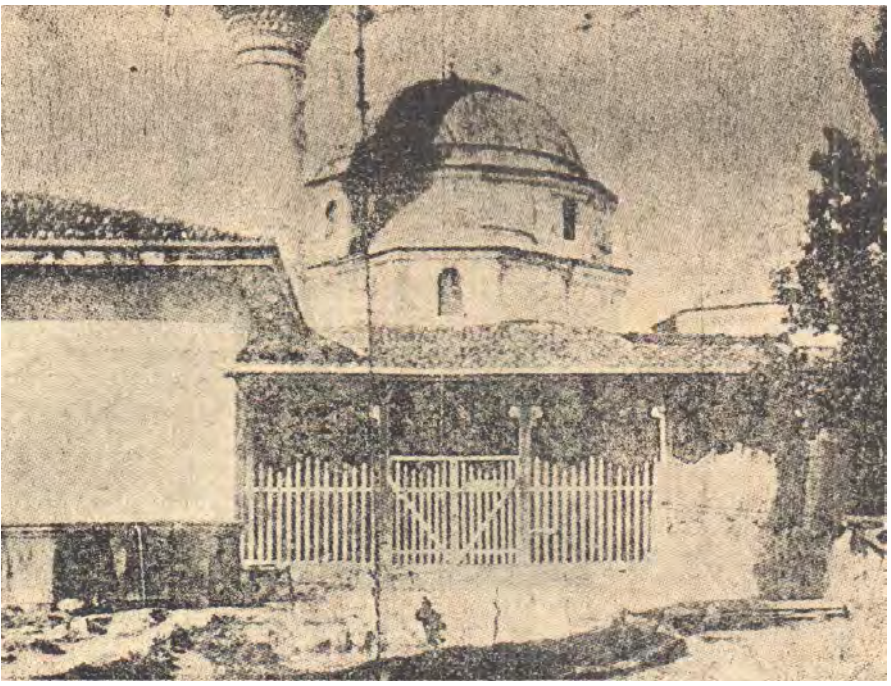
Düşmanların haymegâha doğru koşmalarından maksatları nedir ki? Yoksa kasitleri mâsum yavrularıma ve çoluğuma çocuğuma ihanet midir?.

Kâinatı titreten bu feryatlar bu vaveylâlar nereden geliyor acaba? Bu hale nasıl takat getirilir, nasıl sabredilir yârabbi.. Bari katilim tez elden yapacağı zulmu işlese de boğazıma zağlı hançerini çalsa ve işini tamamlasa.. Ben de evlâdımın canlar yakan feryadını işitmesem ne olur? Yavrucaklarımın acıklı feryatları içimde yanan musibet ateşini körüklüyor, alevlendiriyor..

Keşki daha evvel ahret yolunun yolcusu olsaydım da bu acıların görmeseydim.. Keşki bu talide anamdan doğmamış bulunsaydım.. Bu dehrin cevri ü zulmüne dayanılır mı? Dilerim Allahtan ki, bu kâinatın da benim taliim gibi günleri kapkara geçsin..

Âl-i Yezid, ehli beytin hakkını gasbetti. Onun da cehennemdeki azabı hiç durmadan ziyadeleşsin..

Ey Tanrı! Bu hainlerin evini barkını sen de baş aşağı çeviriver.

Resim : 31

Şucaaddin Veli türbesi

(Cepheden görünüşü)

Resim : 32

Şucaaddin Veli türbesi

(Arkadan görünüşü)

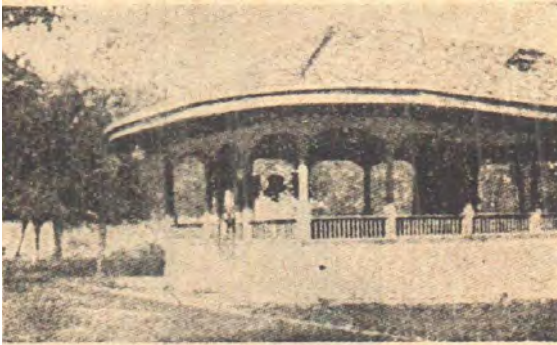
Argiro Kastro tekkesi

Resim : 33

Resim : 34

Kalkandelen tekkesi

Resim : 35

Kalkandelen tekkesi camii

CENAB-I HÜSEYN'İN ŞAMLILARA HİTABESİ

— 11 —

Şâmiyan, ben nûr-u çeşm-i Mustafâyım öldürün
Öldürün ruh-u Aliyyelmürtezayım öldürün

Ceddi pâkimdir Muhammed bab-ı zîşanım Ali
Benden eyler ahz-i sâr velâyet her velî
Cephei pâkimde envar-ı ilâhi munceli
Mazhar-ı esrar ü esmay-ü Hüdayım öldürün

Nakarat

Kanıımı dökmekse ger maksudunuz nahak yere
İrstir mazlûmen ölmek cümle Âl-i Hayder-e
Fikriniz yoksa eziyetse eğer peygambere
İşte ben sıbt-ı Resülü kibriyayım öldürün

Nakarat

Katlim olmuş bâisi ihyay-ı şer-i muhterem
Ruh-u reyhandır anınçün cânıma tîğ-ı sitem
Şerha şerha etseniz âzamı asla yuf demem
Ben rizayı şivei hükmü kazayım öldürün

Nakarat

Etmeyin katlimde ihmal, ey güruhu nâbekâr
Bir muinim yok ki, etsün katilimden ahz-i sâr
Kardeşim Abbâs, ya oğlum Ali ekber mi var
Bîkes ü bî yâver ü bî akrabayım öldürün

Nakarat

Gam yemem tîğ-ı husumetle kesilse ellerim
Yerlere ceyhun gibi aktıkça hun-u peykerim
Safhai hâke cemalullâhı tahrir eylerim
Batını Kur'an, imam-ı evliyayım öldürün

Nakarat

Sureti cânan göründü çeşm-i hûn âluduma
 Kanlı gözlerle gerek baksan ruhu mâbuduma
 Bir dem evvel Şâmiyan rehyâb edin maksuduma
 Öldürün sermest-i sahbayi rizayım öldürün

Nakarat

Ehli beyte zulm, Süfyanileri şâd eyleyin
 Kâbeyi viran edip de Şâmı âbâd eyleyin
 Bârigâh-ı Zülcelâli matem âbâd eyleyin
 Ben ki, râhı Zülcelâle rehnümayim öldürün

Nakarat

Katledin ferzend-i mâsum-u nebiyy-ü rahmeti
 Eyleyin sad çâk tâ mahşer kulübü ümmeti
 Öldürün şah-ı şehidan-ı diyarı gurbeti
 İşte ben Şâh-ı şehid-i Kerbelâyım öldürün

Nakarat

Fikr-i istimdat gelmez bu dil-i âgâhıma
 Siz Yezide fahredin ben de Resulullahıma
 Bakmayın zûru atştan böyle âh ü vâhıma
 Mahii Allahi-ü bahr-i belâyım öldürün

Nakarat

Ettiğin herkes bulur ukbada ey kavm-ı leam
 Sanmayın kalsun cezasız fiiliniz yevmelkıyam
 Bendesin elbet şefaitle eder ceddım begâm
 Nur-u çeşm-i şefii rûz-u cezayım öldürün

Şâmiyan ben nûr-u çeşm-i Mustafâyım öldürün
 Öldürün ruhu Aliyyülmürtezayım öldürün

Mensuresi :

Ey Şamlılar! Ben Hazreti Muhammed Mustafânın gözünün
 nuru ve Aliyyülmürtezanın ruhuyum. Siz beni öldürün.

Benim cediti pâkim Muhammed Mustafâ, bab-ı zişanım Ali
 Mürtezadır... Ne kadar veli gelmiş geçmiş ise velâyet eserlerini

hep benden ahzettiler. Benim temiz alnımda ehli beytin nurları parıldamaktadır.. Ben Allahın bütün isimlerinin sırrına mazhar olmuşum... Eğer sizin maksudunuz nahak yere benim kanıma girmekse, zaten Ali oğullarına mazlûmen ölmek miras düşmüştür. Eğer sizin fikriniz Hazreti Peygambere eziyet etmekse, işte görüyorsunuz ki, ben onun oğluyum, hemen beni öldürmelisiniz..

Benim katlim hususu şer-i şerifi ihya edeceğinden, sizin si-tem ve işkenceniz benim canıma çiçeklerin kokusu gibi geliyor.. Eğer siz benim vücudumu parça parça doğrasanız asla (of) demem. Ben kaza cümbüşünün hükmüne rıza göstermişim... Durmayın beni öldürün..

Ey kötü iş tutan Yezidiler! Benim katlimde ihmal etmeyin, hemen yapacağınızı yapın.. Görüyorsunuz ki, benim bir yardımcım yoktur. Öcümü alacak kimsem kalmamıştır. Ne kardeşim Abbas, ne oğlum Ali Ekber kaldı hepsini şehit ettiniz.. Beni yârsız ve akrabasız bîkes ve yalnız bıraktınız... Beni de hemen öldürmiye sa'yediniz..

Benim ellerimi, düşmanlık tığıyle doğrasanız asla gam yemem. Benim çehremizin kızıl kanı yerlere ceyhun gibi aktıkça, yer yüzüne Allahın Kur'anını yazarım... Ben velilerin imamı, Kur'anın batın yüzüyüm...

Benim kanlı gözlerime cânanımın cemali göründü... İşte bu kanlı gözlerle mabûdumun al yanağına bakmaklığım gerekli oldu.

Ey Şamlılar! Siz bir an bile duraklamadan hemen beni ölüm yoluna çıkarın, ben rıza bâdesini içmiş sarhoş bir insanım, durmayın hemen beni öldürün..

Siz ehli beyte zulmetmek suretiyle Süfyanileri sevindirir, siz Kâbetullâhı yıkmak ve harap etmek alçaklığını göstererek Şamı şenlendirmeye çalışın.. Siz bu halinizle Bârigâhı Zülcelâli matemlere garkedin... İyi biliniz ki, o celâl sahibi ulu Tanrıya giden yolun göstericisi benim..

Siz Hazreti Peygamberin mâsum oğlunu katlederek, kıyame- te kadar, ümmetlerinin kalblerini rahnedar edeceksiniz.. Siz gurbet diyarının şehitlerinin başbuğunu öldürmekten çekinmeyin.. İşte ben Kerbelâ şehitlerinin başıyım.. Durmayın hemen öldürün.

Benim gönlüme kimseden medet ummak fikri gelmez. Siz Ye-zitle iftihar edin, ben de Resulullahımla öğüneyim... Susuzluk zo-

ruyla böyle ah vah ettiğime bakmayın.. Ben Allahın belâ denizinin yüzücü bir balığıyım. Beni hemen öldürün.

Ey mel'un kavın! Sanmayınız ki, tuttuğunuz kötü işler yanınıza kâr kalacaktır? Hayır; herkes ettiğini behemehal ukbada bulacak ve cezasını çekecektir.

Has kullarına elbette ceddim şefaath edip sevindirecektir. İşte ben, ceza gününün şefaathçisi olan Muhammed Mustafânın gözünün nuruyum.. Hemen beni öldürün.

— 12 —

Kurretül-'ayn-ı Habib-i kibriyasın yâ Hüseyin
 Nur-u çeşm-i şah-ı Merdan Mürtezasın yâ Hüseyin
 Hem çiğher pârei Zehra Fatıma Hayrünnisâ
 Ehl-i beyt-i müçteba âl-i abâsın yâ Hüseyin
 (Veddua velleyl) denildi vâlidin hakkında çün
 Cüz'ü zât padişahı enbiyasın yâ Hüseyin!
 Sana gül ile dokunan hiç umar mı mağfiret
 Goncei gülşensaray Mustafâsın yâ Hüseyin
 Ehli mahşer dest-i Haydardan içerken kevseri
 Sen susuzlukla şehid-i Kerbelâsın yâ Hüseyin
 Sad hezarân lânet olsun ol Yezidin canına
 Nice kıydılar sana nur-u hüdasın yâ Hüseyin
 Kıl şefaath Ârife ceddin Muhammed aşkına
 Arsay mahşerde makbulürricasın yâ Hüseyin

Mensuresi :

Yâ Hüseyin! Sen Resulü kibriyanın gözbebeği, şah-ı Merdan Mürtezanın nuru çeşmisin. Fâtümetüzzehranın çiğher pâresi, âl-i âba zübde ve güzidesisin. Senin atan hakkında (Vedduha velleyl) âyetleri nâzil oldu. Sen nebîler şahının vücudünün bir cüz'üsün.

Gül dokundurmak suretiyle bile olsa seni inciten bir kimse acaba Allahahtan mağfiret umar mı?.. Sen Muhammed Mustafânın sarayı bahçesinde yetişmiş taze bir gonca fidansın...

Mahşer halkı, baban Haydarın elinden kevser suyu içerken, sen Kerbelâda susuzlukla şehit oldun.

Herkesi hidayet nûruna sevkeden senin gibi bir zata acaba nasıl kıydılar?..

Hain ve gaddar Yezidin canına yüz bin kere lânet olsun.

Yâ Hüseyin! Deden Muhammed aşkına bu (Ârif) kuluna şefaet et. Çünkü mahşer gününde senin dileğinden daha makbul bir dilek yoktur.

— 13 —

Mâh-ı Muharremde derd-i hicranda
Şah Hüseyin der de yanar ağlarım
Zemin-ü âsüman bütün matemde
Şah Hüseyin der de yanar ağlarım

Bu fâni dünyada olmadım âbâd
Gözyaşı çeşmimi eyledi berbat
Ah imamlar der de eylerim feryad
Şah Hüseyin der de yanar ağlarım

Mühr-ü ehli beyttir âşıkâ nişan
Bu derde düşeli aklım perişan
Ciğerim hun döker ateşi efşan
Şah Hüseyin der de yanar ağlarım

Senin aşkın beni hayran eyledi
Soyunup bu cismimi üryan eyledi
Dü çeşmim hüznle giryan eyledi
Şah Hüseyin der de yanar ağlarım

Esrarı Hüdadır erenler remzi
Bozular mu levhde yazılan yazı
İlhami dervişin naz ü niyazi
Şah Hüseyin der de yanar ağlarım.

— 14 —

DÜVAZ :

Đü cihanda derde derman sendedir
Yetiş Allah yâ Muhammed yâ Ali
Mü'min, müslim bütün dērd ü gamdadır
Yetiş Allah yâ Muhammed yâ Ali

Ağlar gök yüzünde hem mah-ü mihrî
 Feryat ile doldu iklim-ü dehri
 Şah imam Hasana verdiler zehri
 Yetiş Allah yâ Muhammed yâ Ali

Yezidiler bir araya geldiler
 Ehli beyti ara yere aldılar
 Şah imam Hüseyne guluv kıldılar
 Yetiş Allah yâ Muhammed yâ Ali

İmam Zeynelâbidini bastılar
 Şühedanın başlarını kestiler
 Götürdüler hem Dımeşk'a astılar
 Yetiş Allah yâ Muhammed yâ Ali

Tutmadılar Resulullah sözünü
 Esir etti gelinini kızını
 Âl-ü evlât Hakka tuttu yüzünü
 Yetiş Allah yâ Muhammed yâ Ali

İmam Bakır imam Cafer hakkıyçün
 İmam Musa Kâzım Rıza hakkıyçün
 Şah Taki'nin bâ Naki'nin hakkıyçün
 Yetiş Allah yâ Muhammed yâ Ali

Askerî Mehdidir ol sahib zaman
 Geline kurulur bir ulu divan
 Çağır ey İlhamî zaman bu zaman
 Yetiş Allah yâ Muhammed yâ Ali

— 15 —

MEDH-İ ŞAH-I KERBELÂ

Şem'i nur-u sırr-ı vahdettir Hüseyni Kerbelâ
 Yâni sıbt-ı fahri ümmettir Hüseyni Kerbelâ,
 Valid-i şir-i Hüda, yâni Cenab-ı Mürteza,
 Vâris-i nur-u nübüvvettir Hüseyni Kerbelâ...
 Ceddidir sultan cümle enbiye vü evliya
 Hâşimîdir, nesli hazrettir Hüseyni Kerbelâ
 Nuru çeşm-i Fatıme mahbubu âlemdir o şah
 Menbaı esrar-ı rahmettir Hüseyni Kerbelâ
 Bî hayâ Süfyanilerden zerre rahat bulmadı
 Ehli beyte dağı hasrettir Hüseyni Kerbelâ

Mâhı matem şâdolan uşşaka lânet eylerim,
 Âşıkane tacı devlettir Hüseyni Kerbelâ
 Ol şehin derdiyle yanmazsa gönül beyhudedir
 Çün çerağı nuru himmettir Hüseyni Kerbelâ
 Ey gönül bidar olup gel kokla bûy-i Hayderî
 Bûy-i aşk, gülzar-ı hikmettir Hüseyni Kerbelâ
 Koymuşam can ü seri **Aşki dede** cânan için
 Nuru âlem mihr-i zulmettir Hüseyni Kerbelâ

— 16 —

İSTİMDAD : *kerâim isteme*

Garkı hûnu Kerbelâyım Yâ Hüseyñ senden medet,
 Matemle gam fezayım Yâ Hüseyñ, senden medet
 Sen cenabı sıbt-ı Sultanı Resulsün yâ imam,
 Bâb-ı lutfunda gedayım yâ Hüseyñ senden medet
 Kerbelâda âl ü evlâdınla kurban olmuşsun,
 Ben de râhında fedayım yâ Hüseyñ senden medet
 Kessler ger başımı dönmem cenabından şeha
 Âşık-ı âl-i abâyım, yâ Hüseyñ senden medet
 Ağlarım her dem senin ol vak'ai nâlânına
 Ağlamakla pür cefayım yâ Hüseyñ senden medet
 Vird-i ezkâr etmişim her dem Yezide lâneti
 Neyleyim ki müptelâyım yâ Hüseyñ, senden medet
 Dergehin darül-amandır **Aşki-i** biçareye
 Râh-ı aşkta binevayım yâ Hüseyñ senden medet

— 17 —

RIZA VE TESLİM :

Can-ü dilden âşık oldum ben erenler şahına
 Başı kurban eyledim şahı velâyet râhına
 Din-ü imanım benim hem secdegâhımdır Ali
 Secde kıldım secdegâh-ı âlemin mihrabına
 Dide giryan, sine suzan, dil perişandır medet
 Kevseri feyzinle seyrap eyle bu suzanına
 Tâ ezel aşkınla geldim hâkipâyım olmuşem
 Gel kerem kıl yâ Ali muhtacınım dermanına
 Çakeri **Aşki** garibindir kapında şahı men
 Babı lûtfun gel küşat et bu geda avarına

MÜNACAT : *Yârab*

Yârab beni envarı muhabbetle münevver kıl
 Yârab beni âşıkların sırrına mahrem kıl
 Yârab beni ol dahili babı nebevî kıl
 Yârab beni ol mazharı esrarı Ali kıl

Yârab beni pervanei şem'i ezeli kıl
 Yârab beni mestanei camı ebedî kıl
 Yârab beni sen arifi mânayı ehad kıl
 Yârab beni sen bülbülü gülzarı samed kıl

Yârab beni evlâdı Resulün köpeği kıl
 Yârab beni dergâhı Alinin eşeği kıl
 Yârab beni tevhidi beka ile baka kıl
 Yârab beni seyrabı yed-i âb-ı safa kıl

Yârab beni âteşi aşkınla yakıp külhan kıl
 Yârab beni bârana salıp umman kıl
 Yârab bu kulun **Aşk**ıya'ya imdat kıl
 Yârab beni dilhahım ile dilşat kıl.

— S O N —